

STYMLVS

res
1942
m

Pastorum ex grauisimis
Sanctorum Patrum Sententijs
concinatus. In quo agitur de vita et
moribus Episcoporum, aliorumq;
Prælatorum.

Per reuerendissimum D. D. Bartholomeū
à Martyribus Archiepiscopum Bra
charensem:

*
*
*
*
*
*
*
*
*

*
*

Olyssipone apud Franciscū
Corream Typographum Cardinalis
Infantis.

14 922
11
q Approbatus fuit Libellus hic per
R. P. Magistrum F. Emanuelem à
Veiga: cui à serenissimo Cardinali
Henrico regni huius Inquisitore ge-
nerali, & Archiepiscopo Olyssipponē-
si examinandorum librorum com-
missa cura est.

Dieghus Payua Andradius,
Christiano Lectori S. P. D.

MULTA sane pruden-
ter à Pythagora dis-
putata, multa etiam bre-
uiter & commode di-
cta sunt, quæ & pruden-
tiam augere, & mentes
ad verum virtutis splen-
dorem allicere facile possunt. Nam cum di-
uinus ille Spiritus qui solus errorum nocte
pulsare, veritatisq; lucem mentibus afferre
potest, hominum animos vera Dei cognitio-
ne illustrare, cælestiq; sapientia imbuere nū-
quam intermisit: mirari profecto nemo do-
bet, si tam multa à veteribus Philosophis pie
et religiose dicta sint, vt in Christi schola
versati fuisse videantur. Est vero inter Py-
thagoræ sententias illa vt mihi quidem vide-
tur non vulgaris, qua principum officium ac
munus ita definit, vt affirmet illorū omnia
consilia, actiones, cogitationesq; omnes hic
referendas esse, vt ij qui in eorum potestate
sunt, sint quàm beatissimi. Quod cum & cō-
silio, & præclarissimis virtutum exēplis per-
ficiunt, tūc sane maximè autoritate valere,
officioq; suo rectè fungi dicendos esse.

*Tablicus
de vita py-
thagoræ.*

Epistola

Nam vt gubernatori cursus secundus, medi-
co salus, imperatori victoria: sic Reip. mode-
ratori beata ciuium vita proposita est: vt o-
pibus firma, copijs locuples, gloria ampla,
virtute honesta sit. Neque. n. ad principum
autoritatem constituendam, dispersa homi-
num multitudo vnum in locum coacta est,
sed ad Remp. tuendam & conseruandã, ad
homines in officio & religione cõtinendos
omnis ad vnum potestas delata, princi-
pũq; dominatus excogitatus est. Qui vero
beatitudinis perfectam & absolutã rationẽ
tenet, qui non multo auro ac gẽmis fulgen-
tes, non varia supellectili onustos, nõ omni
voluptatũ genere delibutos (quæ vulgus ho-
minũ admiratur) sed Deo in primis charos,
sempiternaq; bona sitienter appetentes bea-
tos ducit, intelliget sane multo magis Eccle-
siæ principum (qui Episcoporum nomine
intelliguntur) interesse, suos efficere perbea-
tos. Illi. n. Christi Iesu qui veræ nobis fœlici-
tatis autor extitit, personam sustinent: illis
diuinorum oraculorum (quæ fœlicitatis viã
cõmonstrant) interpretatio commissa: illis
sacramentorum cœlestiũq; omnium mune-
rum quæ ægrotis mentibus medicinam face-
re, ac Dei nobis amorem (inquo est fœlicita-
tis summa) cõciliare possunt, procuratio cre-
dita.

ad Lectorē.

data. illis deniq; ad coercēda vitia pietatisq;
femina spargenda potestas cælitus data est.

Quare Episcoporum nomine indigni sane
ij censendi sunt, qui quam vigilantiam, curā,
ac sollicitudinem nomine præferunt, non
adhibent in hominum mentibus à labētium
rerum curis auocandis, diuinoq; amore ma-
gis ac magis inflāmandis. Nam cum nō cor-
porum illi, sed mentium principes sint desi-
gnati, non vanam certe & adumbratam, sed
solidam atq; expressam fœlicitatis speciē pro-
curare, non tam in externis rebus augendis
& amplificandis, quam in animis charitatis
luminibus exornandis, diuinisq; virtutibus
informandis operam nauare debent. Quod
sane in sacris Aharonis vestibus conficiēdis
diuinus Spiritus luculēter explicauit. Epho-
di n. humeralia duobus onychinis gemmis
exornari voluit, quibus filiorum Israel nomi-
na incisa essent, vtraq; videlicet senis nomi-
nibus, pro ratione ætatis eorum. Rationale
vero iuditij, hoc est, pectoris indumentum
compleri præcepit quatuor illigatarum gē-
marum ordinibus, quorum quilibet ternas
fulgentes gemmas contineret pro numero
filiorum Israelis: duodecimq; nominibus
(quot sunt Israelitarū tribus) cæleri: In quo
(inquit) monili Aharon Israelitarum nomi-

Ex.c.28.

Epistola

na pectori suo applicata feret, cum in san-
ctuarium intrabit, vt sit monumentum in
Dei conspectu sempiternum. Quæ sane
Episcoporum curam atq; vigilantiam in eo-
rum quibus præsumt salute procuranda satis
demonstrât. Illos. n. humeris gestare debêt,
illos visceribus penitus infixos habere, corû
salutem suis commodis anteferre, pro illis sa-
cra continenter facere, Diuinum numen sce-
lere prouocatum, assiduis precibus placare,
Dei amorem ipsis conciliare, nihil charius,
dulcius, iucundius ille habere, quam eos diui-
na lege & præceptis cælestibus informare.
Quare in fulgentissimo illo monili duo ver-
ba, *Vrim & Thumim* (quæ, illuminationes
& perfectiones interpretari licet: vulgatus
vero interpres non incommode doctrinam &
veritatem transtulit) erant exarata: quibus
quidem diuinæ voluntatis sacris literis con-
signatæ (cuius Episcopi sunt interpretes, &
quæ in illorum mentibus versari continenter
debêt) vis atq; pulchritudo explicatur. Ta-
cco summum confessionis nostræ Aposto-
lum ac pontificem Christum: qui vt sibi à pa-
tre commissas oues è dæmonis faucibus eri-
peret, seipsum non modo truculentissimæ
morti deuotit, sed etiã inopé, & abiectâ, &
multis agitatâ laboribus vitã duxit: vt Epi-
scoporum

ad lectorem.

scoporū gloriā & amplitudinē non in opum
magnitudine, equorū insigniū copia, famulo
rū splendore, apparatuq; regio, sed in humana
rū rerum dispiciētia, maximarū virtutū offi
cijs, omniū cura, Euāgelijq; sanctitate positam
esse demōstraret. At vero ābitio quæ in pru
dētix nomen inuasit, in pietatis faciem sese
vertit, effecit, vt Antistitum aliquot anima
rum cura (quæ summo Pōtifici Christo tātis
laboribus cōstitit) tanquā ab corū dignitate
& splendore aliena mercenarijs quibusdā de
legata, in augēda re familiari, in domus orna
tu atq; nitore, in pōpa fastuq; adhibendo (ā
quibus Dei filius dū mortālē vitam degeret,
maximopere semp abhorruit) omnē operā
& industriā collocent. Qui nūc præclaris
sede Christi Ecclesia mereri, pōtificiāq; auto
ritatē tūc magis auctā iri putant, cū à Christi
modestia ac parsimonia lōgius abfuerint, &
cū splendidissimis quibusuis ducibus pōm
pa apparatuq; certauerint. Omitto quo ho
mines isti Christianę legis modū & integri
tatē tacitis quibusdam vocibus oppugnant,
Christumq; Dei virtutem & sapientiam te
meritatis atq; dementiæ condēnare præse
runt, cū ea ad Episcoporū autoritatē tuen
dam & amplificādam cum primis necessaria
ducūt, quæ Christus spernenda esse docuit.

Epistola

Cum tamen nihil ipsis ad existimationē turpius, nihil Ecclesiæ ad splendorem infensius esse possit, quam à natiuo illo decore innocentia atq; integritate degenerare. Neq; n. quisquam ita rerum omnium ignarus esse potest, qui nesciat, ea ad Reip. gloriam ac dignitatem conseruandam longe plurimū valere, quæ ad eam comparandam plurimum virium habuerunt. Quot. n. quæso florentissimæ ciuitates luxu, lāgore, ac desidia ab illo splendore turpiter exciderunt: quem inuito robore, inedia, atq; laboribus compararunt? Vnde fuit, vt Lycurgus legislator prudentissimus publica lege caueret, ne mercimonia in suam ciuitatem importarētur: pro uidebat. n. vir præclarus tantum illum nitorem tandiu à suis ciuibus conseruatum iri, quandiu austerum viuendi genus retinerēt: neq; immodicis delitijs eorum animi effeminentur. Quòd si Ecclesiæ primordia, rerumq; admirabilem continuationem ac ferriem repetamus, facile videbimus, ex tā exiguis initijs in tantam amplitudinem excitari nunquam potuisse, nisi illius principes & antesignani diuinæ cuiusdam & inusitatæ virtutis admiratione hominum animos percussissent. Nam cum vniuersitas generis humani intueretur Ecclesiæ duces in terris degentes

ad Lectorem

gentes, nihil minus quã terrena cogitare, in
medijs vrbium populorũq; tumultibus cœli
rum vitam degerẽ, illis rebus nullo modo af
fici quæ vulgus hominum miratur: solamq;
Christi gloriam animarũq; salutem optare:
quam vt consequerentur nihil molestum,
nihil durum, nihilq; horrendum putarẽt, ab
omnibusq; illas Pauli voces crebris sermoni
bus vsurpari, Non quæro vestra sed vos: rei
nouitate excitati illos admirari colere ac ve
nerari cœperunt, quos paulo antea veluti fu
riarum ardentibus tedis (vt in fabulis est) a
gitabant. His rationibus partum Ecclesiæ
splendorem, diuitiarum gloria, regio appa
ratu, diuinarumq; rerum negligentia retine
ri posse putabimus? Qui rerum vsum percal
luerit, & ad ea quę Ecclesia nunc patitur ma
la animum aduertẽrit, satis intelliget, Eccle
siæ decorem non nisi præclarissimis officijs
comparatum, non alijs studijs posse aut in
staurari perditum, aut conseruari partũ. Cu
ius & si præclara extent documenta, quæ ta
men imperante Diocletiano acciderũt, sunt
eiusmodi, vt prætermittenda esse nullo mo
do videantur. Cum. n. Christiana Resp. diu
turnis bellis defuncta, summa pace atq;
otio multos annos frueretur, tanta fuit Chri
stianorum in medijs hostibus securitas, vt

2. Cor. c.
12. Philis
cap. i:

Euseb Cæ
sar. Hist:
Eccle. lib:
8. cap. i:

Epistola

non modo magnifica templa extruere, sed publicis etiam muneribus fungi, illis fuerit integrum: qua tanta pace tandiu sunt potiti, quandiu christianam disciplinam, pietatem aduersus Deum, mutuaq; charitatem integre conseruauerūt. At virtutum studia (quæ maximarum ærumnarum procellis perfringi sæpe ac labefactari non possunt, flante vero miti ac læta fortuna naufragium facere solent) in tanta illa quiete extincta prorsus atq; inter mortua videbantur. Antistites vero (quorum præcibus diuinum numen hominum sceleribus lacessitum & irritatū placari solet) cupiditatibus implicati, ambitione tumentes, supercilio elati, delitijs, otio, langore ac desidia torpētes, nihil minus quàm oues cogitabant. Quibus flagitijs diuinum numen (quod maiorem ex spiritualibus quam ex lapideis templis voluptatē capit) tantopere fuisse prouocatum tradit Eusebius, vt repentina quadam atq; turbulentissima calamitatum tempestate excitata, omnia sacrata Deo templa dirura funditus ac euerfa fuerint. Tam horrenda etiam & tam formidabilis ærumnarum flāma subito eruperit, vt Christianum nomen vnà cum sacris libris ad exustionem ferè conflagauerint. Quæ non ante Constantini tempora
mitigata,

ad Lectorem.

mitigata, post Licinij vero tyrāni obitū prorsus extincta est. ¶ Miraberis fortasse Lector quòd tam longa à me fuerit de pontificio munere oratio instituta, putabisq; nō tam auctoris mentem præfari, quam concionatorem me agere voluisse. Fateor quidem calamitatum Ecclesiæ sensum me coegisse, ultra quam instituti mei ratio postulabat, digredi. At postquam egregium hoc volumē euolueris, videbis faciliè nihil à Reuerendissimi Domini Bartholomei Archiepiscopi Bracharensis, & inter Hispaniæ Antistites primarij, mente atq; instituto alienum, dictum à me fuisse: sed illam quoad eius fieri potuit, enucleate explicasse. Nam cum integerrimus hic Pontifex maximam instaurandæ disciplinæ, refarciendi Ecclesiæ nitorem, homines in officio continendi, vitiorum licentiam comprimendi partem, in Antistitem integritate, innocentia, vigilantia, cura atq; moderatione positam esse intueretur, uideretq; tantam illam dignitatem suam non tam humano consilio, quam diuina providentia collatam sibi fuisse, omnes ingenij vires contendit, vt veram Apostolici antistitis rationem teneret, huc omnes animi sui cogitationes contulit, in hanc curam ditissimè incubuit, vt quid Spiritus ille diui

Epistola

nus hac de re sacris literis consignatum, & sanctissimi viri eodem spiritu aſſati, munitis comprehendere reliquiſſent, calleret: quò illis legibus vitam inſtitueret, ac mores ſtudioſe informaret. Nam cum vir egregius non hominibus ſed Deo placere ſemper ſtudiſſet, non quid hominum iudicio ſpectandum eſſet, & admirabile, ſed quid Deo in primis gratum, continenter cogitabat. Ipſe. n. de Epiſcoporum munere cum eo aliquando agens familiariter, magna; animi anxietate calaniſoſum ſe ille atq; erumnoſum diceret, qui vi ex cænobij delitijs & quiete ereptus, in illam dignitatem tanquam in piſtrinum aliquod detruſus eſſet: atq; veluti in ſcopuloſum & infeſtum mare (vnde emergere ſine máximo periculo non poſſe ſperaret) cōiectus fuiſſet, affirmabat, nihil ſibi poſtquam ad illud dignitatis ſaſtigium euectus fuerat, frequentius ob oculos verſatum, quã horrendos atq; formidabiles inferni cruciatus: quos euadere vix poſſe formidaret: vnicumq; ſibi in tanto mœrore ſolacium fuiſſe, quod ad illud non modo nūquam aſpirauerit, ſed ſpōte etiam cblatum non ſine extrema vi ſuſceperit. Ego verò cum timiditatis illum accuſarem, indignumq; eſſe homine Chriſtiano, tandiu præfertim in ſacrarum literarum ſtudijs,

ad Lectorem.

dijs, virtutūq; omnium palestra maxima cū
laude versato, contenderem, non in magnā
salutis suę spem ingredi, cum oblatā sibi cæli
tus occasionem videret, vt crassissimas igno-
rationis tenebras ab amplissima illa provin-
tia propulsaret, à vitijs suos ad virtutū amo-
rem auocaret, multorumq; animas pro qui-
bus Christus mortuus est, à Sathanæ laque-
is vendicaret. ad hæc ille, nihil se horum late-
re respondit, fateriq; pontificium munus nō
valde illis esse formidandum, qui omnes su-
as actiones hominum iudicio metirentur.
Compertum nanq; se habere, quod si in tam
corruptis ac deprauatis moribus, & in tam
collapsa disciplina Episcopi muneri suo qua-
uis ex parte satisfacerent, populiq; auram ca-
ptare vellent, magnum essent sanctitatis no-
men apud vulgus habituri. Nō posse tamen
Dei op. max. scelerum vindicis, & latebra-
rum omnium ac recessuum animi inquisito-
ris iudicium non illos valde formidare, qui
certo scirent, Episcoporum neminē illi pos-
se satisfacere, qui non omnes sanctissimi mu-
neris partes quoad imbecillitas humana fer-
ret, cūmulatē expleret. Quod quā sit arduū
atq; difficile, illos satis habere exploratum,
qui diuinam legem dies noctesq; meditatur:
& amorem quo omnipotēs pater hominum
mentes

Epistola

mentes charissimi sibi filij sanguine redemptas prosequitur, pro dignitate perpendunt. His igitur curis integerrimus Pōtifex distributus, sacra volumina euoluebat, sanctorum Patrum lucubrationes lectirabat: quicquid vero aut offendebat, aut meditabatur, quod pontificij muneris rationem explicaret, in vnum volumen congerebat, quod Stymulū pastorum appellauit: quia illius lectione pastorum Ecclesiæ animi ad officium tuendū velut stymulis quibusdā excitari facile possunt. Quod cum Romam secum vt in diuiduum comitem asportaret, quò illius lectione animo satis perse quidem incitato, calcaria veluti admoueret: cūq; illustrissimo Carolo Borromeo sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali dignissimo de Episcoporum officio sermonem sæpius habuisset, libellū hūc illi familiariter ostendit. quo inspecto amplissimus Cardinalis (cum omni sit officiorum genere abunde exornatus, pietate insignis, virtutumq; maximarum studio incensus) veluti ingenti aliquo thesauro reperto, gaudio cūmulatus, magnis præcibus ab illo impetrauit, vt libellum apud se relinqueret, quo eruditionem augere, & animum pietatis studio ardentē, magis ac magis inflāmatū iri speraret. Fide tamen data, quòd illum per lectum

ad Lectorem.

lectum ad ipsum esset breui remissurus. quod
haud multo post præstitit: peruenitq; forte
egregium volumen in eorum manus qui au-
tori sunt valde familiares ac necessarij: quod
cum auide euoluissent, atq; intueretur quã
diligenter, piè, accurate, ac Christianæ pon-
tificij muneris ratio in eo explicarerur, non
occultandum atq; defodiendum præclarũ
opus, sed in aperto, inq; hominum luce col-
locandum esse putarunt. Cumq; hoc reue-
rendissimus antistes intellèxisset, literisq;
ad amicos datis grauiter quereretur, in cla-
maretq; se opus illud non alijs, sed vni sibi
tantũ scripsisse, sibiq; ipsi torpenti calcar ad-
dere voluisse, suisq; ibi non alienis vulneri-
bus, & infirmitatibus medicinam q̄siuisse,
secum ibidem frequenter & rixari & con-
rendere, vt carnè & naturales affectus sp̄i
subijceret: argumentũq; huic rei esse, quod
sæpe latino, sæpe etiam vulgari sermone (vt
familiariter ijs qui sibi tantũ dictare solent
moris est) vteretur: nihilominus tamẽ illi in
quorum manus liber Deo ita disponẽte per-
uenerat, in spem maximæ vtilitatis adducti,
constanter obstiterunt, & eum prælo cõmi-
serunt. Quem cum mihi legendum tradi-
disset, non potui eorum consilium non ma-
ximopere

Epistola

ximopere laudare : atq; apud tuum ani-
 mum candide Lector non testatum re-
 linquere , ne in hoc opere orationis orna-
 tum & elegantiam , sed sententias pieta-
 tis eruditionisq; plenissimas requiras. Neq;
 enim Autor tanti orationis lumina , quan-
 ti pietatis splendorem semper fecit : non
 tam verborum flosculis ac lenocinijs , quã
 solidæ atq; expressæ veritatis neruis ex sa-
 crorum librorum fontibus haustis, excelle-
 re studuit. Quare si veram pontificum (qui
 Christi IESV personam suo quique gra-
 du ac ordine sustinent) formam intueri
 cupis , librum hunc curiose evoluto : ita. n.
 illam exprimit , atq; effingit , vt non ver-
 bis explicare , sed oculis subijcere videã-
 tur. Qui vero satis expenderit quantum
 salutis communis intersit , Ecclesiam bo-
 nis atq; integris pastoribus frui , fatebitur
 sanè , nihil potuisse Reipublicæ Christianæ
 vtilius excogitari, quam de informandis Epi-
 scoporum moribus sermonem instituere, li-
 bereq; aperire: quæ illorum nomen obscura-
 re , inuidiosumq; facere solent. ¶ Non sum
 nescius Christiane Lector , quantum faciat
 eruditionis

ad Lectore

eruditionis, integritatis, pietatisq; autoris
commendatio ad lectorum animos allicien-
dos: quæ à me explicari abunde potuissent,
ni assentationis notam vererer. Eruditio.n.
tanta est, quanta in homine sene qui ab ine-
unte ætate literarum studijs vigilantissime
incubuit, quiq; sacrosanctam Theologia
summa cum laude doctorumq; omniũ ap-
plausu multos annos docuit, esse potest. Pie-
tatis vero, religionis, virtutumq; maximarũ
egregia exempla libenter percenterem, nisi
illa me Ecclesiastici sententia perterruisset,
Ante obitum neminem laudibus extuleris:
ex natis.n. qualis quisque fuerit cognosci-
tur: mirificumq; illius pudorem offendere
formidarem. Fidei tamen ipsius, integritatis,
moderationis, temperationisq; singularis,
testes sunt certissimi & locupletissimi o-
mnes, qui ad amplissimum illud orbis terra-
rum Trydentinum scilicet Concilium con-
uenerunt: qui illius sæpe in deliberando pru-
dentiam, in dicendo libertatem, in rebus ec-
clesiæ saluti necessarijs excogitandis soler-
tiam, in procurandis sollicitudinem, in Eccle-
siæ maculis delēdis ardens studium moresq;
incorruptissimos sunt admirati. Illud vero
silentio præterire nõ possum, quod cum se-
renissima Catherina Lusytaniæ nostræ Re-
gina

Eccl. c. 11

Epistola

gina religiosissima, beatissimi Ioannis tertij iam mdeortui vxor, vnâ cū clarissimo atq; Reuerendissimo Henrico principe Cardinali verè Apostolico, quo cum per id temporis regnum magno cum splendore & pietate moderabatur, post diurnam deliberationē, multasq; ad Deum præces decreuisset, Reuertendissimum huic Dominū Bartholomeum nihil minus aut cogitantē, aut sperantem, aut ambientem mirantibus cunctis Bracharensem Archiepiscopum delignare, omnes ille nervos cōtēdit, rationesq; iniuit, ne tantum illud onus susciperet. qd̄ tamen cum abijcere Ecclesiasticis fulminibus compulsus non potuisset, palam professus est, nunquam se viuendi genus simplex & monasticum in ea dignitate immutaturū; tum quòd illud existimaret ad pōtificiū splendorem & autoritatem tuendam maximè cōducere (quippe quæ non regio apparatus, sed officiorum magnitudine comparatur) tum maxime quòd Christi Iesu patrimonium nō equis, aut famulorum gregibus alendis, sed pauperum, ministrorumq; Ecclesiæ egestati sustentandæ constitutū fuisse iudicaret. Antistites. n. qui profusis sumptibus viuūt, officio desint, Christi, Ecclesiam suæ fidei cōmissam opportunis rebus defraudēt necesse est.

ad Lectorem

est. Quó factum est, vt cum singularem quãdam rei familiaris moderationem amplissimus hic Archiepiscopus adhibuisset, potuit plane & sacerdotes rudiores, & adolescentes plurimos ex vniuersa prouincia crassissimis ignorationis tenebris demersa Bracharã aduocatos suis sumptibus alere, vt bonas artes Ecclesiãq; ministris necessarias disciplinas perdiscerent: quò tandem sacris initiati, animarum curam gerere cõmodius possent. quò vt cummulatius præstaret, collegium pijs simis atq; doctissimis societatis Iesu: viris abũdans magnis impẽsis exædificauit, ampleq; dotauit: qui non modo pauperes istos adolescentes, sed omnes etiam ex vniuersa Diocesi confluentes bonis artibus instituunt, et ad pietatem informant: atq; etiam concionãdi & confessiones audiendi munere magna cum diuini honoris amplificatione perfunguntur. Quia vero amplissimam Diocesi plurimis diuinã legis doctoribus egere animaduertit, in insigni quodã puintiã oppido sui, hoc est, prædicatorij ordinis cænobium construxit, atq; dotauit, religiosissimis eruditissimisq; viris refertum, qui Euan gelij Iesu Christi instituta continenter docent, & præbyteris administrãdi sacramenta

rationem

Epistola

rationem tradunt. Prætereo largitatem qua
pauperum miseras leuat, necessitatibus suc-
currit, ægrotis medetur, nudos certis anni
temporibus vestit, adeo vt in latissima illa
prouincia nemo illo sibi tenuior, nemo alijs
ditior esse videatur. Quæ in toto hoc Lusya-
niæ regno illustriora sunt quam vt referre o-
pus esset: retuli autem non alio consilio, quã
vt omnes intelligât, quãti Christianæ Reip.
inter sit Ecclesiæ Christi patrimonium bene
collocari: ex quo tantæ ad alios vtilitates ma-
nare possunt. Quare Deum op. Max. patrẽ
domini nostri Iesu Christi præcemur, vt ta-
libus pastoribus eius Ecclesia perfrua-

tur, quales in hoc volumine
effinguntur.

Valc.

¶ Tabulā operis.

¶ Pars prior.

- ¶ Selectæ quædam sententiæ ex Pastoralī D. Gregorij, de vita & moribus Prælatorum. fol. 1.
- ¶ Selectæ eiusdem argumenti sententiæ ex Epistolis eiusdem. fol. 9.
- ¶ Selectæ eiusdem argumenti sententiæ ex libris D. Bern: de Consideratione ad Eugenium Papam. fol. 17.
- ¶ Quomodo Prælatus erga subditos se gere re debeat ex eodem Bernardo de Consid. ad Eugenium. fol. 21.
- ¶ Selectæ sententiæ ex Epistolis Bernardi, & alijs eiusdem operibus. fol. 26.
- ¶ Ex D. Aug. Chrylost. alijsq; patribus selectæ sententiæ. fol. 35.

¶ Pars posterior.

- ¶ Sollicitudo & occupatio quæ sit digna Episcopo, & quæ indigna. Cap. j. fol. 46.
- ¶ Gravitas simul & affabilitas, atq; suavitas à pastore seruanda. Cap. ij. fol. 61.
- ¶ Misericordia & largitas Episcoporum. Cap. iij. fol. 64.
- ¶ Studiū

Tabula.

- ¶ Studium Prælati in oratione, contempla-
tione, ac sacrificij oblatione. Cap. iiii. f. 69.
- ¶ Puritas intentionis, & constantia ac immu-
tabilitas animi in sanctis decretis & con-
silijs. Cap. v. fol. 74.
- ¶ Humilitas ac modestia Prælatorum quoad
statum & personam. Cap. vj. fol. 77.
- ¶ Quod prædicatio sit præcipuum Episco-
pi munus. Cap. vij. fol. 84.
- ¶ Patientia atq; constantia Pastoris in aduer-
sitatibus & persecutionibus tolerandis.
Capi. viij. fol. 87.
- ¶ Zelus iustitiæ, & magnanimitas contra pec-
cata. Cap. ix. fol. 97.
- ¶ Contra pusillanimitatem, & scrupulos cō-
scientiæ, vanâq; tristitiam sæpe infestan-
tem nonnullos pios pastores. Cap. x. fo. 104.
- ¶ Prudentia ac cunctispectio pastoris, in ver-
bis factis. Cap. xj. fol. 112.
- ¶ Mensa Episcopi. Cap. xij. fol. 120.

¶ Adiecta est in fine Concio R.
P. F. Ludouici Granatensis habita in conse-
cratione Reuerendissimi D. D. Antonij Pi-
narij Episcopi Mirandësis.

Finis Tabulæ.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Ad Lectorem.

Hic liber amice Lector in duas di-
stributus est partes. In prima re-
feruntur selectissima quaedam sentē-
tia ex libris D. Gregorij, Bernardi,
Augustini, aliorumq; Patrum, eo ordi-
ne quo legendis eorum libris annota-
ta atq; deprompta sunt. In secunda
vero per communes locos & singula-
ria capita de moribus agitur & insti-
tutione vitæ Episcoporum, aliorūq;
prælatorum. Lege, & frueri.

SELECTA EX. D.

Gregorio in Pastoralis.

¶ Parte prima.

PROTRAHI AD
Episcopatum est pro-
trahi ad ducatum po-
pulorum, ad exemplar
viuēdi, ad normam irre-
prehensibilem Euange-
licæ vitæ: juxta illud,

Oportet Episcopū irreprehensibilem esse
ad portandum onera aliena. Ostultū, qui
cum ad casum vrgeatur ex oneribus pro-
prijs, humeros libenter submittit oppri-
mendus alienis.

¶ Contra pastores aliud agentes, aliud do- *Idem.*
centes, Olee 8. Ipsi regnauerunt, & non ex-
me: Principes extiterunt, & ego ignorauī.
Et Hyerem. 2. Tenentes legem nescierunt
me, & pastores præuaricati sunt in me. Et
Ezech. 34. Cum ipsi purissimam aquā bi-
beretis, reliquam pedibus vestris conculca-
batis ac turbabatis: & quam pedes vestri
turbauerāt, bibebant oues: quia puram sa-
pientiam quam ex scripturis hauserant,

A vita

Ex Pastoralis

vita corrumpunt: atq; hoc modo aquam
scripturæ turbidam quibus propinant.

Greg.

¶ Nemo se imaginibus cogitationū mag-
na facturum proponentibus illudat: sed
ex antea acta vita se iudicet, quid in Epis-
copatu acturus est. Quomodo. n. in cul-
mine positus discere poterit humilitatē,
qui in imis nō desinit supbire: quomodo
avaritiam superare poterit deputatus ad
sustentationem multorum, qui antē pro-
pria tenaciter servabat. Nam quid est of-
ficiū pastorale, nisi quædam iugis ac perpe-
tua mentis tempestas, fluctibus curarū &
cogitationū semper ferax. Qui ergo men-
tis naviculam dum in tranquillo naviga-
bat, dirigere vix poterat: quomodo in me-
dio procellarū servabit illæsam? Unde cū
cogitationum procellis navis cordis sem-
per quatitur, atq; incessanter huc & illic
impellitur, accidit, vt per repentinos exces-
sus oris & operis, quasi per obuiantia saxa
frangatur. Et infra. Inter hæc itaq; quid
sequendum est, quid tenendum, nisi vt vir-
tutibus polles coactus ad regimen veniat:
virtutibus vacuus nec coactus accedat. Ille
si omnino renititur, cauteat ne acceptā pe-
cuniā in sudario ligans, de eius occultatiōe

iudicetur.

judicetur (pecuniam siquidem in sudario ligare est, percepta dona sub otio lenitiorporis abscondere): iste si faciliter accipit, videat ne per mali operis exemplum fiat obstaculum ingredientibus regnum cælorum, more Phariseorum: quibus Dominus dixit, quod neq; ipsi intrabant, neq; alios intrare permittebant. Deniq; cum sit datus medicus aliorum, si passionibus adhuc abundat, quomodo percussum curare properat, qui in facie vulnus portat.

¶ Ille igitur (ait) ad exemplum vitæ pertrahatur, qui cunctis carnis passionibus moriens, iam spiritualiter viuit: qui prospera mundi postponit, qui nulla aduersa pertimescit, qui sola interna desiderat, qui pietatis affluit visceribus, qui citius flectitur ad ignoscendum: sed nunq; plusquam decet ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur: qui non perpetrat illicita, sed ab alijs perpetrata ut propria deplorat, & in profectibus proximi exultat: qui sic recte viuat, vt tamen ardentia proximorum corda fluentis doctrinæ irrigare non cesset: qui orationis vsu & experimento, iam didicere

Ex Pastorali

quod obtinere á Domino quæ poposce-
rit, possit. Nam si homo apud hominem
non sibi familiarem erubescit fieri inter-
cessor, qua audacia intercessoris officium
arripit apud Deum, qui per merita vitæ
ei se familiarem nescit? Cuncti enim liqui-
dò nouimus, quòd cum is qui displicet, ad
intercedendum mittitur, irati animus ad
deteriora pronocatur.

Greg. 2. p. 1. q. 1. Sit ergo pastor (ait Idem) actione præ-
cap. 1. cipiuis, præcunctis contemplatione suspē-
sus, discretus in silentio, utilis in verbo,
singulis compassione proximus, bene agē-
tibus per humilitatem socius, contra de-
linquentium vitia per zelum iustitiæ ere-
ctus, interiorum curam in exteriorū oc-
cupatione non minuens, exteriorum pro-
uidentiam in interiorum sollicitudine nō
relinquens. Necessitate loci compellitur
summa docere, & ideo eadem necessitate
compellitur eadem vita & opere mon-
strare. Quid inanius quàm docere contemne-
dum fastum & epulas splendidas. &c. et
hæc operibus sectari: immo credere ne-
cessaria ad authoritatem officij. Ideo
predicator iubetur ascendere super mon-
tem excelsum videlicet: vt sit eleuatus a
terrenis

D. Gregorij.

terrenis affectibus & operibus, & (vt ibi-
dem dicit) non solum debet vita transce-
dere malos, sed etiam omnes bonos subdi-
tos: quia sicut eos superat honore ordinis,
ita & excellentia virtutis; omnibus deuo-
tior, humilior, patientior, abstinentior, lar-
gior. &c, quicq; nulla prospera presentis
vitæ appetat, nulla aduersa pertimescat:
blandimenta mundi (considerato intimo
terrore ac periculo status sui) despiciat: te-
rrores autem mundi (cōsiderato blādimē-
to internæ dulcedinis) cōtemnat. Nō illū
prospera eleuent, non aduersa perturbēt,
non blanda vsq; ad voluptatem demulce-
ant, nō aspera vsq; ad desperationem pre-
mant. Ideo dicit Paulus, Per arma iustitiæ
á dextris & á sinistris: Et, Super humerale
pontificis vtrumq; humerum operiebat:
& erat in eo cocus histinctus. i. ardor cha-
ritatis Dei & pximi. Cōtra vitia clamet,
neq; cesset quasi tuba exaltet vocem suā:
nō sit sicut illi de quib⁹ Isai. 56. dicitur, Ca-
nes muti non valentes latrare; Et Paulus,
Vt potens sit exhortari in doctrina sana,
& eos qui contradicunt redarguere. Spe-
cialiter vero semp audiatur sonitus prædi-
cationis eius, quando ingreditur Sanctu-

Ex Pastoralis

arium: ob cuius significationem tintinabula iuebantur innecti vestimentis sacerdotilibus. Hoc est, bonis operibus vox & sonitus prædicationis adiungatur.

Grego.

¶ Pastor cum Paulo ad tertium cœlum cōtemplatione rapiatur! & cum eodem per viscera pietatis descendat ad terras, dicēs. Quis infirmatur, & ego non infirmor? &c. Factus sum Iudæis iamquam iudæus. &c. Cum Moyse crebro ingrediatur & egrediatur tabernaculum: videlicet intus in cōtemplationem rapiatur, foris infirmatium negotijs vrgeatur: intus Dei arcana consideret, foris onera carnalium portet: et cum eodem in dubijs ad arcam testamenti ad consulendum Dominum recurrat, exēplo Saluatoris nostri, qui postquā in monte orationi vacauerat, ad vrbes, ad miracula, pro releuandis hominum miserijs descendebat: quia tunc ad alta charitas mirabiliter surgit, cum ad ima proximorum se misericorditer attrahit: & cum benigne descendit ad infima, valenter recurrit ad summa. Ideo in scala Iacob Angeli ascendebant & descendebāt, scilicet per cōtemplationem, & subuentionem.

Grego.

Tales se exhibeant pastores subditis, ut illis occulta sua ac fluctus tētationum pādere non erubescant: sed fidenter ad pastoris mentem, quasi ad sinum matris recurrant.

Grego.

Cū subditis bene viventibus quasi æqualem se exhibeat. Cū autē aliquis in culpā labitur, protinus potestaté sui prioratus agnoscat. Nam cum natura omnes homines sint æquales, sola culpa vnuni alteri postposuit. Absit igitur à Prælato quod gaudeat præesse, sed dūtaxat prodesse. Vnde solis illis subditis se timendos ac tremēdose exhibeant, qui Deum non timent.

Grego.

Sed, heu, plærumq; rector eo ipso quo cæteris præeminet, elatione cogitationis intumescit: dū videt iussa sua velociter impleri, laudibus efferri (aliquādo etiā in male gestis. &c.) incipit intus euacuari veritate, impleri vanitate, & oblitus sui, in voces se spargit alienas: talemq; se credit, qualem se foris audit, non qualem intus discernere debuit: & iam credit se meritis excedere, quos potestate transcendit: cunctis se æstimat amplius sapere, quibus se videt amplius posse: in quodam se constituit culmine apud semetipsum: & ex æquo

Grego.

Ex Pastoralis

respicere cœteros dedignatur, vr fiat simili
 lis illi qui dixit, Ascendam super altitudinem
 nubium. &c. Merito siquidem apostata
 Angelo similis efficitur, qui alijs hominibus
 esse similis dedignatur: sicut Saul, quem
 humilitas fecit prælatum (dicente Dño. Nonne
 cum paruulus esses, in oculis tuis, caput in
 tribus factus es) superbia vero reprobum,
 & à Deo reprobatum, Cũ enim apud se
 paruulus esset, apud Deum magnus erat: cum
 autẽ apud se magnus fuit, apud Deum paruulus
 factus est.

Idem.

¶ Igitur pastor bonis æqualem se cernat,
 peccantibus autem zelo vltionis se antefere
 rat, imitans pastorem principem Petrũ:
 cui cum bonus Cornelius se prosterneret,
 dixit, Surge: & ego ipse homo sum. Con
 tra Ananiam autem & Saphyram potentis
 simũ se exhibuit. Sic Paulus, bonis quidem
 dicebat, Non quia dominamur fidei
 vestræ, sed adiutores sumus gaudij vestri:
 & subiungit rationem: Nam fide statis.
 Item dicebat, Facti sumus paruuli in me
 dio vestrum: Et rursus, Nos autem serui
 vestri per Christum. At contra in castuo
 sum imperiose se erexit, tradẽs illum Sa
 thanã,

thanz. Et rursum, Vultis in virga veniam ad vos? Igitur summus locus bñe regitur, cum ille qui præest, vitij potiusq; fratribus dominatur: & cum vitiosos punit, eosdem tacita cogitatione sibi præfert. Nam, vt ibi optime dicit, Pastor tanto apud Dominum obligator est ad sui ipsius correptionem & humilitatem, quanto apud homines nemo est qui illum corripiat, Subditus autem tanto à diuino iudicio liberior est, quanto hic suarum culparum habet vltorem.

¶ Solerter tamen (ait) intueri debet prælatus ne dum imoderatius custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis: Et dum prælatus quisq; plus se q; decet, deijcit, subditorum vitam stringere sub vinculo disciplinæ non possit. Teneant ergo rectores exterius quod pro aliorum utilitate suscipiunt: seruent interius quod de sua æstimatione pertimescūt. Sed tamen quibusdam signis deceter erumpentibus, eos apud se esse humiles, etiam subditi deprehendant: quatenus & in autoritate eorum quod formident, videant; & in humilitate, quod imitentur agnoscant.

*Idem.**Idem.*

¶ Cum autem (ait) rector delinquētem punire

Ex Pastoralī

pnire compellitur, solícite obseruare debet, vt sic iura disciplinæ contra delinquentes exerceat, vt pietatis viscera non amittat: simul enim se exhibere debet & matrem pietatis, & patrem disciplinæ. Atq; inter hæc solícita circumspectione prouidendum, ne aut districtio sit rigida, aut pietas remissa: nam disciplina & misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Insit ergo rectori circa subditos & iuste consolans misericordia, & pie læuens disciplina: infundat vulneribus vinum & oleum, vt scilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Ille igitur qui sanandis vulneribus præficitur, in vino morsum doloris adhibeat, & in oleo molitiem pietatis: quatenus per vinum mudentur putrida, & per oleum foueantur sananda. Miscenda ergo est lenitas cum sæueritate, & faciendum quoddam ex vtroq; temperamentum: vt neq; multa asperitate exulcerentur subditi, neq; nimia benignitate soluantur. Vnde sicut in arca testamenti erat simul virga & manna: sic in pectore pastoris rigor & dulcor. Vnde David, Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. vir-

ga enim percutimur, baculo sustentamur.

¶ Item (ait) duo extrema debet cauere pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus, ab intimis corruat: aut solis interioribus occupatus, quæ foris debet proximis, non impendat. Incidentes in primū extremum sunt illi, qui oblitī se datos esse in prælatos propter salutē animarum, diebus ac noctibus solis curis externis incumbunt. Quo fit, vt interna (quæ alios docere debuerant) ignorent: quo etiā fit, vt subditi non proficiant, sed potius in spiritalibus torpeant: quia non habent pastorem, eorum animas ad cœlestia subleuātē, & ducem, viam perfectionis ostendentē. Si. n. à duce itineris erratur, exercitus sequens quomodo pertinet. Hic enim potius terreni iudicis, q̄, cœlestis ducis officiū exercens, terrenis studijs suis excæcat oculos subditorum. Vnde Dominus, non solum pastores, sed & omnes admonet dicēs. Videte ne grauētur corda vstra in crapula, & ebrietate, & curis huius sæculi. Et Apostolus, Nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus, & cæte. Et item, Quæ sursum sunt, sapite, quæ sursum sunt querite

Ex Pastoralibus

querite, non quæ super terram: mortui enim estis. &c. Quod si Episcopi dixerint, Multa nobis secularia negotia comissa sunt, respondet Gregor. adducens illud Pauli. i. ad Corinthi. 6. Secularia iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad iudicandum, ut scilicet illi in terrenis & secularibus negotijs occupentur, qui penetrare intima nequeunt. Ideo merito Iethro arguebat Moysen, quia terrenis populi negotijs stulto labore seruebat; consulens ut ad iurgia dirimenda alios constitueret iudices, ut ipse liberius vacaret arcanis cœlestibus cognoscendis ad populum erudiendum. Igitur à subditis inferiora gerenda sunt: à rectoribus summa cogitanda; ut. s. oculum, qui providendis gressibus præminet, cura pulueris non obscuret: pedum namq; est, pulvere inuolui, monstrosum autem est, quod caput (id est pastor) ad puluerem recuruetur, & cū eo inuoluatur. Et de his pastoribus dicitur. Quomodo obscuratum est aurum. &c. Et, Lapides sanctuarij dispersi sunt in medio platearum. i. in latitudine negotiorum terrenorum, relinquentes secreta sanctuarij. Igitur concludit Gregorius,

rius,

fius. Sæcularia negotia aliquando ex cõ-
passione toleranda sunt, nunq̃; vero ex a-
more requirenda: ne cum mentem dilige-
tis aggrauant, hanc suo victam. p̃dere ad
ima de cœlestibus mergant. Ideo semper
cauendum pastoribus, ne dum temporali
solicitudini incautè deseruiunt, & vehē-
menter incumbunt, ab intimo amore re-
frigescant, & foras fusi, obliuisci non tre-
tuant se esse animatarum pastores.

¶ Cauendum etiam alterum extremum. Sūt *Idem.*
enim (ait) quidam qui sic sibi vacare ad spi-
ritualia appetunt, vt rebus exterioribus
nullatenus occupentur: quorum timentum
prædicatio plerumq̃; despicitur: quia sub-
ditis necessaria pro vita temporali non tri-
buunt. Egētis enim mentem sermo præ-
dicantis non penetrat, quem misericordia
eius non rigat. Sic ergo oues oportet inter
no pastu saginare, vt etiam eis exteriora
prouideantur. Ideo Paulus, si quis autem
suorum & maximè domesticorum curam
non habet. &c. Igitur pastores neq̃; vehē-
menter incumbāt curis exterioribus, neq̃;
ex toto eas relinquāt. Et ad hoc adducit
illud Ezechiel. 44. vbi præcipitur sacerdoti-
bus, vt neq̃; radant capillos, neq̃; comā
nutriant;

Ex Pastoralibus

nutriant, sed dumtaxat tondeant. Per capillos enim externæ curæ significatur: quæ si nimis crescunt, oculos internos impediunt, ne videre possint. Nō sunt ergo radendæ ex toto, sed tondendæ: i. sub certa mensura tenendæ.

Greg.

¶ A pastoribus etiam omnia prædicta optime obseruantibus, diligenter cauendum, ne cupido placendi hominibus eos teneat: alioquin similes erunt adultero puero, qui placere concupiscit oculis sponsæ domini sui, per quem sponsus dona sponsæ transmisit. Ex hoc. n. amore proprio, quo placere hominibus concupiscunt, procedit sæpe, quod non corripiant delinquentes, imo etiam aliquando demulceant: quod (vt dicitur Ezech. 17.) est ponere cervicalia sub capite, & pulillos sub cubitis delinquentium, & à rectitudine vitæ cadentium. Cū .n. ament gloriam mundi, & fauorem hominum, blande tractant illos etiam peccatores, qui in gloria desiderata possunt illis nocere. Contra eos autem quos aduersū se nihil valere conspiciunt, tota austeritate & dominatione armantur, vt etiam hac via gloriam veniant. Vnde Ezech. 34. Vos cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia,

patientia. *in quibusdam aliis...*

¶ Pura tamen potest esse intentio appeten- *Greg.*
tis ab omnibus diligere, si, ut in eis faciat fru-

ctum: ut dilectio & æstimatio sit quedam

via qua ad amorem conditoris oves intro-

ducantur: non enim libenter auditur prædi-

cator, qui non diligitur. Non ergo pastor

quærat diligi pro se ipso, sed ut possit libe-

ter audiri. Et hoc modo dicebat Paulus, *Greg.*
Ego per omnia omnibus placeo: cum ta-

men etiam dicat. Si adhuc hominibus pla-

cerem, Christi servus non essem, *Greg.*
¶ Valde attendere debet rector, quod plerumque

quæ vitia, virtutes se esse metiuntur. v.g. (ait

Gregorius) sub parsimonie nomine tena-

cia se palliat: effusio, sub appellatiõe largi-

tatis: inordinata remissio, creditur pietas:

effrenata ira, zelus virtutis: precipitata a-

ctio, æstimatur velocitas & efficacia: agen-

di tarditas, consilium gravitatis. Vigilanter ergo attendat rector, ne putet se bene agere dum peccat. *Idem. Greg.*

¶ Prælati peccans tot mortibus dignus est, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittit. Unde tanto cautius debet se à peccato custodire, quanto peccando non solum tantum moritur, sed omnium animarum,

animarum, quas prauis exemplis destruit;
reus est.

Idem.

¶ Tibi qui curam animarum suscepisti,
terribiliter intonat Salomō Prouer. 5. dicēs
Fili si spopōderis pro amico tuo, illaquea-
tus es verbis oris tui. &c. Fac ergo quod di-
co filii, & temetipsum libera: discurre, fe-
stina, suscita amicum tuū: ne dederis som-
num oculis tuis, neq; dormitent palpebræ
tuæ. Dormit namq; pastor (ait Gregori⁹)
quando omnino negligit curam subdito-
rum: quia eorum acta neq; scit, neq; corri-
git. Dormitat et. quando cognoscit qui-
dem quæ reprehendi debent; sed pigredi-
ne deprimente ea dissimulat: ac propter
mentis tedium dignis ea increpationi-
bus non emendat: Et sicut oculus dormi-
tando ad plenum somnum ducitur, ita pa-
stor non refecans malum quod cognoscit,
ad hoc peruenit, vt neq; delicta subditorū
agnoscat. Debent ergo pastores esse sicut
animalia illa plena oculis intus & extra: in-
tus, vt omnia propria delicta coram æter-
no iudice agnoscant & emēdēt: foris aut,
vt quæ in alijs sunt corrigenda deprehen-
dant:

Idem.

¶ Cauere tamen valde debent (ait) subdi-
ti, ne

ne contra facta pastorū murmurent: vnde
de Iudæis murmurantibus contra ipsum
Moyſen & Aaron, dicebat, Neque contra
nos est murmur vestrum, sed contra Do-
minum: nos enim quid sumus? Vnde Da-
uid percussit cor suum, etiam de minima
præcisione oræ vestis Saulis: quia Chri-
stus Domini erat: qua designatur tenuissi-
ma laceratio quæ verbis fit.

COLLECTA EX EPISTO-

lis B. Gregorij. Epistola igitur quin-
ta: his verbis depingit
onus suum.

VB. COLORE Epi-
scopatus ad sæculum sum
reductus: & in pastoralis
cura tantis terræ curis in
seruio, quantis me in vita
laica nequaquã deservisse
reminiscor. Alta enim quietis meæ gaudia
perdidi, & intus corruens, ascendisse vide-
or exterius, vnde me à conditoris mei fa-
cie lōgè expulsum deploro. Conabar nãq;
extra mundum, extra carnem fieri: cuncta
phantasmata corporis ab oculis inētis abi-

gere, & non solum vocibus, sed medullis cordis ad Dei speciem anhelans dicebam, Tibi dixit cor meum: quæsiui vultū tuū: vultū tuū Dñe requirā: nihil in hoc mūdo appetens, nihil pertimescens. Videbar mihi in quodam rerum vertice stare: ita vt in me penè impletum crederem, quod per Isaiam. 54. Dominus promittit; Sustolā te super altitudines terræ (super altitudinem enim terræ sustolitur, qui ipsa quæ alta & gloriosa præsentis sæculi videntur, per mētis despectum calcat). A quō vertice corruī in timores & pauores, impulsus turbine huius tentationis: quia & si mihi nihil timeo, eis tñ qui mihi cōmissi sunt, multum formido. Vndique causarū fluctibus quatior, ac deprimor tempestatibus, ita vt rectè dicam, Veni in altitudine maris, & tempestas demersit me. Redire ad cor desidero post causas, sed vanis ab eo cogitationum tumultibus exclusus, redire non possum: ita vt obedire nequeam voci propheta, Redite præuaricatores ad cor: sed stultis pressus cogitationibus, solummodo exclamare compellor, Cor meum dereliquit me: Et paucis interiectis, Sed quis inter tot terrenas curas, valeat Dei mysteria

myſteria prædicare, cum mihi difficile ſit ſaltem recollere? Preſſus enim in hoc honore negotiorum ſæcularium tumultu, ex eis me eſſe video, de quibus ſcriptum eſt, Deieciſti eos dum alleuarentur: quia dum foris videtur ſurgere, intus cadunt: ſimiles fumo, qui aſcendendo deficit, & ſe ſe dilatando euaneſcit. Ideò ſcriptum eſt, Deficientes quemadmodum fumus deficiunt: Et illud, Deus meus pone illos vt rotam: rota enim in anterioribus corruens, in poſterioribus eleuatur: quia quanto eleuantur in bonis præſentis vitæ, tanto in æternis corruunt. Et quamuis aliqui ſint, qui ſic exteriores prouectus regere ſciunt, vt per eos nequaquam interius corruant: ſed mihi hæc difficilia ſunt, quia & valde oneroſa: & quod mens ſponte non recipit, congrue non diſponit. Hæc ille. Et quia ſcribebat Sorori Imperatoris, concludit Epiſtolam his verbis, Imperator iuſſit vt ſymia fieret leo: & quidẽ eius puiſione ſymia vocari leo poteſt, fieri aut nõ poteſt. Vnde neceſſe eſt, vt omnes culpas ac negligentias meas non mihi ſed ſuæ

Ex Epistolis

pietati deputet, qui virtutis ministerium infirmo commisit.

Idem Epistola. 4.

¶ Deplorat etiam quòd indignus & infirmus suscepit nauem vetustam & vehementer confractam: in quam vndiq; fluctus intrant: & quotidiana ac valida tempesta: e quassata, putrida tabula naufragium sonant,

Epistola. 6. ad Patriciũ.

¶ Idem sic ait, Dum contemplationis dulcedinem alte describitis, ruinae meae nihil gemitum reuouastis: quoniã audiui quid intus perdididi, dum foris ad culmen regimini inmeritis ascendi. Tanto autẽ me percussum mœrore agnoscite, vt vix loqui sufficiam: oculos enim mentis meae doloris tenebrae obsident. Triste est quicquid aspicio: quicquid delectabile creditur, cordi meo lamentabile apparet: penso enim qualiter ab alto quietis meae culmine corruens, vbi deiectus sum, & pro culpis meis in occupationis exilium a facie dominantis missus, quasi destitutaë viduae vocibus cum Propheta dico, Qui cõsolabatur me, longè recessit a me;

¶ Et in Epistola. 7. Depressus sum vsque ad terram superposito onere, ita vt mentis rectitudinem funditus perdens, contem-
platio-

Idem

plationisq; aciem amittens, per experimē-
tum dicam, Incuruatus sum & humiliatus
sum vsquequaq;: tanta quippe occupatio-
num onera deprimunt, vt ad superna ani-
mus nullatenus erigatur. multis enim cau-
sarum fluctibus quatior, & tumultuosæ
vitæ tempestatibus affligor. Periclitanti
igitur mihi orationis vestræ manum ten-
dite vos, qui in virtutum littore statis.
Quod verò meos Domini, quòd lucernā
dicitis, quòd multis prodesse perhibetis,
hoc mihi ad iniquitatum mearum cumu-
lum accedit, vt cum vindicari in me ini-
quitas debuit, laudes pro vindicta recipiā.
Et in fine Epistolæ vocat Anasthāsium cui
scribebat, vt veniat ad conuiuendum secū
Romæ: Quatenus (ait) dum vos videre
meruero, peregrinationis nostræ tædium,
de æterna patria inuicem loquendo, rele-
uemus.

¶ Consideranti mihi quòd impar meritis,
atque toto animo renitens, pastoralis cu-
ræ pondera portare compulsus sum, cali-
go in æroris occurrit, & triste cor nihil ali-
ud nisi eas, quæ videre nihil sinunt tene-
bras, videt. Nam quid antistes ad Domi-
num nisi pro delictis populi intercessor

*Idem Episto-
la. 24.*

Ex Epistolis

eligitur? Qua igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de proprijs securus non sum? &cæ. Immo formido illud, quia cum is qui displicet ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora prouocatur. Et valde pertimesco, ne commissæ mihi plebs fidelium, reatus mei additamento deperat, cuius nunc vsque delicta Dominus æquanimiter tolerabat. Cum verò utcūq; hunc timorem supprimo, & consolatam mentem ad pontificalis operis studia accingo, considerata ipsa rei immensitate, deterreor. Si scriptum est, Mundamini qui fertis vasa Domini: pondera quàm munda conuersatio debet esse illius, qui ad æternitatis templum vasa viuentia in sinu propriæ conuersationis portat. Ideò rationale iudicij præcipitur Aaron gestare, quia cor Episcopale non cogitationes fluxæ, sed sola ratio constringere debet: in quo nomina. 12. Patriarcharum erant scripta: quia vitas sanctorum Episcoporum semper in corde gerere debet, & secundum eas viuere, &cæ.

Idem.

¶ Et post multa subiungit. Suscepto itaque pastoralis curæ onere, cum cuncta

hæc

hæc, atque alia huiusmodi multa confide-
 ro, videor, quòd esse non possum: maxi-
 mè quia hoc in loco quisquis pastor dici-
 tur: curis exterioribus grauitè occupa-
 tur, ita, vt sæpe incertum fiat, vtrum pa-
 storis officium an terreni Proceris agat.
 Et quidè quisquis regendis fratribus præ-
 est, vacare penitus à curis exterioribus nõ
 potest: sed tamen curandum magnoperè
 est, ne ab his immoderatè deprimatur. Igi-
 tur fratres sanctissimi (Episcopos apellat,
 quibus scribebat) per venturum iudicem
 vos rogo, vt lassentem sub onere ve-
 stris orationibus iuuetis: & oremus pro
 inuicem, vt saluemur: quia dum nos vo-
 bis per orationis opem cõiungimus, qua-
 si ambulantes per lubricum vicissim no-
 bis manus tenemus: fitque ex magna
 prouisione charitatis, vt eò robustius sin-
 gulorum charitas perfigatur, quò in alte-
 rum alter innititur.

¶ Quòd me ad Episcopatus ordinem co-
 gnoscitis peruenisse, si me diligitis, plāgitè:
 quia hic huius mundi tantæ occupationes
 sunt, vt per Episcopatus ordinem penè ab
 amore Dei me videam esse separatũ: quòd
 incessanter desleo, atque vt pro me Domi-

Ex Epistolis

Idem. 30. ad
Ioan. Patris
suum.

num exoretis rogo. Dominus me á tanto huius loci periculo qualiter voluerit absoluat: quia sicut peccata mea merebantur, non Romanorum sed Longobardorum Episcopus factus sum: quorum sinthicia spatæ sunt. Gemo quotidie occupationibus pressus, & respirare non valeo. Ecce quo me patrocinia vestra perduxerunt: sed vos qui adhuc valetis, huius mundi occupationes fugite: quia quanto in eo quisq; profecerit, tanto (vt video) ab amore Dei amplius decre-
scit.

Idem. 31.

¶ Et Epistola. 3. ad Philippum comitem qui dederat operam, vt ipse pontifex crearetur. In quantum (ait) homo discutere & inuestigare iudicia superna non sufficit, in tantum sub eis debet. ceruicem cordis inflectere. Et quia id quod sibi tribuitur, quo iudicio disponatur, ignorat, nec ad appetendum locum procax existere, neq; ad repellendum contumax debet inueniri. Vnde indignus ego ad subeunda Episcopatus onera, iussioni omnipotentis Dei, vestraq; me voluntati subdidit &c.

¶ Tantis fluctibus quatior, vt vetustam ac
putrescen-

putrescentem nauem quam regendā oc-
culta Dei dispensatione suscepi, ad portū
dirigere nullatenus possim. Ingemisco,
quā sentio, quōd negligētē me crecicit sen-
tina vitiorum. Fles reminiscor, quōd per-
didi meæ placidum littus quietis: & suspi-
rando terram conspicio, quam tamen
rerum ventis aduerlantibus tenere non
possum.

*Epistola. 41.
ad Leādrum
Episcopum
Hispaniarū.*

¶ Quomodo nolebat recipere munera, ha-
bes *Epistola. 64.* vbi rescribens *Fœlici E-*
pisco, dicit, Quoniam non delectamur xe-
nijs palmatianis, quas tua direxit fraterni-
tas, cum gratiarū actione suscepimus, sed
eas, ne aliquod exinde potuisses sentire di-
spendium, digno fecimus pretio venun-
dari: & id fraternitati tuæ trasmisimus si-
gillatim.

Idem.

¶ Si sacerdotale officiū quod accepimus
secure ministramus: & diuinum adiuto-
rium, & spiritualium dilectio filiorū pro-
culdubio nobis aderit. Propterea frater
Episcope testimonium bonum quod ha-
bes in ciuitate Neapolitana, bonitatis tuæ
augmento roboretur. Igitur sic te debes in
præfari populi adhortatione assidua occu-
patione constringere, vt verbi tui fru-

*Idem Epist.
7. lib. 2.*

Etum

Ex Epistolis

rum (quem in eis fueris operatus) in suis horreis diuinus condat agricola.

Idem.

¶ Et in. 12. quia scribebatur ei, quod ce-
riter crearet Episcopum Neapolitanū,
respondet. Quia (ait) utilitates illius
Ecclesiæ summa cupio firmitate vallare,
diuturna de hoc necesse habeo delibera-
tione tractare: vt eam digna possim ordi-
natione Christo reuelante disponere. Et
ibi cap. 69. dicit, quod nulla cura cum
magis sollicitabat, quā cum ad consecran-
dum Episcopum eius expectabatur ar-
bitrium.

¶ Et cap. 68. asserit, quod iuxta meritum
plebium solent superno iudicio personæ
prouideri pastorum.

¶ Episcopus cum omnibus hominibus
summopere debet procurare pacem, Vn-
de Greg. ibi cap. 91. Ego attestante mihi
conscientia fateor, quia cum nullo homi-
ne habere scandalum volo, & quanta va-
leo virtute declino: ego per elationem ni-
hil quaero.

*Idem Epist.
15. lib. 4. ad
quendam Ep
piscopus.*

¶ Animarum lucrum Deo nostro tota me
tis intentione facere festinate: quia nomē
pastoris non ad quietem, sed ad laborem
suscepimus. Exhibeamus ergo in opere,
quod

quod signamus in nomine: & tamen semper considerate illud, Quid prodest homini, si totum mundum lucretur, &c. Igitur peritura penitus contemnamus, &c.

¶ Ibidem Epistola. 32. scribens Mauricio Cæsari super Ioan. Episcopo Cōstantinopolitano, qui vsurpabat sibi nomen vniuersalis Episcopi, de superbia & fastu Episcoporum inter alia dicit. Quid dicturi sumus, qui populū Dei cui indigne præsumus, peccatorum nostrorum oneribus premimus: corpus despectis vestibus tegitur: & elatione cordis purpuram superamus: iacemus in cinere, & excelsa respicimus doctores humilitatis, & duces superbiæ: & ouina facie lupinos dentes abscondimus. Exclamare compellor, O tempora, o mores: ecce cuncta iacent, & tamen Episcopi qui in pauimento & cinere flentes iacere debuerunt, vanitatis sibi nomina expetunt. Ego (ait) cunctorum sacerdotum seruus sum: in quantum illi sacerdotaliter viuunt. Tumidi autē, qui contra statuta Patrum ceruicem erigunt, in omnipotente Domino confido, quod ceruicem meam sibi neque cum gladijs flectent.

Idem.

Ex Epistolis

¶ Pondera verò, & time quod de eodem Ioan. dicit Epistola. 38. quòd in principio cum electus est ad Episcopatum Còstant. voluit fugere, ne esset Episcopus: postea verò ad hoc perductus est, vt despectis omnibus Episcopis, solus Episcopus esse appeteret, & procuraret appellari.

Idem.

¶ Ibi. Quid sunt Episcopi, nisi astra cœli? quorum vita simul & lingua, inter peccata erroresq; hominum, quasi inter noctis tenebras lucent?

Idem.

¶ Vt habetur Epistola. 45. lib. 4. Gregorius coëgit quèdam Marianum monachū omnino renitètem suscipere Episcopatū: Ideo scribit cuidam, quòd consoletur eū: quia (ait) cuiuslibet officij valde onerosa est nouitas: præsertim quia post lōga quietis otia, eius proculdubio nouitas perturbabitur: Ideo peto, vt cum venerit, tempestatum sæcularium procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inueniat. Cōfido in Domino, quòd ad interiora illum exacuet: & ad exteriora gerenda confortabit.

¶ Epistola. 4. lib. 6. ad Episcopū Constan. qui dixerat se infirmum ad tantum onus, respondet, Prima virtus est cognitio infirmitatis:

nitatis: atque ex hoc colligimus, vos bene posse susceptum ministeriū implere: quia hoc cognoscitis. Ille omnibus infirmior, qui suam non agnoscit infirmitatem.

¶ Ibidem Epist. 5. eundem exhortatur ad tolerandum onus pastorale: afferēs illud, Si Christus pro omnibus mortuus est, restat vt qui viuunt non sibi viuant, &c. Et quia ille scripserat in Epistolis suis, quod semper anhelabat ad mentis tranquillitatem & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbationem, respōdet, quod pastor non potest funditus repellere perturbationem cogitationum & curarum terrenarum: quia scriptum est, quod etiā gigantes gemunt sub aquis, id est, populis. Dicit tamen, quod huic curæ modus ponendus est: ne nimis excreseat: quia boni pastores afflante Spiritu sancto. inter medias turmas populorum & negotiorum non obruantur: neque caput mentis submittunt: ambulat per siccum in medio mari: & impletur in eis illud Ier. 43. Cū transieris per aquas, tecum ero, & flumina non operient te. Et quantum ad periculū officij pastoralis, & securitatem solitudinis, respondet, quod vbiq; est periculum:

& sola

Idem.

Ex Epistolis .

& sola Dei gratia saluat. Nā Loth in peruersa ciuitate fuit iustus : & in mōte peccauit: Angelus etiam peccauit in cœlo, homo verò in paradyso.

Idem.

¶ *Ibidem* Epistola. 29. ad quendam. Ego te bene viuere scio: me autem multis peccatis oneratum noui : quòd si tu etiā peccator es, me tamen multo melior: quia tu tua tantummodo peccata, ego & eorum qui mihi commisi sunt, porto.

Idem.

¶ Serui Dei præsentés pascunt sapore cōuersationis & doctrinæ: absentes verò, odore bonæ famæ.

¶ Pondera labores pastoris terreni pro pecoribus seruandis. Vide quid Iacob dicat, Gen. 31. Viginti annis fui tecum, oues tuæ steriles non fuerunt, nec captum à bestia ostendi tibi, dieq; noctuq; æstu vrgebar & gelu: fugiebatq; somnus ab oculis meis, &c. Quid ergo nos facere par est pro ouibus Christi?

¶ Epistola. 125. lib. 7. ad Leandrū, qui eū in Epistola laudauerat. Nolite (ait) me vocare Noemi. i. pulchrā: sed vocate me Marā: quia amaritudine plenus sum: Neq; eñ bone vir hodie ego sum ille, quem nosti. Multū fateor exterius proficiēdo, interius cecidi.

ceceidi. De illorū numero sum, de quibus scriptum est, Deiecisti eos dum alleuarentur: cum eleuatur enim, deijcitur ille, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Ego. n. vias mei capitis. i. Christi sequens, summopere esse decreueram opprobrium hominū & abiectio plebis: atque ascensus disponere in valle lachrymarum: vt tanto verius intus ascenderem, quanto foris per cōuallem lachrymarū humilius iacerem: At, me multū nunc deprimit honor onerosus: curæ innumeræ perstrepunt: & cū sese ad Deum animus colligit, hunc suis impulsibus quasi quibusdam gladijs sciundunt: nulla cordis quies est: prostratum, & in infimis iacentem, ac suæ cogitationis pondere depressum, nulla aut rara valde contemplationis penna in sublimia leuat. Torpet ignaua mens, & circumlatrantibus curis temporalibus, iam penè ad stuporem deducta, cogitur modo terrena agere, modò etiam quæ sunt carnalia dispensare. Aliquando verò studio exigente, compellitur quædam etiam cum culpa disponere. Quid multa loquar? Victa suo pondere sanguinem sudat, id est, culpam. Prospero flatu nauigabam, quando

Ex Epistolis

quando in monasterio tranquillam vitam ducebami, sed procellosis subito motibus tēpestas exorta, in sua perturbatione me rapuit, & prosperitatē itineris amisi: quia perdita quiete, naufragium mentis pertuli. Ecce nunc in vndis versor, & tuæ intercessionis tabulam quero, vt qui in nauī integrā diues peruenire non merui, saltem post damna ad littus per tabulam reducar. De podagræ verò dolore, quo scribis te affligitur, ego etiam assiduo dolore vehementer attritus sum. Sed consolemur, quia potius sunt dona, quàm flagella dolores hī, quibus delicta purgamus. Præterea ex benedictione B. Petri mitto vobis pallium ad sola missarum solennia vterendum. Hæc ille.

Epistola
126.

¶ Qui per iter huius mundi vasa auri & argenti portat, hoc est, magna merita, caueat à latronibus, id est, dæmonibus de vanitate tentantibus. Qui enim non potuerunt in principio impedire bona opera, ne fierēt: postquam facta sunt, reducunt ea in mentem, vt decepta mēs admiretur quàm sint magna, quæ fecit: & sic ea perdat. Contra quem per Ezech. 16. dicitur. Habes fiduciā in pulchritudine tua, fornicata es in nomine

in fine tuo, appetendo. s. proprij nominis gloriam: Ideo contra eam ibi d r. 32. Quò pulchrior es, descende. i. cæde à gratia meâ nempe ob elationem tuam. Remedium ergo contra hoc est, iugiter ad memoriam reducere propria delicta.

¶ Væ qui culmen regiminis non ad officium portandi oneris suscipit, sed ad appetitum gloriæ & transitorij honoris. Væ qui dux Christianæ militiæ fieri sustinet, non dum veterantis miles. i. diu exercitatus in omnium victoria. Episcopus est aurora oriens, quando de nouo venit, non vt presit, sed vt profit.

¶ Nos sub colore Ecclesiæ regiminis mundi huius fluctibus volumur: qui frequenter nos obruunt: sed manu cœlestis gratiæ protegente de profundo releuamur. Vos ergo qui in tâta quietis vestræ serenitate tranquillam vitam ducitis: & securi quasi in litore statis, nobis nauigantibus, aut potius naufragantibus, orationis manum tendite: & conantes ad terram viuentium pergere, quantis potestis precibus adiuuate.

¶ Episcopus puniens debet assimiliari patri carnali: qui filium flagellat, & tamen ei omnia bona sua seruat: & eum hæredem

*Epist. 16.
12. ad Abbatē montis Sinai.*

Idem:

Ex D. Bernard.

habere desiderat. His ergo quos affligimus dulcedinem charitatis in mēte seruare debemus.

Idem.

¶ Et ad. 7. interrogationem. Augustini Ep̄i Anglorum dicit, Sancta Ecclesia in hoc tēpore quaedam per feruorem corrigit, quaedam per mansuetudinem tolerat, quaedam per considerationem dissimulat: vt sępę malum quod auersatur, portando & dissimulando compescat.

Idem.

¶ Quod ad Ep̄os pertineat illud, Videant opera vestra bona, vt glorificēt patrem vestrū qui in cœlis est, &c. nota verba Gregorij. Qui iam humanę laudis cōcupiscentiã calcare sufficit, peccat bona sua opera occultando: quia defraudat proxmū à bono edificationis: & assimilatur illi, qui iacto semine, agit ne germinet. Qui autem intētionē diuinę glorię ostēdit opera sua, etiã ea quę publicę facit, abscondit: quia cum soli Deo in hoc placere curet, solū ipsum in testem censetur habere: Qui autem in opere oculto quod facit, desiderat deprehendi & laudari ab hominibus, hic in publico censetur fecisse opus suum: quia tot testes in bono opere secum duxit, quot humanas laudes quęsiuit.

¶ Caueat

¶ **C**aveat pastor né alios iuvando, se dese-
 rat: né alios erigens, cadat: nam aliquibus
 magnitudo virtutis occasio perditionis
 fuit: nam virtus quando vitijs aliorum re-
 nititur, quadam delectatione animus si-
 bimet blanditur: quo fit vt iam metum
 suæ circumspectionis abijciat: & in quadã
 secura sui confidentia requiescat: cui iam
 torpenti seductor callidus omne quod be-
 ne gessit, enumerat: eamq; quasi cæteris
 præpolentem, in tumore cogitationis exal-
 tat: fitq; fouea mentis, memoria virtutis,
 cui dicitur Ezechiel. 32. Quo pulchrior es,
 descende: & dormi cum incircuncisis. Et
 ib. Habens fidutiam in pulchritudine tua,
 fornicata es in nomine tuo: querendo. s.
 priuatam laudem, & gloriam singularem
 Igitur bonus pastor, nunquam aspiciat re-
 cta quæ agit: sed quæ agere negligit: sem-
 perq; se se deorsum premat: vt dum

cor ex memoria infirmitatis at-
 teritur, apud humilitatis au-
 thorem robustius in vir-
 tute solide-
 tur.

Ex D. Bernardo.

¶ Sequuntur quedã ex D. Bernardo ad Eugenium de Cõsideratione libro primo.

Maximè condoleo occupationibus tuis, si tamen doleres & tu: quod si non doleres, tunc longè magis doleo: sciens longius à salute esse membrum quòd obtupuit: & periculosius laborare, quod se esse ægrum non sentit. Absit vt de te id suspicer, vt potè assuetus delitijs dulcis quietis: ideo non potes desueuisse tam cito: neq; subito non dolere subtractas: quoniam plaga recens dolore non caret: non dũ obcalluit vulnus, & versum est in insensibile. Scio quod non deest tibi materia iusti doloris à quotidianis iacturis: inuitus auelleris à tuæ Rachelis amplexibus: & quotiens auelleris, toties renouatur dolor: nihil tamen plus metuo tibi q̃ quò per consuetudinem ad hoc deuenias, vt iam non sentias dolorem, quoniam auelleris à Rachele & implicaris negotijs. Noli nimis credere affectui tuo qui nunc est: nihil tam fixum animo, quod neglectu & tempore non obsolescat

solescat. Vulneri vetusto & neglecto calculus obducitur: & eo in sanabile, quo insensibile fit. Deniq; dolor continuus & acerbus, diuturnus esse non potest: quia aut de remedio consolationem accipiet, aut de assiduitate stuporem. Quid non inuertat consuetudo; quid non assiduitate duretur? Primum importabile tibi videbitur onus negotiorum: processu tēporis si assuescas, reputabis non adeo: paulo post leue senties: post, neq; senties: paulo post, etiam delectabit: ita paulatim in cordis duritiam itur: et ex illa in auersionem. Vereor ne in medijs occupationibus (quoniam multæ sunt) dum difidis finem, frontem duces: & ita sensim te ipsum priues sensu iusti utilisq; doloris. Itaq; multo prudentius erit quod te subtrahas occupationibus saltem ad tempus, quā quod patiaris trahi ab ipsis, & duci ad cor durum: quod semetipsū non exhorret, quia neq; sentit: quod compunctione & deuotione non scinditur, pietate non emolitur, &c. Nemo autem duricordis salutem vnquam adeptus est: nisi quem miserans Dñs auferat ab eo cor lapideum, & det ei cor carneum. Ad hoc te trahent maledictæ iste occupationes, si te to-

Ex D. Bernard.

tum dederis illis: nihil tibi relinquens. Volo esse tibi Ictro, ac dicere tibi. Stulto labore consumeris in tot occupationibus temporalibus: quæ non sunt nisi afflictio spiritus, euisceratio mentis, euacuatio gratiæ: nam fructus horum quid nisi aranearum telæ: de mane vsq; ad vespéralitigare aut litigantes audire? Igitur si hæc deploras, emenda: neq; te vnquam ad ista duraueris quolibet vsu vel assiduitate. Nolo quod in hoc habeas patientiam, imo impatientiam. Hebetati cordis inditium est, propriam non sentire cōtinuam vexationem ac seruitutem.

Itaq; cōsulo tibi, nō fias seruus hominū, non consumas totum tempus in audiēdo leges Iustiniani, lites & cauillationes: Dic, Narrauerūt mihi iniqui fabulationes: sed non vt lex tua. Tuum principale munus est, ædificare Ecclesiam, docere populos, meditari in lege Domini: quæ sola est immaculata conuertens animas. Non dico quod totum te subtrahas illis sæcularibus occupationibus: sed quod non tradas te totum: si es homo omnium, omnibus omnia factus, esto etiam tui: alioquin quid tibi prodest si vniuersos lucreris, & te ipsum perdas?

perdas? Habe igitur te, & si omnes veniunt ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu: Tu solus sitiens permanebis? Qui sibi nequam, cui bonus? Itaq; non totum te des actioni, neq; semper: sed considerationi aliquid tui cordis & temporis sequestra, vacans Deo: quia & ibi preordinas quæ agenda sunt secundum Deum, né precipitanter fiant: ibi primo serutaris & ordinas affectus & actus tuos, demum alienos. Itaq; huic tam pio quam vtiliotio nullam in vita operam dare, vitam perdere est. Imitare sanctum Gregorium qui vltimam partem Ezechielis obscurissimam in otio exposuit, eo tempore quo Vrbes erat obsessa: & in summa tépestate negotiorû, vt ex eius præfatione liquet.

¶ Non te (ait) ingeras iudicare de terrenis possessiunculis hominum. Etiã contemptibiliores qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad indicandum, dicebat Apostolus. Illæ autem causæ grauiores quas ad te intrare necesse est, assuesce breuiter decidere: precindens frustatorias & venatorias dilationes: Nihil enim ita absq; labore manifestam facit veritatem, vt breuis & pura narratio.

Ex D. Bernardo.

Causa viduæ intret ad te: causa pauperis et eius qui non habet quod det.

¶ Multas causas etiam indignas audientia iudica: vt illæ quæ præferunt manifestā ambitionem. Si discipulus Christi es, ignescat zelus tuus, exurgat authoritas tua cōtra generalem impudentiam ambitiosorū &c. Flagella eos cum Christo, nec aures eis prebeas: timeant te nūmularij, nec fidant in nūmis, sed diffidant: abscondant æs suū a te, scientes te paratiorem ad effundendū, quam ad recipiendum.

¶ Quatuor ergo tibi (ait) considerata sū ad eo. s. te, quæ sub te sunt, quæ circa te sūt, quæ supra te sunt. Primo noscete: alioquin nihil tibi proderit scire mysteria omnia, si te nescireis. A te ergo incipiat consideratio tua: imo etiam in te semper finiatur. Quicquid se offerat quod non pertineat ad salutem tuam, mox respuendum. De te ergo cōsidera quis, & qualis sis. Abiectus eras in domo Dei: dictum est tibi, Amice ascende superius super gentes, vt probaret te, amicus eius sis. Non certē eleuatus es ad dominandum, sed vt euellas, & destruas, & disperdas, & ædifices, & plantes. Nihil horum fastū sonat, sed schemate quoddā rusticani

rusticani laboris, labor spiritualis expressus est. Sarculo tibi opus est, non scepro. Absit quod delitijs resoluaris, aut pōpis. Nō blandiatur tibi cathedra excelsa: est enim specula vnde omnia prospectes, vnde sollicitudine vrgearis omnium Ecclesiarum, non auri & argenti, quæ in te abominabilis erit: nō vt domineris, Plane enim Apostolis & tibi interdicitur dominatus, cum dicitur. Reges gentium dominantur eorū &c. Vos autem non sic, &c. Et Apostolus probabat se plus ministrum, quia in laboribus plurimis, in carceribus abundantibus, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, &c. Non licet tibi gloriari in cathedra: sed cū ipso Apostolo in cruce Domini nostri Iesu Christi, Fœlix qui dicere potuit, Plus omnibus laboravi, Et si labor terret, merces inuitet. Exi ergo in agrū Domini tui: & vide quantis siluescat spinis & tribulis: accingere gladio tuo (quod est verbum Dei, & autoritas puniendi) fac vindictā in nationibus, increpationes in populis,

¶ Filius es Apostolorum & Prophetarum, esto fide & moribus, per quæ vicerunt, & operati sunt iustitiam. Valde tibi cōmendō

Ex D. Bernard.

do humilitatem: nulla splendidior gēma in ornatu pontificis: Quo enim cæteris excellior, eo humilitate apparet illustrior. Iten, monstruosa res est, gradus summus, & animus infim⁹: sedes prima, et vita ima: sermo multus, fructus nullus: lingua magniloqua, manus otiosa: vultus grauis, & actus leuis: ingens authoritas, & nutās stabilitas.

¶ Confer ergo tua posteriora prioribus: si in pontificatu profecisti in virtute, in sapientia, in intellectu, in suauitate morū, &c. an forte defeceris: si sis patientior, an impatientior solito: iracundior, an lenior: in solentior, an humilior: affabilior, an austerior: exorabilior, an difficilior: pusilior animo, an magnanimior: serius magis, an plusculum dissolutus: timorator, an fortè fidentior quam oportet, &c. Oportet etiam quod inotescat tibi zelus tuus, clementia tua, discrecio quoq; moderatrix earūdem virtutū: qualis sis in donandis injurijs, qualis in vlciscendis: quam in vtroq; prouidus obseruator modi, loci, temporis: nam hæc tria sunt consideranda in viu virtutum harum: nè non sint virtutes, si præter hec reperiantur: nam caligante oculodiscretiōis,

vnā præcipit locū alterius, seu occupat terminos. Procedit aut̄ hæc caligo vel ex ira præcipitante, vel ex molliori affectu censuram iudicij enervante. Oculus ira turbatus, nihil intuetur clemeter, suffusus autē quadā fluxa & muliebri mollitie animus, rectū nō videt. Non eris innocens, si punias eū cui fortē parcendum esset: aut parcas ei, qui fuerat puniendus.

Examina etiā qualē te in tribulationibus inuenis, si cōstantē in tuis, si cōdolentē in alienis. Peruersissimi cordis eris, si in tuis inueniaris impatiēs, & in alienis imcōpatiēs. Itē si in prosperis vel modice animū relaxas à sui custodia & disciplina: quod paucivitat. Nam in incautis, prosperitas se habet ad disciplinā, sicut ignis ad cerā: & radius solis ad glaciem: & facilius inueniūtur, qui in aduersitate retinnerūt sapientiā, quam qui in prosperitate nō perdiderint. Magn⁹ ille est cui inter prospera saltē risus indecentior, aut sermo insolētior, aut immoderatio cura corporis, vel vestis, non irrepit. Nugæ sint lōge ab ore tuo: nam inter sæculares nugæ, nugæ sūt: in ore sacerdotis, blasphemix: Interdū si incidāt, ferēdæ fortassis, referēdenūq̄: imo magis iterueniēdū caute
& pru-

Ex D. Bernardo.

& prudenter nugacitati: & prorumpendū
in aliquid serium; quod vtiliter & libēter
audiatur: & super sedeat otiosis: Consecrasti os tuum Euāgelio, talibus iam illud
aperire, illicitum: assuescere, sacrilegū est.
Verbum scurrile, quod faceti vrbaniuē no-
mine colorant, non sufficit perigrinari ab
ore: procul etiā ab aure relegādum: Fœde
ad cachinos mouéris, fœdius moues: detra-
here autem, aut detrahētem audire, quod
horum dānabilius sit, non facilé dixerim.
De avaritia nō loquor: quia pecuniā quasi
paleam dicaris habere.

¶ **Quomodo Prelatus erga sub-
ditos se gerere debeat, ex eodem Ber-
nardo ad Eugen.**

*Bern. ad
Eug. li. 3.*

Admonet eundem Eugenium Ber-
nardus vt opprimat oppressores, vt
puniat acriter iniuste appellātes. s.
qui appellant ad sedem Apostolicam, non
quia grauantur, sed vt grauent: Et vt tali-
bus non solum non profit appellatio, sed
etiā obsit: hoc est, vt ppter hoc grauiter
puniantur. Multa ibi inuenies de malis
quæ sequūtur ex friuolis appellationibus,
lib. 3.

lib.3. Vehementer etiam ibi inuehitur contra summū Pontificem: qui eximit subditos à iurisdictione suorū prælatorum, & eos sibi facit immediatos.

¶ Ibidem, Quid peius impunitate vitiorum? Impunitas, filia est in curiæ, mater insolentiæ, radix impudentiæ, nutrix transgressionum.

¶ 4. liber exponit quomodo se debeat gerere erga domesticos & Romanos. Si dicis, Romani proterui & durissimi sunt: attende (ait) fac quod tuum est: non dicitur tibi, sana illum, sed curam illius habe. Et Apostolus non dixit, Plus omnibus fructificauit, sed plus omnibus laborauit, &c.

Ibi.lib.4.

¶ Vides (ait) omnem ecclesiasticum zelū feruere pro sola dignitate tuenda: honori totum datur, sanctitati nihil, aut parum. Si causa interueniente submissius agere, ac socialius te habere tentaueris, absit (inquiunt) non decet: tempori non congruit, maiestati non conuenit: Quam geras personam attendito. De placito Dei vltima mentio est: pro iactura salutis nulla cunctatio: solū quod sublime est, hoc salutare dicunt: & quod gloriam redolet, id iustū. Omne humile probro dicitur, vt facilius inuenias qui

Ibi.lib.4.

qui

Ex D. Bernard.

qui velit esse humilis, quam qui velit apparere. Et tamen illi veri antiqui pastores, qui se totos pascendis ouibus exponebāt, nihil se ipsis reputabant indignum, nisi quod salutis ouium obuiare putarent: non quærentes quæ sua sunt, sed impendentes sua & se ipsos pro animabus. Vñ Apostolis ait, Ego autem libētissime impendar, & super impendar ipse pro animabus vestris: Vnica eorum pompa, voluptas, questus erat, parare Domino plebē perfectā. Imo omnibus modis satagebant in multa contritione cordis & corporis, in labore & erūna, in fame & siti, in frigore & nuditate, &c. Hæc consueta fuerunt: nunc vero dis-sueta. Sed vidē, Nunc perseuerat eadē cura, sollicitudo, anxietas, & mulatio, sed nō tamen ad salutem animarum sed ad alia commoda nostra. Igitur non erubescas Euangelium, opus fac Euangelistæ: manifesta illis veritatem. Si dicis, Irrident me euangelizantem: ideo tu magis insiste oportune, importune, clama, ne cesses, si forte audiant, & quiescant. Et pondera quod ad sceleratos præcipit clamare. Fateor populum istum vsq; adhuc dura fronte, & indomito corde: sed vtrum indomabili

mabili, nescio vnde liquido scire possis. Potest fore quod nec dum fuit: Situ quidem diffidis, sed apud Deum non erit impossibile omne verbum: Si dura fronte sunt, durato & tu é contra tuam: nihil tam durú quod duriori nō cedat. Dominus ad Prophetam dicit, Dedi frontem tuam durior rem frontibus eorum. Explesti partes tuas, si agiscum populo tuo, vt dicere possis. Popule meus, quid tibi debui facere, & nō feci? Si sic fecisti, neq; profecisti: exi dñ Hur Chaldeorum & vade, euangeliza alijs ciuitatibus.

¶ Circa familiares, vero valde illi cōmendat vt sint boni viri. Neq; (ait) te dixeris bonum malis innitentem: aut si bonus sis, bonitas tui solius, quem fructum habere potest?

¶ Circa distributionē officiorū et beneficiorū, tibi (ait) imputa quicquid pateris ab eo, qui sine te potest facere nihil. In eligendis his, absit quòd attēdas ad preces: cōsilio, nō prece hic agendū. Sūt quæ necessario à nobis rogantiū aut extorquet importunitas, aut necessitas meretur: at istud in his quæ nostra sūt. Vbi autē non licet quod volo facere, quis locus rogati? Itaq; p̄ quo rogaris, fit tibi

Ex D. Bernardo.

fit tibi suspectus: qui vero pro se rogat, iā
iudicatus est: Neq; interest per se, an per a
lium quis roget. Adulantem, & ad placitū
cuiusq; loquentem, vnum de rogantibus
puta. Si ad talium blanditias, cor tuum e-
moliri senseris, meminēris scriptū. Omnis
homo primū bonum vinum ponit: sed cū
inebrietati fuerint, tunc id quod deterius
est. Viri calidi & dolosi proprium esse so-
let, tunc prætendere humilitatem, cū a
liquid obtinere voluerit. De quo scriptū
est. Est qui nequiter se humiliat. Verbosu-
lum adolescentem, & studentem eloquen-
tiæ, cum sapientiæ sit inanis: non aliud q̄;
hostem iustitiæ reputes. Pro his dicitur ti-
bi, Mantis cito nemini imposueris: Tales
elige, quos post modum elegisse nō pœni-
teat: quia turpe est tibi sæpe retractare
quod feceris: & iudicium tuum frequēter
periclitari non decet: Quæ facere debes,
prius diligenter tracta apud te, & cum his
qui te diligunt, iuxta illud, Ecclesi. 32. O-
mnia fac cum consilio: & post factum nō
pœnitebis. Elige viros probatos, non pro-
bandos: quia in curia potius deficiunt bo-
ni, quam meliorentur mali. Assume ergo
potius cunctantes, & renuentes, quam vo-
lentes,

lentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter dominum timeant nihil, nihil sperent, nisi à Domino: in cunctis bñ morati, qui sint in consilio prouidi, in iubendo discreti, in disponendo industrij; in agendo strenui, in loquedo modesti, in aduersitate securi, in prosperitate deuoti, in zelo sobrij, in misericordia non remissi, in otio non otiosi, in conuiuio non effusi, in cura rei familiaris non auxij: qui quod verecundè excusant, obstinatius non recusent: qui vulgus non spernant, sed doceant: diuites non palpent, sed terreant: pauperes non grauent, sed foueant, &c. qui orandi officium gerant: & in omni re plus fidant orationi, quam suæ industriæ vel labori: qui se amabiles præbeant, non verbo sed opere: se reuerendos exhibeant, sed actu, nō fastu: qui humiles cum humilibus, duros durè arguant, malignantes coerceant, reddat retributionem superbis: qui nō de dote viduæ, & patrimonio crucifixi, se vel suos ditare festinent: qui si mittantur à te cū legatione ad alia regna, non afferant prætiosa terrarum: sed relinquunt pacem regnis, quietem monasterijs, Ecclesijs ordinem, clericis disciplinam, &c. Subditq; ibi-

Ex D. Bernard.

dem pulcherrima quorundam legatorum exempla: qui redierunt pauperes, neq; munera accipere voluerunt.

Idem.

¶ Insuper diligenter governa domū tuā: nam vt dicit Apostolis, Si quis domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Non quò minimis domus tuæ intendas, cum sis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animū curis reifamiliaris ac rerum tuarum: cum oporteat te habere animū liberū, quem nullā sibi vendicet violenta occupatio: nobilē, quem nulla deorsum trahat indigna affectio: firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio: inuictū, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: amplū, quē nulla coarctet rei temporalis amissio: Et hæc habere non poteris, si diuiseris animū: & partem dederis rebus Dei, partem reculistuis. Alium ergo pone qui pro te molat: & solus implicetur. Nam quædā per te solum agere debes, quædam per te simul & per alios, quædam per alios tantum: Et in hoc postremo loco sunt curæ tuarū rerum tēporalium. Prefice his fidelē seruū, qui non fraudet: & prudētem, qui nō fraudetur: & da illi authoritatem & facultatē
pro

pro libito agendi: cui omnes obediāt, & nemo illi dicere possit, Cur sic fecisti? Claudestinas, & susurratas delationes non accipias aduersus eum: magis detractiones censes. Et hanc velim generalem tibi regulā constituas, vt omnem qui palā veretur dicere quod in aure loquutus est, suspectum habeas: quod si coram dicere noluerit, vt tu iudices, delatorem crede, non accusatorem. Igitur tu illi præposito habeas fidē, vt tu tibi vocare possis, & Ecclesie Dei.

Si dicis non inuenio fidelem vel prudentem cui sic plenē fidam: consulo quod potius sustineas minus fidelem, quam quod te immergas labarintho huic: Iudas enim fuit œconomus Saluatoris.

¶ Itē ibidē, sacerdotes domestici tui nisi honestiores cæteris sint, in fabula oībus sunt: Igitur in vultu, in habitu, in incessu illorū qui circa te sunt, nihil relidere impudicū, nihil indecēs patiaris: Et memēto quod dicit Sapiēs. Filix tibi sunt, noli faciem hilarum ad eas ostendere: Non tamen suadeo tibi austeritatem, sed grauitatem: quia illa fugat infirmiores, hæc vero reprimit leuiores: illa quidē si adsit, facit odibilem: hæc si desit, facit contemptibilem: in

Idem.

Ibidem.

Ex D. Bernard.

omnibus tamen modus melior: Ego, nec
seuerius velim, neq; dissolutius: Quid hac
mediocritate gratius? vt non de seueritate
sis oneri? neq; de familiaritate contéptur?
Ad hoc semper est necessaria custodia oris:
quæ tamen affabilitatis gratiam non exclu-
dat. Vbiq; ergo frenanda lingua preceps:
presertim in conuiuio. Igitur actu sis se-
uerus, vultu serenus, verbo serius, ament
te domestici tui: si nō, fac vt timeant. Pro-
uide capellanis in necessarijs: vide né egeāt
¶ Tales studeto habere familiares, qui si
velles aliquatenus deuiare, non sinerent,
frenarent præcipitem, dormitantem exci-
tarent: quorum libertas excedentem corri-
geret, extolentem reprimeret: quorum cō-
stantia & fortitudo nutantem firmaret, e-
rigeret diffidentem: quorum sanctitas, ad
omnia te bona incitaret.

Idem.

Idem.

¶ In fine huius. 4. libri docet quomodo se
habere debeat cum potentibus iniquis:
Quando (ait) malitiæ iuncta est potentia,
aliquid tibi super hominem presumendū
est. Vultus tuus superficientes mala: Ti-
meat spiritū iræ tuæ, qui hominē non ve-
retur: timeant orationem tuā, qui admoni-
tionem contempsit: cui irāseris tu, Deū
sibi

sibi iratum, non hominem, putet.

¶ Familiares tui (si nō sunt spirituales) nō diligunt te, sed tua: imo nec te, nec tua: sed quæ sua sunt quærunt: & ea venantur adulationibus, &c.

¶ Collecta ex Epistol. Bernar.

Et alijs eiusdem operibus.

SI rebus raritas prætium facit, nihil in Ecclesia prætiosius, nihil optabilius bono vtiliq; pastore: nempe rara avis est ista: quem propriæ curæ animæ nō impedit à solitudine commissarum, aut retardat: qui non quærit quæ sua sunt, neq; quod sibi vtile est: sed qd̄ multis: ¶ Quod si talis ad regimen animarum assumitur, qui se neq; ad congaudendum sentit pro num, neq; promptum ad condolendum, talis quidem alijs: on prodest, sibi obest plurimum: pascat autem gregem exemplo ædificationis, verbo prædicationis, fructu orationis: habeat tria. s. bonitatem, disciplinam, & scientiam: Prima dat exemplum, setunda corripit, tertia instituit.

¶ Eget pastor eruditione, sed multo magis vñctiōe: quæ sola docet de omnibus: Eget

*Ber. Ser.
10. super
Cant.*

Ex D. Bernard.

vigore & feruore: vigore quidem, né cedat tribulationi, sed pro iustitia persecutionē viriliter sustineat: feruore autem, vt nullis capiatur voluptatibus, nullis ille cebris eneruetur, iam non sibi viuere studēs, sed ei qui pro eo mortuus est. Cum infirmantibus infirmetur, vratur cum scandalizatis, fiat etiam (si oportet) Iudæis Iudæus: cum Iob, sit frater draconum, & socius structio num: nō timeat pro fratribus cum Moysē deleri de lib. vitæ: & cum Paulo anathema esse à Christo.

Idem.

¶ Idē. Censura nunquā remissā, intermissā tamen plerunq; plus proficit. Vigor iustitiæ semper feruidus, sed nunquā præceps: nō enim omne quod licet, statim expedit. Aestuet zelo charitas: alioqui improbe præst, qui non prodest. Fidelis (ait Dñs) seruus, quem cōstituit Dñs sibi familiā suā, vt det illis cibū in tempore. Vide (ait idē) quia cōstitutus es non ad imperandū, sed ad dispēsandū. ¶ Et serm. 58. super Canti. Acceptatio prælaturæ procedere debet ex quadam intima stimulatione sollicitante nos æmulari fraternam salutem: æmulari decorem domus Domini, incrementa lucrorum eius, incrementa frugū iustitiæ eius
laudem

laudem & gloriam eius: vt euellat & destruat, ædificet, & plantet.

¶ Tu aut̄ frater, quam dementia aliena *Idē super*
curare aut ambis, aut acquiescis: cui adhuc *Can. Ser.*
nulla aut tātilla charitas, vt fauorē liq̄scas, 18.

pauore deficias, perturberis tristitia, auaritia cōtraharis, protraharis ambitione, conuitijs exagiteris, curis euiscereris, honorib⁹ tumeas, &c. Demum (ait) periculosissime promouetur, qui nō dum adeptus est plenam charitatē, etiam si alijs virtutib⁹ polle re videatur: etiā si habuerit omnē scientiā, & dederit omnē substātiā suā paupib⁹, &c.

¶ Idē (in Epist. 42. ad Henric, Ep̄m Senō.) *Idem?*
fingit carnali pastori oues dicētes, Si instar mei qui ouis sum, pastor meus etiā curuus graditur, vultū gerens deorsum, & terram semper respiciēs, & soli ventri mente ieiunus, pabula queritās, in quo discernimur? Si venerit lupo, quis præuidebit & occurret? Quid indecētius, quā quod pastor more pecorum sensibus incubet corporis, hæreat infimis, inhiet terrenis, & non erectus stet vt homo, suspiciēs cœlestia, q̄; sursum sūt quærēs & sapiens, non quæ super terram?

¶ Dic mihi sacerdos, qui amas prætiosum habitum, quæris placere Deo an mundo?

Idem.
Ibidem.

Ex D. Bernard.

Non quidem Deo: Si vero mundo, cur ergo sacerdos? Nam si Deo non places, neque illum placas: si non placas, cur sacerdos?

Idem.

¶ Væ (ait idem) ministris infidelibus: qui necdum reconciliati, negotia reconciliationis alienæ apprehendunt: quasi homines qui iustitiam fecerint, Væ filijs iræ, qui se ministros gratiæ profitentur, Væ qui nihil habent de spiritu mansuetudinis: quo præoccupatos in aliquo delicto possint instituire: considerantes seipsum, né & ipsi tententur. Procul ab eis viscera misericordiæ: seuire potius & tyrānos se exhibere lætātur: quæstum æstimant pietatem: transitoria damna valde timent: quia temporalia lucra sectantur: nolunt sustinere persecutionem propter iustitiam: quoniam magis terrenam mercedem quærunt, quam iustitiam.

Idem.

¶ Idem Epistola. 24. Curritur ad Ecclesiasticas curas: tanquam sine curis iam quisque victurus sit, cum ad curas peruenerit. Et qui non dum has curas experti sunt, videntes alios qui iam humeros submiserunt huic sarcinæ, non solum non gemere tanquam sub onere, sed in super appetere plus onerari: non deterrentur periculis, quæ cupiditate

tate cæcati, nō vident. Que ista insania est? Vbi timor Dei? vbi mortis memoria? vbi gehenæ metus? & terribilis expectatio illa iudicij? Quò ascendis miser? Vt ab altiori gradu sit casus grauior? neq; enim paulatim decides, sed tanquam fulgur in impetu vehementi (quasi alter Sathanas) subito deijceris. Non cum tanta alacritate currerent ad honores, si esse sentirent & onera: grauari profecto metuerent: nec cū tanto labore & periculo dignitates affectarent: affectant autem, quia sola attenditur gloria, non pœna. Væ tibi Episcopo, quia peccata populi comedis: ac si propria tibi minus sufficere viderentur. Dic mihi, quā tum desudas vt gemitibus, orationibus, pœnitentia, prædicatione, &c. diluas peccata illorum, quorum bona comedis? Venies miser ante tribunal Christi: & audietur grauis quærella populorum, accusatio dura eorum quorū vixere stipendijs, neq; diluere peccata: quib⁹ facti sūt duces cæci, & fraudulentī mediatores: Quid tibi insipiēs delitiæ sapiūt, quid diuitiæ illæ oblectant oculos, quib⁹ mercaris tam graue iudiciū? tā durē temetipsum obligas rationi? Vniuersa quidem vsq; ad quadrantem nouissimi

Ex D. Bernard.

num exigeris: non licet tibi de facultatib⁹
Ecclesiæ luxuriari: & in super fluitatibus
consumere: sed solū viuere: Non licet dita
ri, non licet consanguineos extolere, non
licet palatia ædificare. Deniq; quicquid
præter necessarium victum ac simplicem
vestitum de altario retines, tuum non est,
rapina est, sacrilegium est.

Idem.

¶ *Idem*, Res pauperum nō pauperibus da
re, par sacrilegij crimen asse dignoscitur: nā
patrimonia sunt pauperum facultates Ec
clesiarum: & sacrilega eis crudelitate surri
pitur, quicquid ministri & dispensatores
ultra victū accipiunt & vestitum. Neq; e
nim ordinauit Deus his qui Euangelio ser
uiunt, de euangelio quærere diuitias, vel
ornatum: sed viuere ex eo: vt .s. sint cōten
tialimenta corporis, non gulæ irritamēta:
& quibus tegantur, nō quibus ornentur, ac
cipere. Quis (ait) rapuit ab ore Apostolo
rum hoc verbum gratiæ & fidutiæ, Ecce
nos reliquimus omnia, & sequuti sumus
te: Ecce enim vt populus, sic sacerdos: simi
liter volunt diuites fieri: immo abūdātius
hanc quærūt consolationem: similiter ami
citegent, vt in aliena tabernacula recipian
tur, vt potē propria non habentes.

Idem.

¶ *Contra* Episcopos immemores sui offi-

cij pulchre agit Bern. super Cant. Sermo. 10. & 33. & 77. & in Serm. Cōuersionis S. Pauli, et in Epistola. 42. ad Henric. Ep̄m
 ¶ Idem Epistola. 201. Narrathic quomodo quidā Abbas cōditione timidus & verecū-
 dus, excusabat se à prædicando & gubernā-
 do: allegās suam indignitatem, &c. cui ille
 inter cætera dicit. Neq; sterilis verecundia
 grata est, neq; humilitas præter veritatem
 laudabilis: Offitiū tuū attende: pelle pудо-
 rem consideratione offitij. Sed non sum
 (inquis) ad ista sufficiens: quasi vero deuo-
 tio accepta non sit ex eo quod habes, nō ex
 eo quod nō habes? De solo tibi credito ta-
 lento respondere tibi para, securus de reli-
 quo: Si multum accepisti, da multū: quod
 si modicū est, & id tribue. Etenim qui in
 modico fidelis non est, neq; in maximo. to-
 tum da, quia totum repetendū est vsq; ad
 nouissimum quadrantem: sed sanē quod
 habes, non quod non habes.

Ber. Epi.
201.

¶ Bern. Ep̄la. 236. ad Cardinales quia elege-
 rāt in Papā Abbatē filiū suū Eugeniū, in
 ter cætera, sic dicit. Potuit cōtingere qđ de
 beneplacito Dñi fieret hæc electio: sed non
 sum securus: quoniā filius dilicat⁹ est, & te-
 nera verecūdia eius: assueta potius otio &
 quieti

Idem.

Ex D. Bernardi

quieti, quam tractandis quæ foris sunt: timendumq; , né non ea autoritate qua oportuerit, sui apostolatus officia exequatur. Quid putatis gerere animi nunc hominem illum, qui de secreto internæ contemplationis & amica solitudine cordis (tanquam infans è gremio & sinu matris) subito perturbatus, tractum se ad medium videt: & quasi ouem ad victimam ductum ad tam insueta & insuauia , nisi Dominus supponat manû suam? Heu necesse est obruatur & oprimatur onere insueto & nimio, formidabili gigantinis & angelicis humeris.

Idē. Ber. ¶ Ad eundem Eugenium Epistola. 237. inter cætera sic dicit, Alioquin per quem aliu hæc tam debita libertas (loquitur de libertate spiritus quæ debet fulgere in pastore) sperabitur, si & tu (quod absit) in Christi hæreditate quæras quæ tua sunt: qui iã & antè dediceras non dico tua non retinere, sed ne tuus esse? Ergo fidutiam talem habés in te, qualem in nullo prædecessorû tuorum, à multis retro tēporibus visa est habuisse omnis Ecclesia sanctorum, ideo exultat in te, &c. Et ego exultauī fateor, sed cum tremore exultauī: sed in ipso exultationis

tationis meæ articulo, timor & tremor uenerunt super me: Considero gradum, & casum vereor: considero fastigium dignitatis: intueor faciem abissi iacētis deorsum: attendo celsitudinem honoris, & é vicino periculum reformido, pro eo quò scriptum est, Homo cū in honore esset, non intellexit: quia. s. honor absorbit intellectū: **Altio**rem sortitus es locum, sed non tutio-
rem: terribilis prorsus, terribilis est locus iste: terra in qua stas, terra sancta est: vbi sedet Petrus egregius magister: qui docuit terrena calcare, qui excussit manus suas ab omni munere, qui dicebat de corde puro, & conscientia bona, Argentum & aurum non est mihi. Et post aliqua: **Quis** mihi det ante quam moriar videre Ecclesiā Dei sicut in diebus antiquis: quando Apostoli laxabant in capturam, non in capturam argenti vel auri: sed in capturam animarū? **Quam** cupio illiuste hæreditare vocē, cuius adeptus es sedem, Pecunia tua tecum sit in perditionem? **O** vox tonitruī, o vox magnificentiæ & virtutis: ad cuius terrōre confundantur & conuertantur retrorsum omnes qui oderunt Syon. Hoc desiderāt, hoc suspirant omnes pij, vt omnis planta
tio

Ex. D. Bernard.

tio quā non plantauit Pater cœlestis eradicetur. Ad hoc constitutus es super gentes & regna: vt euellas, & destruas, & ædifices, & plantes. Audita electione tua multi dixerunt, iam securis ad radicem arborū posita est: confortare igitur & esto robustus: manus tuæ in ceruicibus inimicorum tuorum. Vindica igitur tibi animi constantiā & vigorem: quia hæc est pars quam Deus dedit tibi extra fratres tuos: quam tulit de manu Amorreï, &c.

Idem.

¶ Et ad eundē Epistola. 2 3 9. quia quædā opera iustitiæ strenue exercuerat, deponendo indignos: congaudens illi, animat ad similia, dicens. Siquidem in ruinam & resurrectionem multorum ascendistis hanc cathedram: ruant ruant qui noxie stant: erigantur digni, ponatur securis ad radicē sterilitium plantationum: Præsidente humili Eugenio, deponantur superbi de sede: & exaltentur humiles: esurientes impleantur bonis, & diuites dimittantur inanes.

Idem.

¶ Idē Serm. sup Cant. deplorat, quod post quā factus est Abbas, nō potest diligenter custodire vineā ppriā. i. animā suā. Væ mihi (ait) à periculo animæ meæ, quoniā vinea is alienis intentus, minus circa vnā meam diligens

diligēs, minusq; sollicitus fieri cogor: nec se-
pem circūdare, nec torcular fodere in ea li-
cet. Heu, destructa est maceria eius: & vin-
demiant eam omnes qui prætergrediūtur
viam: Patet exposita tristitiæ, iracundiæ,
atq; impatiētia peruia. Demoliūtur eam
sedulæ quædā vulpeculæ instantiū necessi-
tatū: irrūpunt vndiq; anxietates, suspitio-
nes, sollicitudines, turbæ discordantiū, cau-
sarū molestiæ rara hora desunt: nō est pro-
hibēdi facultas, nō copia declinādi: sed nec
orādi spatiū. Quo imbrey lachrymarū per-
fundere sufficiā sterilitatē animæ meę? O-
mnes palmites eius aruerūt pre inopia: ia-
cent sinē fructu: eo quod nō habeāt humo-
rem. Iesu bone, quot fasciculos sarmento-
rū ex eis in tuo quotidie sacrificio vstio cō-
triti cordis mei te teste absumit?

¶ Contra eos qui se ingerunt prælaturis, di- *Idem.*
cit in eodem Sermonē, Miror audatiā plu-
rimorum: quos videmus de suis vineis nō
colligere nisi spinas & tribulos: vineis ta-
men dominicis etiā se ingerere non vere-
ri: fures sunt & latrones: non custodes nec
cultores.

¶ Idē Ser. 42. sup Cant. egregie probat quō *Idem.*
quando

Ex D. Bernard.

quando pastor arguit & monet omni deli-
gentia peccatorem, tamen ille nō proficit,
non debet cōsolationem accipere quasi iā
perfecerit officium suum: sicut neq; mater
consolatur videns filium suum morientē:
quamuis in eius curatione fuerit diligentis-
sima: quia intētio praelati nō debet esse ser-
uare propriam animam, sed animas filio-
rum: quas vbi non viderit incolumens, nō
debet admittere consolationem.

Idem.

¶ Lege serm. 52. super Cant. vbi arguit
praelatos qui non possunt ferre nisi opti-
mos subditos. In quibus (ait) probabis tuā
patientiam, si omnes inquietos excluseris?
quibus adhibebis diligētiam disciplinæ, si
omnes indisciplinatos vel effugaueris, vel
fugeris?

Idem.

¶ Idem serm. 57. super Cant. sic dicit. Hoc
liabet vera & casta cōtemplatio, quod mē-
tem quam diuino igne vehementer suc-
cenderit, tanto interdum repleat zelo & de-
siderio acquirendi Deo qui eum similiter
diligant, vt otium contēplationis pro stu-
dio predicationis libētissime intermittat.
Et rursus potita vōtis aliquatenus in hac
parte, tanto ardentius redeat in idipsum,
quanto fructuosius intermisisse memine-
rit.

rit. Et item sumpto contemplationis gustu, valentius ad conquirenda lucra, solita alacritate recurrat. Cæterum inter has vicissitudines plerūq; mens fluctuat, metuēs & vehementer exæstuans, nè forté alterū horum (dum suis affectionibus hinc inde distrahitur) plus iusto inhæreat: et sic in vitro libet vel ad modicum à diuina deuiet voluntate. Aestuat ergo grauius vir sanctus inter quietem cōtemplationis, & fructum operis seu prædicationis: & semper gemit, vel de perturbata quiete ob actionem: vel de neglecta fructuosa actione, ob quietem contemplationis: semper de his pœnitentiam agens: & singulis momentis cum gemitu Dñi inquirens voluntatē. Nā vnicum in huiusmodi remedium seu refugium oratio est, & frequēs gemitus ad Deū: vt quid, qñ, quatenus nos facere conueniat, demonstrare assidue velit. Ideo talis anima tribus titulis à sponso donatur: Appellatur. n. Amica mea (quia intendit lucris ipsi prœdicando, & operando: Formosa mea, ob fulgorem contemplationis: Columba mea, quia iugiter gemit timens in singulis displicere spōso. Igitur (inquit) perfectus eris, si hæc tria habueris: si prote

Ex D. Bernard.

genas: si proximò vtiliter subuenias: si in diuina contemplatione exultes. Huic ergo dicit spòsus. Surge amica mea (.s. à somno contemplationis quem in sinu meo gustasti) & veni ad questum & lucra animarum. Iam. n. hyems transijt, & c. i. iam cessarunt impedimēta, & est iam tempus cōmodum prædicādi. De hoc vide ibi serm. 58. vbi dicit, quod quotiēs illum qui tenetur prædicare ex officio, stimulat conscientia ad quærenda lucra animarū, totiēs intelligat adesse sponsum inuitantem eum ad putationem & cultum vinearum. i. animarum seu Ecclesiarum: vt euellat, & destruat, ædificet; & plātet, arguat, obsecret, increpet.

Adolescentulæ (de quibus in Cant.) sunt animæ infirmæ: quarum nō est numerus: quarum gerit curam sponsa (.i. anima sancti pastoris) propter sponsum: tanquā magister & mater; & semper cum illis est; quotiens cum sponso non est.

Idem.

¶ Idem Bern. Ser. 76. sup Can. & Ser. 77. dicit, quod qui dimittit oves siue custode, non est pastor ouium, sed luporum.

Idem.

¶ Idē Ser. 85. super Cāt. spūitiales matres (.i. sancti pastores) habēt duo genera parienti: ex quibus accipiunt diuerſas soboles: vi

delicet prædicando pariunt animas: & meditando pariunt spirituales intelligentias: Et in hoc secundo genere interdum exceditur & seceditur etiam à corporeis sensibus ut se se non sentiat, quæ verbum sensit. Hoc fit cum mens ineffabili verbi illecta dulcedine, quodammodo se sibi furatur: immo rapitur, atque elabatur à seipsa, ut verbo fruatur. Aliter sane afficitur mens fructificans verbo, aliter fruens verbo: illic sollicitat necessitas proximi, hic inuitat suauitas verbi. Et qui dem læta in prole mater, sed in amplexibus sponsi lætior: chara pignora filiorum, sed oscula plus delectat. Bonum est saluare multos: excedere autem & cum verbo esse, multo iucundius. At quando hoc? aut quoadiu hoc? dulce commercium, sed breue momentum, & experimentum rarum. Quæris o curiose quid sit hoc verbo frui: quere ab exopto: aut si mihi experiri daretur, putas me posse eloqui quod ineffabile est. Para ergo verbo non aure, sed mentem: non docet hoc lingua, sed gratia.

¶ In Epi. 271. ad comitem Theobald. habes regulam ad multa: nam hic comes magna auaritia magnisque collatis beneficijs toto ordini, valde sibi Bernard. deuixerat: pro quo etiam & pulchra scripserat Pontifici summo. Accidit

Bernard.

Ex D. Bernard.

ergo, quod comes hic rogarat Bernardum
vt vellet intercedere apud Pon. quo filius
suus non dum adultus, dignitatem quan-
dam Ecclesiasticā adipisceretur: Ad quod
respondit Bern. negās omnino ei auxiliū
in hac parte: quia (inquit) procul dubio of-
fendo Deum, si facio quod requiritis: quē
si offendo, non est cur me diligatis: cum so-
lum propter Deum, tantillum tantus prin-
ceps diligatis.

Idem.

¶ Ibi etiam dicit, quod nulli adulto licet ha-
bere plures honores aut dignitates in plu-
rib⁹ Ecclesijs, nisi dispēsatorix, videlicet ob
magnan vel Ecclesiæ necessitatem, vel per
sonæ utilitatem. Et concludit Epistolam
dicens, vbi vero emerferit quod sēcundū
Deum habere possit, probabo me amicū:
& operam meam si opus fuerit, non nega-
bo.

Idem.

¶ Idem in Epistola. 276. ad Eugenium, cō-
sulit ei, vt irritet testamentum (etiam non
seruato ordine juris) quod quidam Epis-
copus vir bonus fecerat: in quo relinqbat
ea quæ habebat cuidam nepoti: instigāte ad
hoc maligno quodam, cū Episcopus esset
turbatus, aut stupidus: Et nē opponat
quis, quod oporteat in hoc procedere ordi-

ne

ne juris, respondet, Ordinatissimum est minus interdum ordinate aliquid fieri: nā qui sanum sapiunt, claves vestras alteram in discretionē, alteram in potestate constituunt.

¶ Idem in Epist. 2. Bona mater charitas in pastore: cū arguit, mitis est: cū blanditur, simplex est: piē solet seuire, sine dolo mulcere, patienter irasci, humiliter indignari.

Idem.

¶ Idem in Epistola. 24. ad magrum Gilbertum Episcopum Londoniē, qui omnia sua dispererat, & pauperibus erogauerat. Sermo (ait) quem audiuius, magnū dedit suauitatis odorem. Extincta est auaritia: cui nō suaue redoleat? charitas regnat: cui dulce non sapiat? Tali testimonio oportebat tuā philosophiam clarescere: & hoc sine tua præclara studia compleri. Nō fuit magnum quōd Magister Gilbertus fieret Episcopus: sed Episcopum Lōdoniensem pauperem viuere, id planē magnificū: nō enim tanto nomini aliquid augere potuit sublimitas dignitatis: auxit autem plurimum humilitas paupertatis. Dispersisti pecuniam: quid est pecunia ad iustitiam: quā pro ea cōmutasti? Iustitia (inquit)

Idem.

Ex D. Bernard.

eius manet in sæculum sæculi. Num ita pecunia? Igitur laudabile principium, condignum cōsequatur finem: & cauda hostiæ, capiti coniugatur.

Idem. ¶ Idem Epistola. 25. ad Archiepiscopū Rothomagenē, qui fuerat assumptus ex ordine Cluniacē. Benigne (ait) si nō dissimules, egit tecum superna misericordia: prouida namq; dispensatione non prius p̄fectus es malis, quam sociatus bonis: quorum cōfortio & exemplo fieres bonus: vt sic postea etiam inter malos viuere bonus posses: quod est tantæ virtutis, quantæ & difficultatis: tangere picem, & nō inquinari ab ea. Ideo David dicebat, Habitauī cum habitantibus Cædar: non dixit, Habitauī in Cædar: quia quāuis ipse corporaliter habitaret cum habitantibus Cædar, ipse tamen in lumine erat. Non sic illi de quibus ipse dicebat, Commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, &c. Igitur esto patiens, qui non vincaris a malo: & esto pacificus, vt vincas in bono malum: esto patiens, quia es cum malis: esto pacificus, quia p̄ces malis: Habeat charitas zelum, sed adhibeat pro tempore modum seueritas. Censura quidem nunquam remissa, intermissa

missa tamen plerunq; plus proficit: vigor iustitiæ semper feruidus, sed nūquam preceps: sicut non omne quod libet licet, sic non omne quod licet, statim expedit.

¶ Idem ad Episco. Lausanen. Epi. 26. Manum vestrā misistis ad fortia: opus est fortitudine, speculator domus Israel facti estis, opus est prudentia, &c.

Idem:

¶ Idem ad Ep̄m Gebenen. Epi. 28. Omnia fac cum consilio, nec tamen omnium, aut quorumcunq;: sed tantū honorū. Bonos in consilio, bonos in obsequio ac contubernio: qui vitæ & honestatis tue custodes sint, & testes.

Idem.

¶ Idē ad Theobaldū Ep̄is. 37. De exequēda iustitia quādo culpa tā aperta atq; inexcusabilis videtur, quod nulla nisi cū iustitiæ piculo misericordiæ occasio relinquatur: etiā tunc cū tremore & dolore exequenda est iustitia. s. vt iudex magis cōpullus officij necessitate hoc agat, quā vindicandi libidine. Vbi aut̄ obiectū crimen, aut minus certū esse cognoscitur, aut excusandum suscipitur, hoc libētissimē amplectendū est: quia salua iustitia, pietas locum inuenit.

Idem.

¶ Idē Epi. 24. ad Archiep̄iscop. Sennonēn, tractat de perturbatissima vita Ep̄isopi

Idem.

Ex D. Bernard:

Et primo dicit, quod Episcopi comparantur his qui descendunt in mare: facientes operationes in aquis multis: qui ascendunt usque ad caelos, descendunt usque ad abyssos: & animae eorum in malis tabescunt: turbati sunt & moti sicut ebrii: & omnis sapientia eorum deuoratur. Si ego (ait) solus mihi ipse sum scandalo, solus taedio, solus oneratus atque periculo: quibus ergo molestus angitur? quibus lacelsitur iniurijs? cui etiam & si propria caessent, nunquam tamen de alienis desunt foris pugnae, intus timores.

Idem.

¶ Ibi etiam monet, quod Episcopus non admittat ad consilium nisi eos homines qui & boni viri sint, & prudentes. Et laudat eum quod acceperit in consiliarios duos Episcopos comprouinciales, qui tales erant. Horum (ait) acquiescendo consilijs, neque preceperitis in sententia, neque vehemens in vindicta, non in corrigendis remissior, non seuerior in parcendis, non pusillanimis in expectandis, non citus ad promittendum, non ad reddendum tardior, neque prodigus dator, &c.

Ibidem. Prohibes me (quia ouicula sum) de Episcopis iudicare. vtinam & oculos mihi clauderes, vt neque cernere possent quae
contra

contradicere prohibes. Si video lupas sæuissimas (scilicet curiositatem & vanitatē) irruere in pastorem meū, cur nō infremā, vt ad meum fortē balatum cruētis bestijs à quopiam occurratur, & succurratur periruro? Quid facient de me (qui ouicula sū) quæ & in ipsum pastorem tãta feritate in siliunt?

¶ Ibi etiam agēs contra Epistopos qui esurientibus pauperibus, expēdunt sua in fastū & vestes, &c. dicit, quod quāuis cōtra eos fama sileat, & populus de hoc nō murmuret: quia non potest (ait Dominus) mūndus odissē vos: sed non silet fames pauperū. Ibi multa s̄ hoc, quòd videlicet Episcopi de portione illa quæ est necessaria ad propriam vitam sustentandam, pascūt suos oculos, emēdo ea quæ ad nihil aliud cōducūt, quam ad pascendos oculos: Quicquid autē vanitatibus accrescit, necessitatibus pauperum detrahitur. Iumenta gradiūtur onusta auro & gēmis, & nostra (inquiūt pauperes) non curatis corpora nuda & esurientia. Et tamen hæc omnia nec negotiationis studio, neq; proprio manuum exercicio, neq; iure hæreditario acquisiuis, &c. Hæc pauperes coram Deo tantū gemūt:

Idem.

Ex. D. Bernard.

gemūt: cui corda loquūtur: non enim au-
dent aperté causari aduersus Epos: quibus
interim pro sua vita necesse habent suppli-
care. Veniet tamen dies, quādo stabūt in
magna cōstātia aduersus eos quia se angu-
stiauerūt, &c. Et Dñs dicet, Quādiu nō feci-
stis vni de his minimis meis, nec mihi feci-
stis.

Idem. ¶ Verus Epūs (vt ibi Bern. ait) sit in præsē-
tiarum tanquam vas perditum, vt quādo
q; sit vas in honorem: non enim purè va-
let Dei vel proximi quærere lucra, nisi qui
propria lucra contempserit: & extrinsecas
gloriolas perfectè respuerit.

Idem. ¶ In eadē Ep̄la. Scholares pueri & impube-
res adolecentuli ob sanguinis dignitatem
promouentur ad Ecclesiasticas dignitates:
& de sub ferula transferuntur ad principā
dū præsbyteris: lætiores interim quod vir-
gas euaserint, quam quod meruerint prin-
cipatum.

Idem. ¶ Ibi increpans Abbates qui pcurabant e-
xēptiones ab obedientia Episcoporū, & ge-
stare etiā mithras, dicit, Quis dabit mihi
centū in mei custodiā deputari pastores?
nā plus timeo dentes lupi, quā virgā pasto-
ris? O stupēdā insaniā, nō cūctari preponi
custodem

custodem plurimis animabus: & nō posse
ferre vnū custodē super propriam animā.

Idem.

¶ Idē Epist. 55. dicit, quod bona fama Ep̄i
affert ei graue onus: quia oēs miseri mo-
ti odore famæ, fiducialiter currunt ad ipsū
in suis necessitatibus, vt ad comunem pa-
trem.

¶ Idem Episto. 66. Scandalum cuiuslibet
aduersus me, siue iustum siue iniustū sit,
non debeo dissimulare.

Idem.

¶ Idē Epist. 70. Episcopus & si facit totū
quod in se est ad conuersionem alicuius, si
tūc ipse non cōuertitur, non est satis vt cō-
solationē recipiat. Discedant (inquit Ber.)
à me qui me cōsolantur, & dicūt, quia ora-
tio mea in sinu meo reuertetur, dū is pro
quo emissa est, non dum cōuertitur. Neq;
audio illos qui mihi blandientes asserunt,
Iustitia iusti super eū erit, dum impius in
sua impietate remoratur. Non enim reci-
pio consolationem, quandiu fratris video
desolationem.

Idem.

¶ Idem ad quendam Abbatem Epist. 72.
qui eū in literis suis vocauerat patrē & do-
minū inter alia sic dicit: Qui me exaltat hu-
miliat: & q̄ me humiliat, exaltat: sic tu me
exaltādo, deijcis: & extolēdo, dep̄mis. De
talibus

Idem.

Ex D. Bernard.

talibus soleo Deo cōqueri in orationibus. Qui laudabant me, aduersum me iurabāt: ad quam meam quærimoniā audio Deū respondentem, & attestantem: Veré qui te beatum dicunt in errorem mittunt: Et ego subiūgo, Igitur Dñe, auertatur statim erubescētes, qui dicunt mihi, euge, euge: .i. illi qui me laudant, ignorātes vilitatem meam, tandem cognoscentes eam, Erubescant, & pudeat eos talem laudasse, ac proinde desistant.

Idem. ¶ Idem Epist. 78. publicé manifestat culpā cuiusdam diaconi: qui simul erat archidiaconus, & decanus, ac dapifer regis Frāciæ: Et dicit, quod non est curandum si scandalizetur illæ cuius vitia carpuntur: quia melius est vt scādalum oriatur, quā vt veritas relinquatur.

Idem. ¶ Idem Epist. 80. monet quendam Abbatem puniturū quosdam, quod puniendo, non solum consideret qua pœna illi digni sunt: sed etiam quid dignum sit sibi puniēti. s. vt misericordia superexaltetur iudicio, &c.

Idem. ¶ Ad Archiepiscopum Eboracē. Epi. 95. & 198. dicit, quod magis proprium munus est Episcopi feruere zelo in tuēdis oppressis

sis pauperibus (quibus non est adiutor)
quam in eleemosinis dandis. Hoc enim est
commune omnibus diuitibus: illud pater
næ pietatis egregium specimem.

¶ Idem Epi. 127. Si quis de populo deuiat,
solus perit: error Prælati, multos inuoluit:
& tantis obest, quantis preest.

Idem.

¶ Ibidem. Si aliquis laborat infamia, non
potest esse prælatus: quia si sunt vera quæ
de eo dicuntur, indignus est: si falsa, oportet
tamen pastorem habere etiã decorẽ famæ.

Idem.

¶ In Episto vero. 158. videbis quanto zelo
ardebat Bernard. nè crimina manerent im-
punita. Quidã reus factus in morte Tho-
mæ prioris sancti Victoris, confugerat ad
ad Sedem Apostolicam: vt se defenderet.

Scribit ergo Pontifici, quòd si ille cõfessus
fuerit culpam, & petierit penitentiam: nõ
negetur ei. Si autem petierit audientiam,
detur ei illa quam Moyses dedit adoranti
bus vitulum, quam Phinees forni-
canti Israelitæ, quam Matha-
thias demonibus immo-
lanti, quam Petrus
Ananix.

Ex D. Augusti.

¶ Ex D. Augu. Chryso. alijsq;
patribus selecte quædam de officio
pastorali sententiæ.

Augu.

Vatum oporteat bonum
pastorem vigilare ne illa-
queatur vitio inanis glo-
riæ, patet ex verbis Augu-
stini sic dicentis in lib. sen-
ten. Prosp. Quas vires no-

Augu.

cendi habeat humanæ gloriæ amor, nõ sen-
tit, nisi qui bellũ ei indixerit: Quod si cui-
piam facile est laudem nõ cupere dum ne-
gatur, difficile tamen est ea non delectari
dum offertur. Quia igitur hoc virus est nõ
centissimum, & imperceptibiliter per po-
ros ingrediens, ac omnia intus corrupēs,
nihil vtilius salutis animæ hominis in statu
glorioso constituti, quam continue audire
opprobria, & scire quò omnes malè reci-
piunt acta sua, dispiciunt, & deridēt, & ma-
ledicunt ei: Quavis enim hoc sæpè no-
ceat animabus suorum subditorum, pro-
pria autem animæ saluberrimum medica-
mentum est.

¶ Gregorius in generali Synodo. Cũ vi-
ta pastoris in exemplum debeat esse disci-
pulis,

pulis, plerunq; clerici qualis in secreto sit vita Pontificis nesciunt: quam tamen sæculares pueri & seruiẽtes sciunt: De qua re presenti decreto constituimus, vt quidam ex clericis vel etiam ex Monachis electi, in ministerio cubiculi pontifici obsequantur: vt is qui in loco regiminis est, & tales habeat testes qui veram eius in secreto cõuersionem videant: & ex sedula uisione exemplum profectus sumant.

¶ Prosper secundo de uita contemplatiua *Prosper.* tractans de conditionibus sanctorum patrum, inter cætera, sic dicit. Hi sunt duces fidelis populi, omnibus bonis amabiles, & malè sibi conscijs etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, primi phalanges inuisibilium præliorum, columnæ firmissimæ in Christo fundatæ: quibus innititur omnis multitudo credentium, dispensatores regis domus: quorũ arbitrio in aula regis æterni diuiduntur gradus & officia singulorum. Hi sunt qui non ambiendo, sed spiritualiter uiuendo, sacerdotium meruerunt: qui nihil sibi applaudunt de præstantia principatus: quoniã nō inflamat eos honor acceptus, sed exercet labor impositus: nō cogitant profectũ suã

Ex D. Augusti.

suæ excellentiæ, sed sarcinam: non gloriantur de dignitate, sed potius sudât quasi cõstituti sub onore: quos Deus vocat speculatores: quia religiosa curiositate actus omnium explorant: & quos bonos probât, honorando confirmant. Quo vero vitiosos deprehenderit, arguentes emendant: aut si emendari noluerint, æquanimiter portant: habituri vberimum fructû, aut de sua districtione, si correcti profecerint: aut de sua patientia, etiam si illi quos sustinent, emendari noluerint. Ambientes pretermittunt honorare, non ex inuidia, sed altæ prudentiæ consilio: quia illis non expedit. Latere aut cupientes, honorant: vt eis aditû ad maiores profectus aperiât. Quos probât posse pati increpationem, castigât: impatientes autem obiurgationis, vt languidos, palpant: non eis adulando quod tales sunt: sed infirmitatibus taliû compatiendo, si non pñt aliter sanari: Quia contingit quod cû tales infirmi puniuntur, succumbunt mole tristiæ aggrauati: & fugiunt vultus sanctorum: per quos aliquñ possent restitui: Et iam non secreté, sed impudenter in omnia vitia præcipitantur.

Prosper. ¶ Idem ibidem, Capit. 9. & 10. Quamuis
Episco-

Episcopus ante omnia propria dimiserit, tamen factus Episcopus potest sine aliquo impedimento perfectionis facultates ecclesiæ dispensare: quia non sunt propriæ, sed omnino communes: Et ideo. S. Paulinus: qui prius vendiderat sua prædia, & pauperibus erogauerat: postea factus Episcopus non contempsit Ecclesiæ facultates: sed fidelissimè dispensauit. Sic Hylarius, qui prius omnia sua pauperibus distraxerat, post factus Episcopus non solum cõseruauit quæ inuenit, sed etiam acceptis fidelium numerosis hæreditatibus, ampliauit: Quoniam hi sancti viri facultates Ecclesiæ non vt possessores, sed vt procuratores possidebant: non eas in suos usus vendicâtes vt proprias, sed vt cõmendatas pauperibus diuidentes: scientes nihil aliud esse res Ecclesiæ, nisi vota fidelium, præcia peccatorum, & patrimonia pauperũ. Et ideo habentes, dicebantur ea contemnerè: quia non sibi sed alijs possidebant: nec suscipiebant eas habendi cupiditate, sed subueniendi pietate. Vnde non erogabant eas eis qui sibi de suo sufficiunt: cum nihil aliud sit habentibus dare, quam perdere: Et etiam ipsi non sine grandi peccato accipiunt, de quibus pauper victurus erat. Imo etiam ipsi peres quando suis artificijs aut laboribus possunt

Ex D. Augusti.

ffunt se sustentare, non debent de bonis Ecclesie accipere, ne Ecclesia grauata non possit infirmis & debilibus subuenire. Clerici etiam qui fideliter laborant in Ecclesia, non expectent hic stipendia temporalia ab Ecclesia, quasi præmia laborum: quia stipendia suæ militiae non nisi cælestia sunt, sed solum necessaria ad sustentationem vitæ. ¶ Taxat etiam ibi sacerdotes, qui cum ex proprijs habeant vnde viuant, voluntamen in congregatione viuere ex sumptibus Ecclesie, quia vsurpant cibos pauperum. Et subiungit. Dura sunt hæc quæ dico, neq; ego diffiteor: dura sunt, sed obseruare nolentibus, nam facientibus, facilia sunt. Quomodo difficile est quod non accipias ab Ecclesia id quo opus non habes?

¶ Ibi, etiam cap. 21. exponens verbum Ioan. Debemus ambulare sicut Christus ambulauit, dicit. Quid est ambulare sicut ille ambulauit, nisi contemnere omnia prospera quæ contempsit? & non timere aduersa quæ pertulit? docere quæ docuit? sperare quæ promisit? prestare beneficia etiam ingratiss? non retribuere secundum merita maleuolis? orare pro inimicis? misereri peruersis? inuitare aduersos? æquanimiter pati subdolos atq; superbos? ac deniq; (iuxta verbum Apostoli

li

li) mortui simus carni, & duntaxat Christo viuamus? Sicut enim carne mortuus nulli iam detrahit, nullū auersatur, aut despicit, nullius pudicitiam callida circūuentione corrumpit, non inuidet, non adularatur, non ambit. &c. sic qui carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs, nulla horum possunt agere, aut pati.

¶ Augustinus Episto. 52. Debet homo diligere proximum, tāquam seipsum. Vt quem potuerit hominem vel beneficentiæ consolatione, vel doctrinæ informatione, vel disciplinæ cohortione adducat ad colendum Deum. Et ibi ex Terentio adducit illud senis. Tantūmne ab re tua est otij tibi, aliena vt cures ea quæ nihil ad te attinēt? Cui hic respondit alius. Homo sum, humani nihil a me alienum puto. Cui sententiæ ferunt theatra tota plena stultis doctisq; applausisse. Et quia hæc Epistola fuit directā cuidam Macedonio iudici sæculari, in fine dicit ei. Tu adeo magnum animum & mirabiliter laudandū geris, vt neq; curas sæculares deferas: & cœlestibus rebus libentius atq; familiarius occuperis. Ex quibus Augusti verbis patet, a pusillanimitate, pcedere, quod homo non possit vtraq; præstare.

Augu.

Ex D. Augusti.

Augu. ¶ Ydem Episto. 54. Facile atq; proclive est malos odisse, quia mali sunt: rarum autem & piuum eosdem ipsos diligere, quia homines sunt. Nè putes quod omne odium iniquorū zelus Dei est.

Augu. ¶ In eadem Epistola latè diserit quomodo absq; culpa possumus intercedere coram iudicibus vel prælatis pro criminosis, pro eorum pœna temperanda, vel remouenda. Et quod quisq; in domo sua puniret admissū, sine culpa in alterius domo vult esse impunitum. Nam & dominus apud homines intercessit ne lapidaretur adultera. Et eo modo nobis intercessionis cōmendauit officium. Nisi quia ille terrendo fecit (dum ait, qui sine peccato est vestrum. &c.) quod nos petēdo facere debemus, quia ille Dominus, nos serui: & illo sic terrente, cecidit sœuitia, tremente conscientia: & recedentes, solā misericordij miseram reliquerunt. Cedat ergo huic sententiæ pietas christianorum, cui cessit impietas Iudeorum. Igitur (ait) nos peccatores: intercedimus pro peccatoribus coram peccatoribus, quamuis non fuerimus peccatores: oportet nos sequi exemplum illius qui sine peccato existens, dixit adulteræ. Neq; ego te condēnabo, quasi dicat. Si malitia tibi parcere potuit, quid metuis innocentiam?

¶ Ex

¶ Ex hac Epistola collige, quod tēpore Aug. frequentissimum erat, quod Episcopi intercederent pro reis apud Potestates sæculares. Ibi etiam habes, quod qui rogat pro reo, benigne est audiendus: nec reputādus est approbator criminis, sed humanissimus intercessor.

Augu.

¶ Ibi dicit etiā, quomodo Episcopi procedebāt contra crimina pertinentia ad forum sæculare, vr latrocinium. &c. Agimus (inquit) quantum Episcopalis facultas dat. s. comminamur diuinū iudicium, & nonnunquam etiam humanum: arguimus, increpamus, detestamur quosdam clam: quosdam palam, sicut diuersitas personarū diuersā videtur posse recipere medicinam: aliquando etiam si res magis curanda non impedit, sancti altaris communionem priuamus.

Augu.

¶ Idē Epif. 140. Curę Ecclesiasticę adeo me occupatissimum tenent, quod pauculę guttulę temporis vix recreant vel cogitant em, vel dictantē, vel reficientem corporis vires.

Augu.

¶ Idem Epif. 148. Nichil difficilius, laboriosius, periculosius Episcopi officio. Et hoc multo amplius quam putabā, expertus sum: nō quia nouos aliquos fluctus aut tempestates vidi, quas antē non noueram, vel non audieram, vel nō legeram, vel non cogitaram:

Augu.

Ex D. Augusti.

sed ad eas euitandas aut perferendas solertiâ
 & vires meas omnino non noueram: & ali-
 cuius momenti arbitrabar: Dominus autem
 irrisit me, & rebus ipsis ostendere voluit
 me ipsum mihi. Et ante hæc præmiserat, Ar-
 bitror Dominum meum propterea me sic
 emendare voluisse, quod multorum pecca-
 ta nautarum (antequam expertus essem
 quid illic agitur) quasi doctior & melior re-
 prehendere audebam. At postquam missus
 sum in medium, tunc sentire cæpi temeri-
 tates reprehensionum mearum, quanquã &
 antea periculosissimum iudicarem hoc mi-
 nisterium. Igitur (inquit) cognita nunc
 ægritudine mea, debeo scripturarum eius
 medicamenta omnia perscrutari: & orando
 ac legendo, agere, vt idonea valetudo animæ
 meæ ad tam periculosa negotia tribuatur:
 quod ante non feci, quia tempus non habui:
 tunc. n. ordinatus sum, cum otium quærebã
 ad cognoscendas diuinas scripturas. Iubes er-
 go vt pereã pater Valeri, vbi est charitas tua?
 ¶ Idẽ Ep. 204. Quod multi quia nolebãt acce-
 ptare Ep̃atũ, p̃ducebãtur, includebãtur, cu-
 stodiebãtur, & patiebãtur multa q̃ nolẽt, do-
 nec eis adesset volũtas suscipiẽdi opus bonũ.
 ¶ Nazianzenus in oratione de laudibus Ba-
 silij, Inditia idonei viri ad præfecturam Eccle-
 siæ

Angu.

Nazian.

siæ sunt hæc. Loquendi libertas erga principes, indigentium subsidia, plura quidem spiritualia, non pauca corporalia, hospitum receptio, virginum congregatio, monachorū institutio verbo & scripto, precum ordinatio, gradus exornatio.

¶ Episcopus debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia, superando teneros affectus erga consanguineos. Imo Dominus ut suos erudiret vicarios, semper aspere locutus est ad consanguineos suos quotiens intercessit negotium cū eis. Aliquando. n. dixit. Nescitis quid peratis. Et alibi. Quid est quod me quærebatis. Et, Quid mihi & tibi est mulier. Et, Quæ est mater mea, aut fratres mei. &c. Quasi dicat, Nō habeo alios consanguineos, nisi qui patris mei voluntatem faciunt. Et sæpe alibi. Sciebat Dominus multos pastores futuros qui occasione consanguineorum ad terrena flecti deberēt. Ideoq; sic eos añ præmuniuit.

¶ Isaias dicit quod tempore Messix restituti erunt iudices sicut a principio. s. tēpore iudicū: qui sine fastu & pompa creditū sibi populū regebāt. Vñ quidā eorū dicebāt. Quod videritis me facere, hoc facite: & alius, Nō dominabor vobis, neq; filius meus, sed Dñs. Iō ad Episcopos dicitur: Nō dominātes in clero,

Ex D. Augusti.

Chrysost.

sed forma facti gregis. &c.

¶ Chrysost. homil. 3. in Acta. Non arbitror in
ter Episcopos multos esset qui salui fiant,
sed multo plures qui pereant: quia sæpè non
damnatur proprijs peccatis, sed alienis quæ
non curauerunt.

Chrysost.

¶ Idem homil. 15. ad Thimo. 1. Ego audèter
dixerim Ecclesiæ presules nihil præter victũ
& vestitum habere oportere: nè ad ista tra-
hantur desiderio.

Chrysost.

¶ Idem lib. 3. de sacerdotio. Omnes ciues
expectant quod Episcopus quotidie eat in
domos suas, non solum quãdo sunt ægroti,
sed etiã quando sani, alias offenduntur. &c.
Volunt quod non comedat, quod non habe
at vel vnum famulum. &c. Deniq; quod sit
angelus, nullam habens carnis fragilitatem.

Chrysost.

¶ Idem dicit lib. 4. Quod Episcopus com-
pulsus ad Episcopatum, non potest se ex-
cusare, dicens. Nunquid ego accurri ad hoc
ministerium? sicut neq; Sauli illa poterat pro-
desse excusatio, si dixisset Samueli. Quare
deus me constituit regem? quare credidit
mihi belum aduersus Amalechitas? Si mãsis-
sè in vita mea priuata, non incidissem in has
molestias & pericula, neque peccarẽ. Hæc si
dixisset, non solum non se excusasset: sed ma-
gis iram Dei aduersum se irritasset. Oportet
enim

enim etiam sic compulsus, uti gratia Dei ad maiorum virtutum profectum. Velle autem benignitate Dei authorem facere criminum suorum, est hominum impiorum, ac eorum quorum vita in ignavia & socordia versatur. Sic Moyses quantuncumque recusauerit praefecturam, tamen non est consecutus veniam ut intraret in terram promissionis. Et post tot labores toleratos in pelago illius deserti, non est permissus frui portu.

Chrysost.

¶ Ibi. lib. 6. Quod Episcopus sit diligentissimus in excusando se, ac defendendo famam suam, quando de illo male loquuntur, aut suspicatur, aut suspicati sint: cum Apostolus etiam contra suspicionem furti se munierit. 2. ad Cor. 8.

¶ Thaulerus in Ser. Ego sum pastor bonus. Mercenarii (ait) sunt, & in summis versantur periculis, praelati, qui aliud intendunt & quaerunt, quam pure Dei gloriam & salutem animarum. Certè sese plangerent die ac nocte & tabescerent praedolore, si exploratum haberent quam districto iudici ratione sunt reddituri de qualibet anima, & de causis & negotijs omnibus sibi commissis. Certe (ait) tempestate hac fungi officio pastorali (modo illi digne velis satisfacere) gradis cruciatus est, & crux penè intolerabilis. Nihilque illam tolerabilem potest reddere, nisi magnus amor
illius

Thaule.

Secunda pars

illius qui pro nobis sustinuit Crucem. &c.
Offitio autem suo facit satis, si id quod faciendum est meliori modo exequitur, quantum sibi constare potest, licet alioquin rectius fieri posset. Cōmunis sit & affabilis tam amicis quam inimicis, hoc enim magnam pacē parit, suauiter serius erit, & potius ex amore quā ex timore præcipiet, vbi mordere nō licet, saltem latratus quosdam dabit. Si nō potest promouere subditos ad vitam sanctam, saltem hoc omnino conetur: ne virtus decrescat, & malitia sub ipso vires sumat & incrementum. Doceat potius exemplis quam verbis, patienter ferat cum Salvatore dicta sua & facta calumniose interpretari: & ab his sustinere mala, quibus maxime studet benefacere: neq; speret, neq; velit omnibus placere, alioquin sæpe Deo displicebit.

¶ Do ego consilium omnibus in quacumq; prælatione cōstitutis, vt semper in ima siue fundum humilitatis sese demittant, nihilq; suum ob oculos habeant, omnem superbiā deuitent. Cum aliquem reprehendere volunt, sese prius reprehendant: & quantum fieri potest malum studeant vincere in bono: non enim Sathanas Sathanam expellit. Sic; ex corde māsueti mitia & dura verba pferant, prout res ipsa & causæ exigere videbun

buntur. Qualibet die sæpius quidem, specia-
liter vero duabus vicibus sese intro recipi-
ent, mane scilicet & vesperi, & tunc semo-
tis paulisper & a memoria exclusis omni-
bus rebus & negotijs temporalibus, sese co-
ram se statuent: menteq; in Deum subleua-
ta, omnia aduersa & graua de illius suscipi-
ent manu, illi offerent, pro eius amore su-
stinebunt: ac per ipsum deniq; vincent.
Et hoc facient amabiliter, dulcia cū Deo col-
loquia miscendo, & suum in illo recrean-
do spiritum. Hoc modo sub vna hora inte-
grum diem, imo plurimos dies poterunt re-
cuperare. Hæc omnia Thaulerus. Et subiun-
git. Vera enim perfectio non in consolatio-
num affluentia sita est, sed in voluntatis in-
tegra resignatione in voluntatem Dei, ad
omnia tam amara quam dulcia ferenda. In
hoc enim statu melior est ariditas men-
tis, quam extra hunc profusa suauitas.
Qui igitur ad onus pastorale vocatus est
a Deo, ipsum æquanimiter ferat, & dili-
genter faciat quod in se est, hoc secum co-
gitans, quod si hoc onus non esset sibi im-
positum, alia fortassis peiora onera ei ac-
cidissent, & certus sit quod Dominus Deus
(cuius gloriam quærit, & qui hoc onus illi
imposuit) potest, & vult ei prouidere, & in
suâ

Ex D. Augusti.

suam gloriam dirigere. Hæc ille. Igitur cum angustie, scrupuli, cor vndiq; premunt ob negotiorum tumultu ac perplexitatem, mox toto conatu introuertere, & resigna teipsum in Dominum: & de manu illius suscipe omnes illas anxietates ac mentis ariditates, gratias ei agendo.

¶ Secunda operis pars: in quantum Sanctorum patrum testimonijs, tum vero perspicuis rōnibus, omnia Episcoporum aliorumq; prelatorum officia explicantur.

Quæ vero ab authore hic traduntur, tam sūt notatu digna, atq; cum Euangelicæ perfectionis institutis cō

uenientia, vt singulari

quodam Spiritus

sancti afflatu di

ctata esse vi-

deantur.

¶ Sollicitudo & occupatio quæ sit digna Episcopo, & quæ indigna.

Cap. I.

Quid

Vid Episcopo turpius, quã
incumbere supellectili, &
substantiole suę, scrutari om-
nia, sciscitari de omnibus,
morderi suspicionibus, mo-
ueri ad quęq; perdita, vel
neglecta. Ad verecundiam

*Ber. lib.
4. de con-
sede.*

dico quorundam scrutantium quotidie sub-
stantiam suam, numerantium singula, de mi-
nutis, & quadrantibus exigentium rationē.
Ille gentilis Ægyptius ignorabat quid habe-
ret in domo sua omnibus traditis Ioseph ser-
uo & alieniginæ. Et christianus, & Episco-
pus, non audet credere bona sua christiano?
Facile inueniunt Episcopi cui cōcredant a-
nimas Christi sanguine redemptas, non au-
tem cui concredant facultatulas suas. Opti-
mi æstimatores rerum, qui magnam de mi-
nimis, paruam aut nullam de maximis curã
gerunt. Liquido datur intelligi, quod patien-
tius ferimus iacturas Christi, quã nostras: de
trimenta gregis Dominici nescimus; expen-
sas autem nostras quotidie scrutamur, tracta-
mus cum ministris de prætijs escarum: vix
autem loquimur cum præbiteris de pecca-
tis populorum. Tunc ad singulas supputatio-
nes irascuntur, vrütur, vexantur, anxiantur.
O quam tolerabilius rerü, quã mentium sus-
tine-

Secunda pars

tinemus iacturam. Si potest torrens in agros
excurrere, sine læsione satorum, & tute ista
sine vulnere mentis posse tractare confidi-
to. Omnibus ergo modis (ait) consulo a te
auertere cōcursum horum, multa nescias,
plurima dissimules; nonnulla obliuiscaris.
¶ Studeas scire mores & studia familiarium
tuorum: non decet vt vitia domus tuæ viti-
inus scias, quod quàm plurimis nouimus cō-
tigisse. Alius alia dispenset, tu de disciplina
prouide. Illud nemini credas, si insolentior
coram te vel sermo sonuerit, vel habitus ap-
paruerit: manus tua super huiusmodi: vlcis-
cere iniuriam tuam, impunitas ausum parit,
ausus excessum. Domum Episcopi decet
sanctitudo, honestas in vultu, incessu, habi-
tu: &c. Discant a te coepiscopi comatulos
pueros & comptos adolescentes secum non
habere: certe inter mitratos discurrere cala-
mistratos non decet.

¶ Maximè conuenit, vt familiares Episcopi
sint viri spirituales: nam vt dicit Gregorius
super Ezechielé. Qui sanctis adhæret, ex assi-
duitate visionis, locutionis, exemplo operis,
accipit vnde accendatur in Deum, vitia fu-
giat, minusq; sentiuntur labores virtutis: sci-
unt enim illi compati, sciunt gaudere cum
gaudentibus, flere cum flêribus, libenterq;
susti-

*Ber. lib.
4. de con-
sue.*

sustinent penuriam temporalium.

¶ Vitā Episcopi describit Bonif. 8. vt habetur in Clement. dudū de sepulturis in hūc modū. Quasi torrēs in alueum amplū, sic cōfluūt vndiq; negotia ardua & plurima in cor Episcopi, quibus pręgrauatur, curis innumeris excitatur, cogitationibus plurimis distrahitur, ad hoc tantum, vt nomen diuinum exaltetur, catholica fides pmoueat, animæ proficiant, vt radicibus vepribus dissidiorum ac litigiorum euulsis, vigeat tranquillitas pacis, feruor charitatis exæstuet, inualescat cōcordiæ vnitas. &c.

¶ Quāuis vita cōtēplatiuorū pura, sit dulcior & fœlicior, tamē vita prælatorū est fortior & vtilior, quorū est sensus suos ac omnia terrena quasi quasdā diuinas opes ad beneplacitū Dei dispensare. Et quia attentio habet multos gradus, quando audis negotia, solū illum gradū attētionis accōmoda, qui requiritur & sufficit ad ipsum, semper reseruata (saltem) parte cordis Deo. Vñ Greg. in Past. arguit platos qui imprudēter mētē diuertuūt ac cōfūdūt per diuersa: quo fit (ait) vt a timoris in timi soliditate vacuetur mēs, & sit in dispositione exteriorū sollicita: & sui solūmodo ignara, scit cogitare multa, se nesciēs. Nā (inquit) cū plusquā necesse est in exterioribus se im-

pli

Bernar.

Secunda pars.

2.p.c.7. plicat, quasi occupata in itinere, obliuiscitur quo tendebat: ita ut studio suæ inquisitionis alienata, ne ipsa quidem quæ patitur damna consideret, & per quanta delinquat, ignoret. Et tamen dicit idem Grego. quod quidam pastores delectantur externis negotijs, & laborem putant cessare ab eis, quia ipsa quiete maxime fatigantur.

¶ Apostolus qui dicebat, sollicitudo omnium Ecclesiarum incumbit mihi, volabat celeriter ad Ecclesijs, vt occurrentibus necessitatibus consuleret. Sic ergo oportet apostolicum Episcopum sæpe ad varias ecclesijs diuertere, vt occurrat casibus & scandalis, quæ non nisi eo presente possunt commode tractari. Hoc est proprium pastoralis curæ: quia omnes sunt oues ei creditæ. Neq; audiendæ sunt voces eorum qui dicunt, tot discursus authoritatem officij obscurare, sufficere autem vt aliquibus tale onus committatur. Nihil enim aliud moliuntur hi, quàm vt authoritatē personæ illibata seruēt, comoditate animarū neglecta. Memento quia charitas nō est ambitiosa, neq; fastuosa. Animaduerte te quod discipulus es illius, qui non venit ministrari sed ministrare, & discurrere per ciuitates & castella ad quærendas animas. pro nihilo ducēs in huiusmodi discursibus, aut cæteris san-
ctis

Et si laboribus perdere vitam, salutem, honorem, famam. &c. dum tamen consuminaret opus quod ei a patre iniunctum est.

¶ Gregor. sic exhortatur episcopos. *Epistola. 33. lib. 2.* Studeat cor nostrum terrenorum pastorum imitatione succendere, qui hyemales noctes imbribus geluq; constricti ducunt per vigilias: ne vel vna ovis, & forte non utilis, pereat. Quam si insidiator ore mordaci momorderit, quomodo satagunt, quibus cordis anhelant æstibus, in quas voces (vt eruant captum pecus) angustia stimulante profiliunt: ne a Domino gregis exigatur quicquid per incuriam perierit. Sic ergo nos vocibus diuinorum eloquiorum periclitantes oues ad gregem reducamus. &c.

¶ Ibidem Peto (ait) vt mihi ignoscas, quod *Cap. 102.* Epistolis tuis sub breuitate respondeo: quia tantis tribulationibus premor, vt mihi neq; legere, neq; per Epistolas multa loqui liceat. Hoc solum tibi breuiter dico: quia oblitus sum comedere panem meum a voce gemitus mei.

¶ Cum turbæ negotiorum in te irruerint, vt suis necessitatibus consulas, ne torquearis: sed paternum expande sinum: memorans illud. Cum turbæ irruerent in Iesum. &c. Et cum tunc anxiaris desiderio quietis, recorda-

Secunda pars

re verborū Berna. serm. 53. super Cant. sic dicentis. Is qui alijs præest in solitudine, vix vnquam vel raro secure vacat sibi: dum semper timet sui penuriam facere subditis, & nō placere Deo, quod cōmuni vtilitati propriā præfert quietē, & contēplationis dulcedinē.

¶ Præcipua Episcopi solitudo esse debet circa collationem beneficiorum curatorum. Ideo præ oculis habeat illud Apostoli, Testificor coram Deo & Christo Iesu, & electis angelis, vt hæc custodias, sine præiudicio (.i. sine præiudicio) nihil faciens in alterā partem declinando (.i. nihil agēs præcipitanter) Manus cito nemini imposueris, neq; cōmunicaueris peccatis alienis. Ideo vacāte beneficio orandum est, Ostende Dñe quem elegeris. &c. Tu Dñe nosti quod in hac distributione ego prorsus nolo attendere ad carnem, & sanguinem, sed eligere ministrū tibi fidelem, & medicum vtilem animabus tuo sanguine redemptis. Ad hoc etiam animaduerte, quomodo Luc. 6. pernoctauit Dominus in oratione, & mane elegit Apostolos.

¶ O miserandā multorū Episcoporū incuriam per suā Diocesim peragrantiū, & aspicitiū ouilia sua cōmissa lupis, hospitalia sua cōmissa homicidis (.i. parochias cōmissas re-
cto

storibus ignoratibus & carnalibus: quos vel nō possit amouere, vel nō habet alios quos loco illorū sufficiat) si trāseūdo, hæc absq; la chrymis & intimis gemitibus intuentur. Igitur huic tanto morbo in primis omni ratione occurrēdū est. Sed heu o cæcitatem & insensibilitatem nostram (ait Augusti.) quod sola insolita exhorrescimus, solita vero (etiā si magna crimina sint) nō solum non exhorrescimus, sed etiam aliquando cōmittimus: quo fit vt aliquando curam animarum minus idoneis ministris commendemus, non alia ratione, nisi quia sic soleat fieri.

¶ Augustinus. Nouerit dilectio vestra nunquam me fuisse absentem ab Ecclesia mea licentiosa libertate, sed necessaria seruitute: quæ sæpe sctōs fratres & collegas meos etiā labores marinos & trāsmarinos cōpulit sustinere. Tres autē causę possūt excusare pastorē a residētia (vt dicebāt Patres in Cōci. Tri.) prima. s. obediētia superioris vocantis, secūda, vrgēs necessitas: quia ob ægritudinē cogitur aliquādo mutare aerē: vel quia eius psona quęritur a psequutore. Tertia, vrgēs charitas. s. vt subueniat alteri Ecclesiæ, vel regno: qđ ad tēpus magis eget eius ope quā sua Ecclia.

¶ Non te fallant allegantes Cap. De multa, de Præb. quod male intellectum, mul-

Augst.
Epi. 138.

Secunda pars

ros in gehennam præcipitavit. Non enim Pontifex in hac parte præcipuam rationem habuit personarum litteratarū vel nobiliū: neq; potuit habere, sed ipsarum Ecclesiarū. Et ideo tunc solum dispensare intendebat, quando persona docta est talis, quod plus creditur profutura duabus Ecclesijs exemplo ac doctrina, quam si duabus alijs personis crederetur: quia, s. plus pderit Ecclesiæ manens ibi ad.6 mēses, quā alius manēs per totum annum. Quod si ex sua sciētia vel nobilitate nullum commodum reportat Ecclesia, vel minimum, quia videlicet nō residet, aut non vigilat, aut nō dat eleemosinas, quare in detrimentum Ecclesiarum ditabitur ille? Nonne pastor est propter bonum Ecclesiæ, & nō Ecclesia ppter pastorem? Ecclesia enim non est danda clerico propter bonum clerici, sed propter bonum ipsius Ecclesiæ: sicut cōmittitur hospitale medico, non per bonum medici (quamuis ipse id consequatur) sed propter vtilitatem hospitalis. Si sic ergo est, quomodo datur Ecclesia illi de quo spes nō est quod residebit, aut vtilis erit Ecclesiæ? Non ergo danda est Ecclesia alicui quia doctissimus, aut quia sanctissimus est, aut quia multum seruiuit Ecclesiæ Matrīci, sed qui creditur optime seruturus Ecclesiæ

quæ

quæ illi comittitur: quemadmodum stipendium taxatum medico huius hospitalis, nõ est dandum alicui, quia optime seruiuit alijs hospitalibus. Merita enim præcedentia possunt esse causa motiua ad dandum huic (quatenus ex illis conijcitur ipsum vtilem futurum huic Ecclesiæ) non tamen finalis: finis enim est dumtaxat fructus expectatus in futurum: quia non datur beneficium nisi propter officium. Non enim Ecclesia beneficia eorumq; stipendia sunt instituta ad remunerationem bonorum, sed dumtaxat ad Ecclesiarum seruitium. Quod late probat Soto lib. 3. de iure & iusti .q. 6. Vnde radix iniquitatis ac cæcitatismultorum in distributione beneficiorum est, quod cum conferunt beneficia, præcipue intendunt prouidere ac benefacere personis quibus ea cõferunt: non autem Ecclesijs: cum primo considerare deberet quid magis expedit Ecclesijs atq; salutem ouium, & iuxta hanc normam prouidere.

¶ Quam diligenter Gregor. ex omnibus partibus mundi bonos clericos quæreret, vt eis beneficia conferret, vide Epistolam. 18. 2. lib. Vbi quia audierat Syracusis esse quendam præbiterum probatæ vitæ, iubet Episcopo ut explorato an ita esset, curet statim eum

Secunda pars

Romam mittere, vt eum creet Episcopum a
licuius Ecclesiæ. Idem Epistola. 26.

*Greg.
Epi. 19.*

¶ Et ibi Epistola. 19. iniungens cuidam Epif
copo vt intersit electioni Episcopi alterius
ciuitatis, sic dicit. Cōmonemus etiā fraterni
tatē vestrā, vt nullū de altera eligi permittas
Ecclesia, nisi forte inter clericos ipsius ciui
tatis nullus ad Episcopatū dignus (quod eue
nire nō credimus) potuerit inueniri. Et pro
uide ante omnia, ne ad hoc laycæ personæ
cuiuslibet conuersationis vel meriti aspirare
præsumāt. Tu ergo qui Episcopi munus ad
ministras, exēplo hoc explora diligēter per
totā diocesim tuam clericos probatæ vitæ,
vt illis in primis conferas beneficia.

*Bernar.
Epi. 152.*

¶ Bern. Insolentia clericorum (cuius mater
est negligentia Episcoporum) turbat totam
Ecclesiā: dant Episcopi sãctū canibus (i. or
dines & beneficia) & margaritas porcis. Et
illi conuersi conculcāt eas. Merito quales fo
uent, tales sustinēt. Clerici locupletātur aliē
nis laboribus & pdit quasi ex adipe iniqui
tas illorū. Mēs quippe assueta delitijs, nec ex
cultā disciplinæ sarculo, multas cōtrahit ser
des. Porro inueteratā rubiginē si tēres abra
dere, nec sūmis saltem digitis contingi patiē
tur: sed sicut scriptum est, Incrassatus est di
lectus, & recalcitrauit.

¶ Idē

¶ Idem scribens ad Papam Innocentiū egregie deplorat hodierna mala. s. quod ipse interim sumus Pōtifex nō p̄mittit Episcopos exercere officia sua: nā recte gesta ab eis, destruit: & iuste destructa statuit. Non possunt Episcopi castigare crimina in sua Diocesi: quia mox refertur causa ad curiā: & oēs criminosi tā de populo, quā de clero, quā de monasterijs currūt ad Pōtificē: & redeūtes iactāt se obtinuisse tutores: quos magis vltiores tenuisse debuerāt. Quo fit vt iustitia in Ecclesia pereat, clauēs Ecclesiæ annullentur, Episcopalis authoritas vilescat. &c.

Berna.
Epi. 178.

¶ Ber. Boni pastores dormientibus subditis, ibi puigilāt, tanquā rationē pro animabus eorū reddituri: pernoctāt in orationibus, hostium insidias sagaciter explorāt, anticipāt cōsilia malignātiū, deprehēdūt laqueos, cor suū tradūt ad vigilādū diluculo ad Deū qui fecit illos: cognoscētes suā insufficiētiā in custodienda ciuitate. Igitur (ait) quicūq; opus ministerij huius sortiti estis, attēdite vobis, & prætioso deposito quod vobis creditum est. Ciuitas est, vigilate ad custodiam concordiamq;: spōsa est, studete ornatui: oues sunt, intendite pastui.

Berna.
serm. 75
su. cant.

¶ Attende diligentissime quia dies vna Episcopi æquiualeat multis diebus priuatæ p̄sonę,

Secunda pars

ad negotia Dei peragenda. Ideo valde debet sollicitus esse, ne dies frustra elabantur: illud Eccle. 14. ad mentē reuocans. Non frauderis a die bono, & particula diei bonæ non te prætereat.

¶ Quid remedij ne curarum ac negotiorum turba tam valide portam cordis irrumpat, & orationis ac sanctæ vnionis quietem perturbet? Primo, abducere cor a sensuali creaturarum amore. Tolle amores, & curæ non perturbabunt. Non ames, nec optes aliquid nisi in Deo, & propter Deū: & non te vexabunt curæ, neq; a Deo auertēt: secūdo, iacta fiducia cogitatum tuum in Domino: imitare Susannam illam, quæ etiā in ipso articulo mortis adhuc habebat in Domino fiduciam. O quam certus adiutor est Deus, omnibus qui in ipsius protectione vere & ex toto corde confidunt.

*Ber. ser.
39 su. cā.*

¶ Propriū est mollis & delicatæ animæ etiā necessarias dissimulare curas, & ne æstuantēs sollicitudines sentiet, sub latibulo dissimulationis abscondi.

*Berna. in
serm. de
fallacia
presē. vi.*

¶ Quid in incertum tibi numeras dies & annos laborum? Transit hora, transit & pœna: neq; accedunt sibi dies & labores, sed cedūt potius & succedūt. Guttatim pœna bibitur, liquando summitur, per minutias trāsit: nō
sic

sic remuneratio, sed tota simul veniet: torrens est voluptatis, & fluminis impetus innūdās lætitiā & gloriā. Æternum (ait Apostolus) gloriæ pondus. Vide quia ipsamet gloria promittitur, non gloriosa domus aut vestis, sed ipsa gloria. &c. In momentaneo tribulationis nostræ latet æternum gloriæ pondus, sicut fructus in semine. Et pōdera quod ille qui dicit, Delitiæ meæ esse cum filiis hominum, dicit, Cū ipso sum in tribulatione, Et, Prope est Dominus his qui tribulato sūt corde: tunc est nobis Emanuel: tunc dicitur nobis sicut Virgini, Dominus tecum. Bonū est mihi Domine tribulari, dūmodo sis mecum, quam regnare & epulari sine te: malo te habere mecum in camino ignis, quam esse sine te vel in cœlo. Vide Bernar. vlt. Sermo: super Qui habitat.

¶ Idem. Homo natus est ad labores & dolores (quoniam tu laborē & dolorem confideras) labor in actionibus, dolor in passionibus est. Ad vtrumq; se paratum dicebat David, paratum ad labores actionum cum dicebat, Paratus sum, & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua: ad dolores vero passionū dicens, Ego in flagella paratus sum. Nemo ex filiis Adæ viuit sine labore & sine dolore: neq; illi de quibus Propheta dicit: In labore

Ber. t. i:
fol. 164:

ho-

Secunda pars

hominum non sunt: & cum hominibus non flagellabuntur: nam sequitur. Tenuit eos superbia (gravis enim labor est superbia) operati sunt iniquitate & impietate sua: & hæc graua flagella sunt: quia non est gaudere impijs dicit Dominus. Quod si neq; laboris anxietatem, neq; flagelli sentit læsionē, ipsa iam insensibilitas vehemētiam indicat passionis. Sudat pauper in opere foris, anxius laborat diues in cogitatione intus. Igitur (inquit) tenemus obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus. Sciant gentes quoniam homines sunt. i. nati ad labores actionum, & dolores passionum.

¶ Nulla maior seruitus (ait quidam) quam eorum qui præ sunt in solitudine: qualis fuit ille qui dicit. Cū essem liber ex omnibus, omnium me seruum feci, vt plures lucrificerē: qui non leuiter affligebatur animo, cū quotidie eū vrgeret præmeretq; solitudo omnium Ecclesiarū: ita vt clamaret. Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur & ego non vror? i. quis est qui aliqua tribulatione prematur, cum quo ego etiam non tribuler per intimam compassionem? Et quis est qui spiritualiter ruat in culpā, aut saltem cui detur occasio ruinæ, quod ego corde non vror?

¶ In Augu. super illa verba Isaiæ. Clama, ne cesses. &c. habes terrifica quædã de periculo prælatorũ. In grandi (ait) periculo sunt Episcopi, & alij rectores Ecclesiarum ob multa: specialiter autẽ quia præcipit illis Dominus quod libere arguant vitia, dicens. Clama ne cesses. Et Apostolus dicit, quod Episcopus debet esse potens in doctrina sana, ad redarguendum contradicentes. Orate pro nobis, vt Dominus liberet nos a laqueo venantiũ, & a verbo aspero. Nulla enim causa facit dispensatorem verbi Dei pigriorem ad arguendos contradicentes, quam timor verbi asperi. Dum enim timemus detractiones, irrisiones, opprobria hominum superborũ, aut ab eis lædi posse bona nostra temporalia, minus quã oportet prædicamus æterna: & manent vulnera sine medicina: de quibus tñ rōnẽ sumus reddituri. Cōtradictẽtes autẽ hic dicuntur, non solum qui verbo, sed etiani qui male viuendo nobis contradicunt.

*Aug. lib.
50. bo. 7
sup. Isai:
58. cap.*

¶ Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullos: quia vt dicit Aug. super psalm. 58. Gallina super omnes aues materna charitate circa pullos sollicitatur: ita vt tota ægro tet ex labore, raucescit vox, fit hispidum totum corpus, demittuntur alæ, laxantur plumæ. &c. Igitur omni conatu contendat

Secunda pars

dat Episcopus esse illa Euangelica gallina, sollicita & anxia vt sub alas colligat foueatq; pullos suos. Eius est satagere, moliri, in omnia se vertere, quotiens affulget spes aliqua pertrahendi hominem ad Christum, submit tendo se, ac vocem cum Paulo cōmutando. vnde quaq; occasiones arripiendo excitandę ppagadęq; pietati: vbicumq; vero senserit aliquam bonę mentis scintillam, ibi debet residere: omnibus prōpte, manluete, blādeq; respondeat mulierculę, plebeio, pagano, hæretico. &c.

¶ Ioannes Baptista dixit, quod nihil aliud erat quam vox, in eo videlicet sensu quo dictum est cuidam apud Terentium. Tu quantus quantus es, totus es sapientia. Sic Episcopus, quantus quantus est, vox est. i. nullum aliud ei incumbit officium, nisi clamare preconia Christi. Episcopus ergo totus debet esse vox ad gloriam Dei, & salutem populorum: hoc præcipuum eius munus: sicut dicimus de homine pusillo statura, habente magnam vocem: hic totus est vox. Et in fabulis habetur, quod cum lupo ex voce putaret philomenam esse aliquid magnum, & tangēs eam, paruulum corpusculum inuenisset, dixit, Tu tota es vox, & ideo nihil es. Simus ergo philomenę Dei, & nihil p̄terea nisi

nisi vox Dei. Contemnat nos mundus vt ab-
iectos & fere nullos in corpore: hoc est in re-
bus corporalibus: dūmodo in totum simus
vox Dei, & nihil aliud. Vnde & Euangeliū
potius voci cōmissum est, quam scripto: lex
vero scribitur in lapidibus: Christus autem
nihil scripsit, sed dumtaxat voce docuit. Et
Apostoli pauca scripserunt: quia in voce est
energia & libera effusio in oēs aures, etiā vul-
gares. Iō debemus esse cōtinua q̄dā tuba dei.

¶ Alia sunt negotia sæcularia, alia Ecclesiasti-
ca. Nonne Moyses in sæculo erat, cum cre-
bro tabernaculum intraret & exiret? Qui in-
tus contemplatione raptus, foris infirman-
tiū negotijs vrgebatur: intus Dei arcana cō-
siderans, foris onera carnaliū portabat. Sic
Paulus: sic etiam Episcopus debet facere.

*1. tom. cō
ci. f. 224.*

¶ Quia prælatis nimium occupatis multa cō-
tra veritatem subrepunt, ideo dicit Bernar.
Innocent. Papæ. Hic vigilet oculus pietatis
vestræ, & semotis paulisper occupationibus
consideret quantum subreptum sit ei.

*Bernar.
Epi. 179.*

¶ Bernar. considerans scandala sui temporis,
præsertim quando insurrexit in Gallia Pe-
trus Abailardus hæreticus, dicebat. Vellem
modo de medio fieri, victus fateor a pusil-
lanimitate spiritus & tempestate. Sancti cu-
piebant dissolui desiderio videndi Deum,

*Bernar.
Epi. 189.*

Secunda pars

ego autem compellor exire scandalis & erū-
nis. Et quamuis afficiar mortis desiderio, ve-
reor tamen ne non paratus inueniar: tædet
me vitæ meæ, & an mori expediat nescio.

¶ Solent dicere homines in amplo statu con-
stituti. Non possum sectari vitam spiritualē,
tot necessitatibus implicatus: quibus respon-
det August. Necessitates seculi finiuntur, quā-
do cupiditates vincuntur. Quot autē occu-
pationibus ipse tenebatur, habes Epist. 158.
vbi sic dicit. Inter aceruos occupationū qui-
bus nos alienæ vel cupiditates, vel necessi-
tates angariatos trahūt, vix paululum spatij
datur dictandi.

¶ Heu quantum distamus ab officio nostro,
quod est, non solum publice concionari,
sed etiā priuatim per domos singulos delin-
quētes cum lachrymis monere, vt Pau. testa-
tur se fecisse.

Act. 20.

*Chrisost.
de Episc.*

¶ Cogimur videri hominibus onerosi, gra-
ues, & iniocundi: quia non possumus esse vti-
les oblectando, sed mordēdo. Nā (vt ait Au-
gu.) phrenetici nolūt ligari, & lethargici no-
lunt excitari: ad quod tamen cogit charitas.

Augu.

Epi. 156

*Chrisost.
se. de. sac.*

¶ Tantum diligit ac curat Christus pastorale
officium, vt dicat. Si diligis me, pasce oues
meas. I. hoc est in quo mihi summe placere
potes, si eos qui me offenderunt, mihi recōci-
lies

lies: ob hoc enim ego sanguinem fudi. ¶ Quã
tum vero torqueri debeat, quando subditi
peccât, habes verba eiusdem Chriſoſt. Quan
do (inquit) aliquos veſtrum peccare contin
git, emoriar, niſi videor ſimilis dolore exani
matis, niſi attonitus, ita vt etiam ipſum lu
men oculorum meorum non ſit mecum: nã
quæ ſpes mihi, ſi vos non proficiatis?

*Chriſoſt.
hom. 3. in
acta.*

¶ Non ſolum circa mores, ſed etiam circa ve
ſtes clericorum debet ſolicitari Epiſcopus,
vt dicit Bernar. Epiſto. 30. ad Eugen. quia de
formis veſtis, deformitatis mentium & mo
rum inditium eſt. Et infra. O impunitatem,
incuriæ ſobolem, traſgreſſionum nutricem:
quando luximus aut clericum priuatum be
neſicio, aut Epiſcopum ſuſpenſum ab offi
cio?

*Chriſoſt.
ad ſuos
ſubditos
ho. 4. u.
ſecun. ad
Ibeſalo.*

¶ Rumpor quidem curis & ſolicitudinibus
propter vos: at iſti dolores ſuaues ſunt: vt po
te ſimiles doloribus & curis quas matres pro
filijs habêt: nã gaudet & lætatur ſuper curis
ſuis. Quamuis. n. cura ſit amara, tamen quã im
peditur pro filijs, multum habet voluptatis.

¶ Ibidem rogat omnes, vt ſi quis habet que
rellam cõtra ipſum, accedat ad ipſum, vt aut
ipſe ſe excuſet, aut vt emendet: quia qui tan
tam multitudinem gubernat, non poteſt nõ
derelinquere in multis ex ignorantia.

¶ Vt

Secunda pars

*Chrisost.
hom. 15.
i. ad Thi.*

¶ Ut quid dicit Apostolus, Oportet Episcopum esse doctorem, nisi ut doceat? Nec satis est quod doceat exemplo vitæ, imo oportet eum laborare in verbo & doctrina. Profecto si præsul non pollet gratia doctrinæ plurima Ecclesiasticæ disciplinæ, exempla peribunt. Quomodo enim lucerna, si non lucet? Profecto inseparabile est lucere a lucerna: tenetur ergo lucere quem Dominus voluit habere officium lucernæ. Et iterum, Tenetur in alto non sub modio manere, quia tenetur lucere omnibus qui in domo sunt. &c.

Cap. 19.

¶ Licet prædicandi studium primum debeat esse inter sollicitudines pastorales, non tamen omnino deserere debet Episcopus negotia causarum forensium, quibus sæpe premebantur sanctissimi viri. Ut enim dicit Posidonius in vita Augustini, aliquando Augustinus vsq; ad horam refectiois, aliquando tota die ieiunans vacabat audiendis & dirimendis causis christianorum: & inter discedum de his, de diuinis rebus eos monebat: & ibi inuestigabat quantum quisq; proficeret aut deficeret in vita christiana. Peccates coram omnibus arguebat. hanc tamen occupationem (tanquam a melioribus rebus distrahentem) velut angariam deputabat. Et alibi testatur, quod sæpe homines concurrerent

bāt

bāt ad ipsum, vt per eū causas suas dirimerēt de auro, de argento, de fundis, de pecoribus. Et lib. de opere Monachorum sic explicat mentem suam Monachis. Testē (ait) inuoco in animam meam Dominum Iesum, quod quantum attinet ad meum cōmodum, multo malle per singulos dies certis horis (quā tum in bene moderatis monasterijs constitutum est) aliquid manibus operari, & cæteras horas habere ad legendum, & orandum, aut aliquid de diuinis literis agendum, liberam: quam tumultuosissimas perplexitates causarum alienarū pati de negotijs sæcularibus, vel iudicando dirimendis, vel interueniēdo præscindēdis. Et fero has molestias propter Apostolum, qui voluit quod etiam contempribiles (qualis ego sum) terminarent has lites Christianorum, potius quam vt negotia Christianorum deferrentur in forum: quæ tamen laborem non sine consolatione Domini suscipimus pro spe vitæ æternæ, vt fructum feramus cum tollerantia. Serui enim Ecclesiæ ipsius sumus, & maxime infirmiorū membrorū. Omitto alias innumerabiles ecclesiasticas curas: quas fortasse nemo credit nisi qui expertus est. Hæc ille. Et ibidem dicit, quod Apostolus quia per varia loca discurrere ad prædicandum Euangeliū, nūquā

Secunda pars

legimus de eo quod aliquando intenderet his causis terminandis: & tamen christianis in loco residentibus hoc onus imposuit, etiã contemptibilibus, si deessent sapientes. Vide etiã. 3. cap. 6. lib. cõse. Vbi dicit Augu. quod Ambrosius iugiter erat circũdatus turba hominum negotiosorũ: quorũ infirmitatibus seruiebat: adeo quod nunquam potuit illum inuenire solum & vacantem: vt posset cum illo communicare æstus suos.

*Augu.
Psal. 25.*

¶ Augu. dicit, quod quando audiebat causã inter duos litigantes qui iudicem illum arbitrum faciebant, si sententiã pro diuite ferebatur, pauper detrahebat ei dicens, Aliquid ab illo accepit, timuit ostendere illum: fauit diuiti, & toruis oculis respicit iudicem post sententiã: Si autem sententiã pro paupere contra diuitem lata esset, etiam detrahebat diues dicens. Oppressit iustitiã propter famã: timuit enim argui ne diceretur quod cõtra pauperem fecit. &c. Ibi habes quantum deferebant Principes iudicio Ecclesiã: nolabant enim quod appellaretur a sententijs Ecclesiã ad ipsos. &c.

¶ Ambro. super illud psalm. (Deprecatus sum faciem tuam. &c.) admonens non remisse agendum cum delinquentibus, ait. In ipsa Ecclesia (vbi maxime misereri decet)
de.

debet quam maxime teneri forma iustitiæ, ne quis a communionis cōsortio separatus, breui lachrymula atq; ad tempus parata vel etiam vberioribus flētibus, communionem quam plurimis debet postulare temporibus, facilitate sacerdotis extorqueat. Nōne cum vni indulget indigno, plurimos facit ad prolapſionis contagium pronocari? Facilitas enim veniæ incentiuū tribuit delinquendi. ¶ Vis in turbine negotiorum prædicare, & solas diuinas scripturas meditari? Sēper tracta cum negotiatoribus aliquid de ipsis diuinis literis. Vnde Augustinus in per illud psalmi. (Declinate a me maligni) dicit, quod monebat negotiatores ad se venientes dicens. Stulte hac nocte repetēt a te animam tuam. &c. Et quædam alia.

¶ Bernar. pressus occupationibus sic ait. Infœlix ego homo, natus ad laborē, implumis auicula, pene omni tempore nidulo exulās, vento exposita & turbini: turbatus sum & motus sum sicut ebrius: & omnis scientia mea deuorata est. Felices vos quos abscondit dñs in tabernaculo suo in die malorū: donec trāseat iniquitas, sub vmbra alarū suarū. ¶ Chriſto. de oneribus Episcopalis vitæ, Aut ego (ait) sum vehementer miser & infœlix, aut animus Episcopi nihil differt a nauis

*Bernar.
Epist. 12.
ad Cart.*

*Chriſost.
hom. 3. in
acta.*

Secunda pars

quæ fluctibus iactatur: omnium enim onera gestare debet. Alijs irascentibus datur venia, ipsi vero nequaquam: alijs peccantibus superest excusatio, ipsi non: omnium linguis expositus, omnium iudicijs obiectus, sapientium & insipientum: curis perpetuis obtunditur, tum diurnis, tum nocturnis (loquor de illis qui vigilant pro animabus, non de illis qui ad negotium Episcopale tanquam ad quietem venerunt) quis possit eloqui in dicendo & docendo solitudinem? quis difficultatē in electionibus? plus curarum habet Episcopus, quam Imperator orbis. Tantum interest inter vnum & alium, quantum inter aquam fluminis vento agitatum, & mare intumescens & insaniens: quoniā Imperator habet plures qui adiuuant (eo quod legibus & mandatis omnia peraguntur) Episcopus vero nihil tale: neq; licet ei ex autoritate præcipere. Si vehementer commouetur, audit, crudelis est: si parum vehementer, audit, remissus, & frigidus est: cum tamen oporteat in eo hæc duo contraria concurrere, vt neq; contemnatur, neq; odio habeatur. Multos velit nolit cogitur offēdere & obiurgare. Dicā quod sentio. Non arbitror inter sacerdotes multos esse qui salui fiant, sed multo plures qui pereant. In causa est: quoniam res excelsum
requi

requirit animum: multas enim habet causas quæ depellant ipsum a suis moribus: & innumeris oculis illi opus est vndique: quod alij peccant, illi imputatur: nam si peccat præsbyter aut diaconus, omnium horum crimina redundât in caput eorû qui hos elegerût.

¶ *Chrisost.* super illud. Si quis suorum curam non habet. &c. sic dicit. Si quis aspernatur propinquos genere atq; affinitate cõiunctos, quomodo erit in alienos clemens? Iudicio quippe omnium erit obnoxius, si alienos beneficijs fouens, propinquos summa immanitate despiciat. Dicent enim illum esse sine affectione: & affert illud *Isaïæ. 58.* Carnem tuam ne despexeris. i. cognatos tuos: Deus enim instituit vincula propinquitatis, vt tua subesset occasio nos mutuo diligendi, ac beneficijs confouendi.

¶ O quam forti patientiæ scuto, quanta animi constantia simul & benignitate pollere debet pastor, qui iugiter atq; multipliciter linguis hominû vexatur, importunitatibus exponitur: ad quos cû se habeat tanquam signum ad sagittas, viscera tamen ac sinû matris debet illis & ostendere & expandere: summe cauens ne in eis exerceat, aut super eos grauet ingenij sui duritiam & asperitatem (si ingenio sit parum miti) cû potius expositus

Chrisost.
hom. 14.
1. ad Ti.

Secunda pars

sit vt omnium quamlibet aspera ingenia fe-
rat, omnibus se aptando.

¶ Hoc summopere debet curare pastor, ne
negotia atq; curæ seculares totum cor eius
vinciāt, sed etiā in medio curarum conari
debet ad liberratem animi, semper ad Deum
diuināq; omnia attendens & aspirans. Vt .n.
dicit Thaulerus. Homo exercitatus ad hoc
peruenire potest, vt nulla negotia, dicta, au-
dita, facta, & quæuis occurrētia ipsum impe-
dire possint a simplici Dei intuitu: quoniā in
omnibus solū Deū diligit atq; intēdit. Et iō
quantūcūq; absurdissima audiat vel videat,
&c. celerrime ad Deū vertitur, sicut qui ali-
quādiu in solē defixit oculos, quicquid dein-
de aspexerit, solis ei speciē quandā represen-
tat. Lege quæso Epistolā Bernar. 140. & vi-
debis quibus huius mūdi negotijs sanctissi-
mus ille Abbas se immiscebat: qui tamen iu-
giter ardebat, & lumine cōtemplationis ful-
gebat. Igitur in medijs procellis temporaliū
negotiorum, tunc vel maxime cor ad Deum
leuandum est, ad implorandam opem eius,
ad explicandas telas filiorum Adam: quas
multis laboribus & viscerum doloribus te-
xunt, immiscentes se infinitis ac friuolis que-
stionibus, vt Sapiens deplorat. Cum aut per-
senseris quod immodicis occupationibus ac-
nego

*Thaule.
ser. in do-
mi. infra
Epiphan.*

negotij caput debilitatur, cor induratur, & arefcit, protinus ad lectionem alicuius libri spiritualis confugas: quæ femper ad manum habere debes: cuius arteta lectione discutias nubes phatasmatum: ac tandem affectus tuus in Deum accendatur. Falsissimum enim est quod quidam aiunt, videlicet, quod cum occupationibus pastoralis officij non possit conservari feruor deuotionis. Nonne Sanctus Bonaventura in generalatu, Cardinalatu, Episcopatu eam seruauit? & multi alij?

¶ Quando post fastidium laborumque plurimorum negotiatorum, alius superuenit, ablit quod eum a te expellas, aut dure respondeas, aut quouis gestu vel signo impatientiam & austeritatem ostentes: tunc enim maxime patientia & mansuetudine armari debes. Hoc est enim virtutum exercitium.

¶ Inter pastorales curas præcipuum locum hæt sollicitudo Diocesim visitandi. Est. n. visitatio quasi anima Episcopalis regiminis, quonia per eam pastor se diffudit & expandit omnium suarum ouium commodis & utilitatibus. Verus quippe Episcopus dum exit ad discurrendum per omnes parochias, est quasi sol egrediens ad illustrandas terras: ut videlicet tres actus illos hierarchicos exerceat: qui sunt purgare, illuminare, & perficere. Procedit enim ad exhortandum

Secunda pars

radū, prædicādū, arguēdū, increpandū, sacro
chrysmate cōfirmādū, & vt exploret quomo
do sacramēta administrētur, quanta reueren
tia & munditia diuinum sacrificium cælebre
tur, deniq; ad consolandum omnes lugētes,
& egentes, tam spiritualibus quam tempo
ralibus commodis. Itaq; innumerabiles sunt
utilitates quæ ex personali visitatione Epis
copi proueniunt: & inter alias nō parua est,
quod præsentia sua potest criminibus me
deri: quod non ita vtiliter & efficaciter
per visitatores fieri potest. Non enim so
lis dumtaxat excommunicationibus, crimi
nibus medendum est, aut pœnis alijs: sed po
tius verbis, authoritate, & charitate: obsecran
do & increpādo, & mille alijs modis quos ve
rus pastor & sponsus animarum excogitat:
amans gregem quasi sponsam: quam non ita
curat mercænarius vīsitator. Item sæpe sub
diti tam viri, quam fœminæ habent casus aut
reſeruatos, aut periculosos: quos libenter &
fiducialiter communicant suo pastori, & nō
alijs. Habe igitur præ oculis verbum illud a
pud Luc. Misit (inquit) Dominus discipu
los suos in omnem ciuitatem & locum, quo
erat ipse venturus. Non sufficit igitur Episco
pum mittere probos viros ad illustrandas pa
rochias: sed oportet & ipsum ire.

¶ **G**rauitas simul & affabilitas,
atq; suauitas a pastore seruanda.

Caput. II.

Ernar. Esto grauis, sed non *Bern. 4.*
austerus : non dissolutus, *de consi.*
neq; seuerus: sed interea
mediocritatē tene, vt neq;
de seueritate sis oneri, neq;
de familiaritate contem-
ptui. Austeritas fugat in fir-

miores, grauitas reprimat leuiore: in palatio
Papam, domi te Patrē familias exhibe: amēt
te domestici: si non, fac vt te timeant. Vtilis
est semper custodia oris, quæ tamen familia-
ritatis gratiam non excludat: ille conuenien-
tior habitus, si actū seuerus, vultu serenus,
verbo serius.

¶ Grego. docet, quod cum pastor a subditis *Greg.*
de aliquo reprehenditur, non debet ex pote *Epi. 39.*
state respondere, sed cum mansuetudine &
trāquillitate reddere rationem facti: afferens
ad hoc factum illud Petri. Actuum. II. quan-
do arguentibus eum quia ingressus fuerat do-
mum Cornelij, humiliter respondit rōne red-
dita. Non enim dixit, ego sum pastor ves-
ter, scio quid facio. Si enim (ait) in que-
rella fideiū aliquid de sua potestate diceret;
profe-

Secunda pars

profecto doctor mansuetudinis non fuisset. Debemus ergo reprehensores nostros humiliratione placare.

¶ Grego. Honorem meum (ait) non reputo, in quo fratres meos honorem suum perdere cognosco. Ideo Epūs honorē debet impendere sacerdotibus: alioquin iuste præsbyter poterit ei obijcere illud, Cur ego te habeam vt Principē, cū tu me non habeas vt Senatorem? 95. distin. Esto subiectus: nam qui contemnit, cōtēnitur: & frustra petit debitū, qui quod debet non inpēdit. Et nihil mirū si nō seruetur fides non seruanti eā. Igitur quāuis iusta authoritas & reuerētia sit necessaria, nō tamen te faciat reuerendū aut timendum factus, sed rigor iustitiæ: nō pōpa, sed grauitas & seueritas. Pauperculis ac simplicibus exhibe te facilem ac omnino accessibilem, imitatus Siluestrum Papam, de quo legitur, quod tanto vnūquēq; amplius honorabat, quanto factius eū viuere didiscisset: nō attēds ad fastū aut potētiā, sed ad morū elegātiā.

¶ Quantumcumq; iniqua vel non concedēda petantur, etiā ab indignis, non ideo dure aut aspere respondendū est, sed leniter: neq; tamen faciendum quod iniuste petitur. Omnis nāq; Euangelica perfectio (ait Caieta. Matthæ. 11) reducitur ad studiū humilitatis & mā

& mansuetudinis. Per humilitatem expandimur diuinis gratijs & donis: per mansuetudinem vero expandimur proximis. Ideo Saluator ait, Discite a me quia mitis sum & h.c.

¶ Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos, Et lingua gratiosa in bono homine abundat. Et ad Roma. 12. Si fieri potest, quod in vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Et, *Quæ de sursum est sapientia, primum pudica, deinde pacifica est.* Iacob. 3.

Eccle. 6.

¶ De benignitate ac suauitate pastorum hæc pulchra verba apud Ber. Charitas (inquit ille) patiens est, benigna est: patiens est, cum dissimulat, expectat, sustinet delinquentem: benigna est, quando trahit, adducit, & conuertit facit ab errore: Charitas benigna, etiã quos tolerat amat, & amat ardenter. Flet quippe charitas, sed ex amore, non ex mœrore: flet ex desiderio, flet cum flentibus. O bona mater charitas, quæ siue foueat infirmos, siue exerceat prouectos, siue arguat inquietos, diuersis diuersa exhibens, sicut filios diligit vniuersos. Cum te arguit, mitis est: cum tibi blanditur, simplex est: pie solet seuire, sine dolo mulcere: patiens nouit irasci, humiliter indignari, læsa non prouocat, spreta reuocat. Põdera quod de Dño dicitur
Isai.

Secunda pars

Isai. 42. Non erit tristis neq; turbulentus: calamum quassatum non conteret, & lignum fumigans non extinguet.

*Berna.
serm. 23.
su. cant.*

¶ Bernar. de benignitate pastorum. Pastor (ait) bonus omnibus se cōformat, omnium in se transfert affectus: matrem se probat nō minus deficientium quam proficientium. Multos videmus qui quod crassum est & forte assumentes, quod debile est proijciunt. Nunquid medicus valentes requirit, & non potius ægrotantes? Quos docebis Magister bone, si omnes indoctos repuleris? In quibus probabis tuam patientiam, si solos admiseris māsuetos, inquietos excluderis? Sciūt quippe boni: fidelesq; præpositi languētium sibi creditam curam animarum, non pōpā: cūq; internum murmur cuiuspiam illarum quæ-rulæ vocis inditio deprehendunt, & in ipsos vsq; ad conuitia & contumelias prorumpentis, medicos se, non dominos agnoscentes, parant confecti contra phrenesim animæ nō vindictam, sed medicinam.

¶ Bonus prælatus sic debet esse humilis & affabilis, quod tamen eū subditi reuereātur. Pondera ad hoc quod Apostoli non sunt ausi quærere a Domino, quid aut cur loquebatur cum Samaritana. Et Ambrosiū diu dormientem iuxta altare, non audebant sui excita

citare. Et Iob, Videbant me (ait) iuvenes, & abscondebatur. Apostolus præterea (vt Grego. ánotauit) alibi quidem dicit. Quandiu sum gentium Apostolus, ministerium meum honorificabo, ad Roma. 11. Contra vero. 2. ad The. 2. Facti sumus (ait) paruuli in medio uestru: ex quibus uerbis exemplum dedit Episcopis, vt humilitatem teneamus in mente, & tamen nostri ordinis dignitatem seruemus in honore: quatenus nec in nobis humilitas timida, neq; erectio sit superba.

*Gregori.
Epi. 36.
4. lib.*

¶ Idem Grego. In tuis (ait) literis ex humilitate sermonis patuit cordis tui altitudo, ac tuæ mentis feruor: nisi enim prius in se facces ardeant, alios non succendunt. Vidimus enim qui literas tuas legimus, quanta charitate tua mens ardeat, qui sic alios accendisti. &c.

*Gregori.
Epi. 125.
ad Lean.*

¶ Cor Episcopi arca testamenti est: in quo manna dulce charitatis, sapientia legis, rectitudo iustitiæ in uirga signata, continentur.

¶ Cauere debet prælatus a duris uerbis (nisi quando necessitas disciplinæ ea dicere compellit) etiam ab his quæ forsitam sibi leuia uidentur. Nam vt Bernardus ait. Quod tu leue putas, & ob hoc leuius præcipitas, ple-

*Bernad.
serm. 2. 9
sup. Can:*

dens

Secunda pars

dens in facie, & secundum faciem iudicans: paratus festucam trabem suspicari, & scintillam putare fornacem: Non enim est omnium charitas illa quæ omnia credit. Proni sunt autem sensus hominis & cogitationes ad malum potius suspicandum, quam ad bonum credendum: præsertim ubi disciplina silentij nec te (qui in causa es) excusare permittit, nec illum vulnus suspicionis aperire quod patitur, vt curetur. Ita vritur ille, & moritur clauso & letali vulnere, intra semetipsum gemens, dum totus in ira & disceptatione positus, nihil aliud silens versare in mēte possit, nisi iniuriam quam accepit. Non potest orare, non potest legere, non sanctum aut spirituale aliquid meditari. Et ita intercepto vitali spiritu, dum suis destituta alimentis vadit ad mortem anima (pro qua Christus mortuus est) quid tu interim quæso animi habes? Quid oratio tua aut opus quodcumq; interim feceris sapit tibi: contra quem nimirum Christus anxie clamat de pectore fratris tui quem contristasti: filius (inquiens) matris meæ pugnat contra me. Et, Qui simul mecum dulces capiebat cibos, replevit me amaritudine? Quod si dixeris illum non tam grauiter pro tam leui causa debuisse turbari, respondeo. Quanto leuior est, tanto a te

le.

leuius potuit non committi. Quamquam ne scio quod leue dicas (vt iam dixi) quicquid amplius est quam irasci: cum vel hoc ipsum obnoxium esse iudicio, ex ore ipsius acciperis iudicis?

¶ Audiant hoc prælati, qui sibi commissis *Berna.*
semper volunt esse formidini, vtilitati raro. *su. cant.*
Erudimini qui iudicatis terram. Discite *serm. 23.*
subditorum matres vos esse debere, non dominos. Studete magis amari, quam metui. Et si interdum seueritate opus est, paterna sit, non tyrannica. Matres fouendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Mansuescite, ponite feritatem, suspendite verbera, producite vbera, pectora lacte pinguoscant, non typo turgeant. Quid iugum vestrum super eos aggrauatis, quorum potius onera portare debetis? Cur morsus a serpente paruulus fugit conscientiam sacerdotis, ad quem eum magis oportuerat, tanquam ad sinum recurrere matris? Si spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis: cõsideras vnus quisq; seipsũ, ne & ipse tẽtetur.

¶ Misericordia

Secunda pars

¶ Misericordia & largitas

Episcoporum.

Cap. III.

E hoc habes notanda verba dist. 86. cap. Fratrem. Vbi sichabetur: Epūs largā habeat manum, necessitatem patientibus succurrat, alienam inopiam suam credat: quia si hoc

non habet, in vacuum nomen Episcopi tenet. In ipsa autem libertate modus adhibendus est rerum & personarum: rerum inquā, vt non omnia vni, sed singulis quædā præstetur, vt pluribus prodesse possimus (iuxta illud, Dispersit, dedit pauperibus) personarum vero, quia primo iustis debemus dare. &c.

¶ Et ibi cap. Non satis, & sequentibus exponuntur circumstantiæ quæ attendendæ sunt in executione liberalitatis. s. fides, causa, locus, tempus, modus, necessitudo, ætas, debilitas, conditio. Grandis culpa est, si fidelis egeat te sciente: ille præcipue qui egere erubescit. Item probanda est alia liberalitas, vt proximos sanguinis tui non despicias: quibus pudor est ab alijs poscere: non vt illos di-

ui-

uites facies, sed vt paupertatem & rerum iu-
ues. Considera ætatem, vt senibus plus lar-
giaris, qui sibi iam nequeunt victum quære-
re. Considera etiã debilitatem; considera ve-
recundiam, quæ ingenuos consequitur nata-
les. Non tamen vult Dominus simul effun-
di opes, sed dispensari: & in ipso pauperis da-
to mensuram tenere, vt abundes pluribus.
Quanto enim minora sunt quæ sparguntur,
tanto plures erunt qui recipiant. Ex pu-
ro affectu ac sincero fiat eleemosina, non
conciliandi fauoris gratia ultra modum effu-
dendum. Omnia hæc ibi ex Ambrosio.

¶ Ex eodem etiam habetur. 12. q. 2. aurum:
Aurum habet Ecclesia, non vt seruet, sed vt
eroget, & necessitatibus subueniat. &c. Me-
lius est vt vasa viuentia serues, quam mera-
llorum. Sed respondebis. Timui ne templo
Dei deesset ornatus. Dico tibi quod aurum
sacramenta non quærunt: neq; auro placent
quæ auro non emuntur. Ornatus sacrorum
redemptio captiuorum est. &c. Et Ambro. ipse
fatetur, se aliquando in inuidiam hominum
incidisse: quia fregit vasa dominica ob redi-
mendos captiuos, vt habetur. 86. distin. Pul-
chrarum.

¶ Quomodo misericordiæ opera & eleemo-
sinæ sunt efficacia media ad abtinendam gra-

Secunda pars

riam deuotionis, & diuinas illuminationes habes Isaia. 58. Cum (ait) effuderis esurienti animam tuam (.s. per compassionem) & animum afflictam repleueris (.s. per necessariorum subuentiones) orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erūt sicut meridies, & implebit dñs splēdoribus animā tuā. &c.

Chrysost.
hom. 53.
Ju. M

¶ Chrysost. dicit quod liberalis anima non sinit n̄ras lampades extingui: internas vestes ex rubeis cādidiore niue facit. Hæc est quæ in perpetuū tibi seruat quæ hic possides: hæc facit præclaros homines hic & in futura uita. Melius nāq; est habere famam misericordis, humani, benigni, quam eloquentissimi oratoris. Hæc ille. Tu igitur memento, ut misericordiæ potiusquam liberalitati seruias: m̄ia enim pietatem parit, liberalitati uero sepe uanitas insidiatur.

Gregori.
in. 3. par.
pas. C. 21.

¶ Grego. ponit prudentiā largiendi. Primo enim attendendum ne sero præbeatur quod cito dandum est, iuxta illud. Ne dixeris amico tuo, Vade reuertere, cras dabo tibi, cum statim possis dare. Secundo, ne sub specie largitatis inutiliter spargant sua, aut multa dēt, ubi pauca sufficerent, iuxta illud ad Corint. 8. Non ut alijs sit remissio, uobis aut tribulatio. Qui enim ita sua effundunt, ut post modum egeāt, frequenter in impatientiam præcipi-

cipitatur. Tertio, ne totaliter vacuum dimittant pauperem, cui sēper aliquid vel parum dandum est, iuxta illud Luc. 6. Omni petēti te, tribue. Quarto, ne aliquid demus cui nihil penitus dandum est, vt histrioni. &c.

¶ Grego. scribens Dominico Episcopo, commendat ei quandam viduam dicens. Officij sacerdotalis est, vt viduis ac maritali regimine desolatis, impartiri solatia debeatis: vt vnde in hoc mundo humana consolatione priuantur, sacerdotali tuitione possint remedia reperire.

Gregori.
Epi. 13.

¶ Grego. intercedens pro quadam vidua: si in pximorū (ait) necessitatibus habita cōpassione, benigna mēte occurrimus, nostris pculdubio petitionibus clemētē Dñm reperi-
mus. Et iubet illi dare certā annonā. Et alijs plurimis Epistolis cōmēdat viduas, ac iubet episcopis quod sint vt earū mariti. Iubet etiā vt varijs personis egētibus ac monasterijs detur annona ex proprijs redditibus.

Epi. 57.

¶ Idem ad Bonifacium Episcopum, postquā commendat eum quod operibus misericordiæ vehementer insistebat, subiungit.

Greg.
Epi. 43.
2. lib.

Sed illud (fateor) non leuiter mentem meam momordit, quod eadem opera multis vos ipsi nunciastis. Ex qua re collegi, quod mens vestra non studeat. Dei oculis, sed

Secunda pars

humano iudicio placere. Vnde necesse est frater charissime vt cum bona exterius agis, hæc interius cum magna cautela custodias: ne appetitus placendi hominibus subrepat: & omnis labor boni operis in cassum fiat.

*Gregori.
Epi. 25.
lib. 6.*

¶ Idem. 92. Quidam miserat ei pecuniam vt in eleemosinas dispensaret: respōdet: Quod triste sibi erat hoc facere, quia vltra onus quod habebat reddēdi rationem Deo, quomodo dispensabat redditus Ecclesiæ, addebatur ei nouum onus reddendi etiam rationē quomodo dispensabat alienas pecunias. Et dicit illi. Orate vt ego discrete dispēsem, ne vnde vos peccata minuitis, nos inde cumulemus. Et alibi in simili casu dicit. Oro vt Dominus mihi concedat absq; peccati cōtagio dispensare, ne maculer vnde vos peccata detergitis.

Epist. 23.

¶ Ibide m cōtra quendam, qui sub xenij specie nōnulla a quodā monasterio sustulerat, dicit. Sine dilatione restitue: ne auaritiæ culpa te redarguat: quem largum erga monasteria sacerdotalis magis debuerat munificētia demōstrare.

Epi. 20.

¶ Idem, Sic operibus misericordiæ iuxta virtutem substantiæ insistat, vt tamen supra virtutem insistere cupiat. Et alibi arguit ipsum quia subtraxerat eleemosinas cōsuetas a suo
pre-

prædecessore sub quadam prouidentia specie, dicens, quod quamquam laudabile sit futura prospicere, infirma tamen est cautela quæ pietatis adiutorio non munitur: præsertim quia quod tribuitur pauperi, non est donum, sed mutuuum: quia quod datur, multiplicato sine dubio fructu percipitur. Hæc ille. Imo etiam appellatur depositum. Unde fidenter cū Apostolo dicere potest eleemosinarum largitor. Scio cui credidi, & certus sum quia potens est seruare depositum meū in illum diem: præsertim Episcopus, qui non dat parua, aut hæreditate acquisita: sed ea quæ sibi, ut darer, data sunt.

¶ Idem arguit valde Abbatem cuiusdam monasterij, quia diu distulit petere ab eo eleemosinam annuam ad quodam monasterium sustentandum. Et hoc (ut ille fatebatur) ex erubescencia. Arguit autem eum, tum quia certum est quod ille minus amatur qui adhuc erubescitur: tum quia ipse non dispensabat res suas, sed pauperum. Et valde (ait) accusabilis est verecundia non petere a diligente, & tenere locum dispensationis in rebus pauperum. Pondera hæc o Pastor: non largiris tua, sed aliena. Quid ergo mirum quod tota die lustrent domum Episcopi pauperes: cū sit ea domus dispensatoris rerum ipsorum?

Gregori.
Epi. 21.
lib. 11.

Secunda pars

Possent enim vociferare ad valuas, imo vsq;
ad secretū cubiculum dicētes. Da nobis nra,
alioquin cōtra te vociferabimus ad dñm rerū
tuæ dispēsationi cōmissarū, dicētes, Dñe nō
vult nobis dare q̄ illi vt nobis daret, dedisti.
¶ Bernar. ad Henri. Episcopum Senonē. Cla
māt pauperes ad Pōtīfices. Cur in supfluita
tes vestras cōsummitis quæ nostris debētur
necessitatibus? Nris. n. necessitatibus detrahi
tur quicquid accedit vanitatibus vris. Quid
cōferūt tot mutatoria? Nostrū est quod effū
ditis, nobis crudeliter subtrahitur, quod ina
niter expēditis: nos sūmus fratres vri, & vos
de nra portione pascitis oculos vros, & ita
vita nostra cedit vobis in superfluas copias.
Duo mala ex eadē radice prodeūt, dū vos ip
sos vanitatē sequēdo pditis, & nos spoliādo
perimitis. Et quæ sic cōsumitis, neq; labore
manuū, neq; negotiationis studio, neq; iure
hæreditario possidetis: sed bona nostra sunt.
Et quamuis hi pauperes (ait) modo non au
deāt aperire os aduersum vos, & exigere par
tem suam: quibus interim pro sua vita nece
sse habent potius supplicare: tamen in futu
ro stabunt in magna constātia aduersus eos
qui se angustiauerunt: stante pro eis patre or
phanorum, & iudice viduarum: qui dicet vo
bis, Quamdiu non fecistis vni ex his mini
mis

Berna.
Epist. 42

mis meis, nec mihi fecistis.

¶ Idem. Vnde existimas Episcopis nostris exuberare hanc rerum affluentiam, vestium splendorem, mensarum luxuriam? &c. nisi de bonis sponsæ? Inde est quod illa pauper, & inopis, & nuda relinquitur, facie miseranda, inculta, hispida, exanguis: cum munus illorum sit custodire & ornare sponsam. Iam non est in hoc tempore ornare spōsam, sed spoliare: non custodire, sed perdere: non instruere, sed prostituere: non pascere, sed mactare & deuorare: quibus dicit Dominus. Qui deuorant plebem meam sicut cibum panis. Nam plus vigilant subditorum euacuandis marsupijs, quam vitijs extirpandis. Alto demersi sunt obliuionis somno, ad nullum Dominicæ cōminationis tonitruum expurgiscuntur: vt vel suū periculum expauescant. Inde est quod nō parcent suis, qui nō parcūt sibi, perimentes pariter, & pereuntes.

¶ Greg. 12. q. 2. Religiosam (ait) vitā eligētibus, congrua nos oportet cōsideratione prospicere: ne cuiusquā necessitatis occasio aut desides faciat, aut aliquid scētē cōuersationis infringat. ¶ Et Ber. dicit. Egenis & maxime incluis curā impēdite. Et ad regē Siciliæ dicit, quod egenis & non cupidis dandæ sunt elemosinæ: quia scriptum est, Beatus qui in-

Idem.

*Gregori.
12. q. 2.*

*Epi. 206.
ad regin.
Hierusa.
Epi. 207.*

Secunda pars

telligit super egenum & pauperem, non super cupidum, illum inquam pauperem, qui inuite petit, verecunde accipit, & accipiens glorificat patrem suum qui est in cœlis.

*Aug. ser.
21. ad he.
remi.*

¶ Augustinus dicit hæc verba, Cōsanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquādo cum blandimentis, dicētes, Da nobis aliquid pater, caro enim tua sumus. Et tamen Dei gratia, & vestris orationibus, nōdum diravi aliquem consanguineum: quia chariores mihi reputo pauperes quam diuites: quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Et ser. 52. qui est penultimus, & est indubitatus Augustini, dicit, quod necesse habet Episcopus exhibere humanitatem assiduum quibusq; venientibus, siue transeuntibus: quod si non fecerit, inhumanus sit.

¶ Ecclesiastici, qui multa colligentes a populo, pauca largiuntur, & fere oīa insumunt, sunt illi de quibus scriptum est. Qui deuorāt plebem meam sicut escam panis. O diligētissimi exactores decimarum, primitiarum, votorum, & negligētissimi datores verbi Dei. Dicite quæso quomodo in morte fiducialiter cōmēdabitis aīas vras dño: qui hic paupes eius nō pauistis? Oīs vra cura ē vt redditus Ecclesie non minuantur: de diminutione vero fidei, & charitatis minor est sollicitudo.

Ille

Ille dicitur bene rexisse Ecclesiam, qui opes eius auxit, etiamsi in curandis ouibus negligētiō fuerit: cū tamē. B. Gre. æstimatus fuerit a successore suo dissipator opum Ecclesiæ.

¶ Dist. 82. ex Conci. Aurelianen. Anno. 520. dicitur, Episcopus pauperibus vel infirmis qui non possunt laborare, largiatur victum & vestitum, quantum possibilitas tulerit. Et in Conci. Aurelianen. 50. (quod est prouinciale) & cælebratum est circa annum. 580. habes, quod illi qui sunt in carcere Ecclesiastico ob aliqua delicta, ab Archidiacono vel preposito Ecclesiæ visitentur iussu Episcopi: Et Episcopus deputet personam qui eos in suis necessitatibus de bonis Ecclesiæ sustentet. Et ibidem subiungitur, quod Episcopus inter omnes egentes, præcipue curam gerat infirmorum: qui ultra laborem infirmitatis, cōstringuntur inopia: illisq; victum & vestitū prouideat. Et in Con. Matisconen. 20. dicit, quod domus Episcopalis ad hoc est instituta, vt sine personarum acceptione omnes in hospitalitate recipiat. Et ideo non debet habere canes: quia non morsibus & latratibus canum, sed hymnis custodienda est domus eius: ne hi (qui confidunt ibi se inuētuos letamen miseriarum suarum) versa vice morsibus

Secunda pars

sibus canum lanientur. Et Hyero. in Epistola ad Titum. (Et adducitur in Conc. Aquigrani) habet hæc verba. Domus Episcopi debet esse commune hospitum omnium: laycus enim vnum, aut duos, aut paucos recipiens, impleuit hospitalitatis officium: Episcopus nisi omnes receperit, inhumanus est.

¶ Studium Prælati, in oratione, contēplatione, ac sacrificij oblatione. Cap. IIII.

Gregori.

It Episcopus singulis per compassionem socius, super omnes cōtemplatione suspensus, interiorum curā exteriorum occupatione non minuens, exteriorum prouidentiam internorum solitudine non relinquens. Pondera verba B. Thom. 22. q. 135. arti. 2. ex Augustin. quod ob sarcinam pastorem, non est descenda delectatio contemplationis.

¶ Veh tibi Episcope si fons deuotionis in te siccatus fuerit. Quid aliud est deuotio, quā fons aquæ viuæ, rigans omnia nostra virtutis exercitia (quæcumq; sint illa) sine qua
mox

mox arescunt. Est etiam vinum cœleste cor hominis lætificans, est balsamus omnem sanans passionem, est cibus animæ, est lingua qua cum Deo loquimur: qua carens, non habet linguam vt cum Deo loquatur (vt Ber. ait) est mâna de cœlo. &c. Ipsa est quæ dicit, Spiritus meus super mel dulcis. &c. At non datur diligentibus terrenas consolationes, in mensa, in honoribus. &c. sicut neq; manna datum est nisi dimissis cepis & alijs Ægypti. Fauum dulcissimum deuotionis nō possunt fabricare porci, sed apes solícite volantes super flores vitæ Christi. &c. Dulcedo interiorum exercitiorum est cibus animæ: quo confortatur ad laborandum in vinea Domini: & portandum pondus & æstus externorum negotiorum.

¶ Etiam in vertiginibus causarum sæculariū semper maneat quædam candella accensa in pectore nostro. Post has autem vertigines confugiat pastor ad leuamen orationis, & ad colloquium familiare spiritualium quos habere debet, quemadmodum Diuus Grego. facere solitus erat. Vnde idem in Pastoralibus dicit, Quia valde inter humana verba cor nostrum defluit, & vsus humanæ conuersationis indefinenter destruit vim sollicitudinis atq; prouidæ circumspectionis erga cœlestē

Secunda pars

Iestem vitam, oportet quod per meditationem sacrorum eloquiorum iugiter restauretur. Et quoniam ad vetustatem vitæ per secularium societatem semper itur, ad amorē spiritualis patriæ, compunctionis aspiratione semper renouetur. Cumq; indubitanter constet, quod exterius occupationū tumultibus cor a semetipso impulsum, corruat: studere incessabiliter debet, vt per orationis & meditationis studium resurgat. Ideo David rex dicebat. Quomodo dilexi legē tuam? tota die meditatio mea est. Nunquam etiam (ait idem) rector a sacræ lectionis studio recedat. Prouerb. 5. dicitur. Bibe aquam de cisterna tua: ac deinde fluentia deriuentur in plateas: quia vt (ait Grego.) prædicator debet prius potare de sapientia sua, deinde in alios diffundere.

¶ Heu me, quia cum crederem me saltem noctibus in amplexu meæ Rachelis. i. vitæ contemplatiuæ quieturum, clanculum me inuito introducitur Lia. i. cura & consideratio diurnorum negotiorum.

*Greg.
Epi. 62.
lib. 5.*

¶ Gregor. admonens Episcopum Carthaginensem. ita ait. Et si cogamur terrenis negotijs intendere, mens tamen nostra sæculari varietate non defluat: sed tota in vnum currat atq; confluat finem: de quo David. Vnam petij

tij a Domino, hanc requirã. &c. In hoc mēs se tota suspendat: tunc enim vere atq; bene ad opera dilectionis proximi descendimus, si ex toto corde & viribus in ardenti Dei dilectione persistimus.

¶ Timeo tibi Eugeni (ait Bernar.) ne multitudo continua negotiorum (intermissa oratione & cōsideratione) te ad cor durum perducant, quod deuotione non incalescit, compassione non molescit, compunctione non scinditur, & seipsum non exhorret, quia nec sentit.

*Bernar.
de cons.*

¶ Vnicum refrigerium laborū Episcopi debet esse, quandoq; confugere ad solitudinē, ad orandum & meditandum. Vnde Marc. 6. habetur, quod cum Apostoli renunciaſſent Domino omnia quæ egerant, & docuerant, dixit eis Dominus. Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pusillum.

¶ Offitium sacerdotis est, sacrificare, orare, docere, visitare, si est Episcopus, Quid dignius & quid ouibus vtilius, quam pastorem offerre quotidie vitam & passionem Christi Deo patri pro eis? Benedictus dominus qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam a me: hoc est, non amouebit misericordiam suam, quandiu ego non amouero orationem meam. Quanti feruoris debet esse,

Secunda pars

esse, qui vi sui feruoris debet frigidus calefacere?

Cyprian. Epi. 2. ¶ Idoneus non potest esse ad martyriū, qui ab Ecclesia non armatur ad prælium: & mēs deficit, quam accepta Eucharistia non erigit & accendit.

Machar. bom. 40 ¶ B. Macharius Ægyptius: perseverare (inquit) in oratione est caput totius boni instituti: ac vertex omnium honestarum actionum: cuius beneficio reliquas virtutes a Domino obtinemus.

Ambro. liber. 10. Epistola. Epi. 28. ¶ Monasteria sunt officinae virtutum: ex quibus multi monachi conducti ad Episcopatus officium, pluribus virtutibus (quibus in monasterijs fuerant assuefacti & durati) emicuerunt.

¶ Diligenter negotia sunt agenda, sed non anxie. Memento quod omnia debent seruire spiritui: ne pedes supra caput erigas: nec caput ad vilitatem pedum deprimas. Semper liber atque expansus permaneat spiritus ad radios Domini: & post orationem igneam, maneant cineres æstuantes ad tempora negotiorum.

¶ Ad hoc igitur sume annitendum, summiſq; gemitibus a Domino petendum, ut in turbine negotiorum etiamſi obruere animum videatur, animus tamē semper liber, securus, magnusq;
 Domi-

Domino sistatur. Debemus ergo negotia disponere, & non eis immergi, habentes oculos ad Dominum erectos, ac fidentes: dicendo intra nos illum psalmum, Leuaui oculos meos. &c. Pōdera verba dicta Episcopis, Actuū. 20. Attendite vobis, & vniuerso gregi, primū vobis, deinde gregi.

¶ Occurrentibus difficultatibus, periculis, criminibus curādis, beneficijs aut officijs distribuēdis. &c. mox toto corde ad orōnē cōfuge ad patrē luminum & consolationū. &c. Hæc enim iugis impulsio ad orandum, magna occasio est proficiendi: Dicas igitur, Domine tibi soli in hoc opere placere cupio: illumina ergo faciem tuam super seruū tuū.

¶ Veh tibi Pastor, si ōmissa paulatim oratione, ac proinde cognitione tui, & officij atq; oneris tibi impositi, incipias sine sanctis & rationabilibus scrupulis viuere, cum oporteat n dies illis pungi & corrodi: & lumen semper a Deo petere. Forte Dauid cecidit, quia paulatim in exercitijs spiritualibus remissior factus fuerat.

¶ Quando Pastorem contingat incedere magna stipatum caterua. &c. tunc vel maxime mēs erigēda in deū est, vt eo t̄poris articulo faciebat Ber. recogitās illa esse pura sōnia, cu licesq; circumstātes, mortalesq; morituros.

Ad

Secunda pars

Ad hoc autē oportet diligenter mentem spiritali bitumine linire, sic vt in arca Noe factū est, quoniam per poros etiam corporis ingredi potest & ventus & aqua.

¶ Iactauerunt te in vndas Oceani, in summa pericula salutis: vbi tibi si incipias gaudere de Cathedra, & paulatim sanctum amittere timorem: cum oporteat iugiter clamare ad Dominum (Circumdede runt me dolores mortis, pericula inferni inuenerūt me. &c.) constanter operando quæ oportet vsq; ad mortem, magnos & continuos semper deuorando labores.

¶ Quidam vir probus dicebat illum scopulū maxime timendum Episcopo (ne ad eum nauem illideret) videlicet, si obrutus negotijs externis, ac proinde affectu intus arefactus, tepide oraret, & exercitia spiritualia intermitteret, aut minueret: ac deinde frigidus atq; parū vtilis sermones hēret, vel prorsus dimitteret. Hoc enim fit, vt actus essentialēs & principales dimittat propter minus principales: ac deniq; paulatim in defectus & vitia labitur. Contra quod periculum non video aliud remediū, nisi vt preter quotidianæ orationis exercitium, etiam cum maxime negotia feruent, nō tradere totum cor illis, sed inter ea semper seruare anhelam affectionem
ad

ad Deum. Dic enim mihi, nōne in omni negotio Deus est: sibiq; inueniri potest vt finis? vt autor? vt iussor? vt cooperator? ac consultor? &c. Intuere igitur eum ibidem quando negotium tractatur: & tūc intus requiesces: & dilatabitur, illuminabitur, lætabitur cor tuum. Atq; hoc ipsum summis gemitibus a Deo impetrare contende.

¶ Cur dicis. Non suppetit tēpus ad spiritua-
lia negotia? Nonne nostris temporibus mul-
ti sancti Episcopi (vt B. Antoninus) non so-
lum tempus habebant ad orandum, & sacri-
ficandum, sed etiam ad scribendū tot libros,
& prædicandum? &c.

¶ Vilissimus omnino est (nisi sanctitate &
scientia præcellet) qui est dignitate præstan-
tior. 1. q. 1. Vilissimus a Symacho Papa.
Quod si contingat eum qui ad Episcopatū
eligitur non ea effulsisse sanctitate quæ Epif-
copum decet, dum in minoribus agebat: sal-
tem postquam in candelabrum erectus est,
satagere omnino debet, vt vita respōdeat no-
mini, & loco.

¶ Triplex est status mentis in homine impli-
cato negotijs, simulq; Deum quærente. Pri-
mus, quando habet otium. Tunc enim men-
te & affectu vehementer debet in Deū ferri,
atq; operam dare ne imagines quæ tunc ve-
limus

Secunda pars

Limus nolimus sese ingerunt, trahát cor post se: sed etiam si circumuolent nos, mens tamé super omnia téporalia stabilatur. Secúndus, quando vacat negotijs omnino ebibétibus attentionem omnem: vt quando quis suppu- rat, aut legit aliquid difficile intellectu, aut audit negotium varijs nodis implicítū: quod oportet recte intelligere ad sententiam iuste ferendam. &c. Quo tempore quáuis non ma- neat actualis amor Dei, neq; simplex ille in- tuitus ipsius, manet tamen quædam impres- sio amorosa relicta ex frequentia actualis a- moris: quæ magnam pacem & quieté affert exercitatis: quam non amittunt etiam in ipso negotiorum turbine: & per quam (illis transactis) mox redeunt ad centrum ac the- saurum suum, immittentes sagittas actualis amoris. Tertius vero status est, quando inté- dit communibus negotijs: quæ non ita ma- gnam exigunt attentionem: quibus non ita magna pars cordis tribuēda est, vt nō sua etiam particula Deo reseruetur.

¶ Quid stultius dici pōt, quā (quoniā officiū pastorale est multis negotijs implicítū) ideo nō sit quotidie celebrādū. Imo quia tale est, oportet vel spatium celebrationis separare dño ad munimé cōtra tétationes, ad lumé in negotijs, ad cōsolationem inter tot afflictio-

nes, ut vel tunc respirare liceat.

¶ In pastoralis officio multa sūt quæ deuotio
nē nutriunt. s. cōtinuæ vexationes, & angu-
stia. Nam Ioānes exul in Pathmos insula, vi-
dit secreta cœlestia: & Stephano inter ictus
lapidum diuina ei claritas fulsit. Compellūt
enim angustia ad Deū clamare. Vñ Deu.
8. dicitur Afflixit te penūria, & dedit tibi
cibum manna. Et Apostoli, & Prophetae in-
ter pressuras mundi ardebant deuotione.
Et attende, quod sicut Iudæi tantum colli-
gebant de illo suo manna, quantum erat
necessarium atq; sufficiens ad totam diem:
ita oportet virum diurnis horis occupa-
tum, tantum nocturnis vacare exercitijs,
quantum sufficiat ad ferenda dulciter officij
ōnera propter Deum.

¶ Augustinus postquā dixit, quod nunquā
poterat longiori mora quærere aliquid ab
Ambrosio, propter turbas negotiorū ho-
minum, quorū infirmitatibus iugiter serue-
bat, addit: quod cum sæpe ingrederetur cu-
biculū eius (non enim verabatur aliquis in-
trare) eram (inquit) ibi in diuturno silētio
ipso tacite legēte (quis. n. auderet esse oneri-
fic intento?) deinde discedebamus: & conie-
ctabamus eū illo paruo tēpore (quod reparā
de mēti suæ nanciscebatur, feriatum ab stre-

*Augu.
liber. 6.
cōse. c. 3.*

Secunda pars
pitu causarum alienarū) nolle in aliud auo-
cari. Deniq; frequenter qui illum adibant,
(ne illum perturbarent) taciti reuertebātur,
licet ipsos vidisset.

Puritas intentionis, & con-
stantia ac immutabilitas animi
in sanctis decretis &
consilijs. Cap. 5.

Vra intentio (ait Bernar.)
consistit in sola quærenda
Dei gloria & populi salu-
te. Ille sit scopus & finis,
qui retributionem est da-
turus. Vt quis sit bonus iu-
dicio hominum, parum sufficit miserimis
his temporibus: ceterum vt in oculis Dei bo-
nus sit, multum exigitur: Ad hoc ergo mo-
ri debet in te spiritus humanus cum om-
nibus suis actibus & affectibus inordina-
tis.

¶ Siritus Papa (qui successit Damaso anno
388) in. 4. Epistola ad Episcopos, terret eos
verbo illo Luc. 12. Cui multū creditum est,
multum requiretur ab eo: & cui commen-
dauerunt multum, plus petent ab eo.

Dioni.

*I. c. Ecc' e.
hierar.*

¶ Qui sacerdotem seu Pontificem dicit, au-
gustio-

gustiorē profusq; diuinum insinuat virū;
totiusq; sanctæ sciētiæ peritissimum.

¶ Non quid, sed propter quid faciamus in
illa vltimā examinationē querendū est.

¶ Ibi etiā cap. 15: diffinit, quid sit diligere
Deum: Est (inquit) animum illi totum trāde
re, concipere fruēdæ visionis eius affectum;
peccati odium, & mūdi fastidium.

¶ Non carebis infinitis detractoribus & adu
latoribus: hi (ait Bernar.) obliuioni traden
di, illi dissimulandi. Qui in hac vita (dicebat
quidam Sanctus) ad linguas dolosas attēde
rit; & non potius intēntioni suæ & mēnti
animum totus intēnderit, nunquam Deo in
seruiet, neq; hoībus vtilis erit.

¶ Heu me, quia nondum excitatus a somno
terrenarum affectionū cum Samuele: neq;
cœlesti carbone purgatus cum Isaia, neq; lin
gua a Deo tactus cū Equitio monacho: (de
quo refert Grego. in Dial: quod sensit sibi a
Deo tāgi linguam, vt se deinceps non posset
continere a diuinis eloquijs) cum nihil ho
rum haberem, in magistrum populorum da
tus sum.

¶ Pravi (ait Greg.) non curant respicere me
liores quos imitentur, & quorum compara
tione nihil sunt: sed peiores quorum compa
ratione aliquid sibi esse videntur. Non con

*Prosp^{er}.
lib. 3.*

*de vi. cōt.
Cap. 14.*

Isai. 6.

Secunda pars.

quiescat opera tua, donec vel in modico sal-
te assimileris Martino, Ambrosio, cæterisque
Pastoribus sanctis.

¶ Recordare quod sanctus monachus est ve-
lut lucerna sub modio: idem autem Episcopus
factus, ponitur super excelsum candelabrū,
ut clarissimorum operum & sermonū ubiq;
radios emittat, etiā si laboribus (quemadmo-
dū de lucerna est in Proverbio) cōsumatur.
Veh autem ei qui in alto constitutus radios
non emittit, sed fumigat rapeditate sua, so-
cordia, tenacitate, fastu, delitijs.

¶ Hæc est differētia inter illū qui veraciter
quærit sanctitatē, & illum qui principaliter
quærit apparentiā sanctitatis: quod alter, illa
opa studet facere quæ plus scit Deo placere:
quāuis nō multū ap. pbētur ab hoībus, neq;
adeo illustria appareāt: alter vero illa opera
bona primoloco facit quæ hoībus illustriora
vidētur & gratiora. V. G. Expendendi sūt
mille aurei, vel in vsus pauperū, vel in aliqua
signia cōmoda animarū. Cōstat plane hoc o-
pus reuera præstare illi: illud autem iudicio popu-
li (qui nihil nisi terrena sapit) esse præstārius.
Quisquis ergo vere sctūs est, hoc faciet: qui
vero apparēter tantū, ad illud magis inclina-
bitur. Nō ergo intendas apparere, sed esse bo-
nus: quidquid hoīcs censcant, quorum iu-
di-

dicia qui non contemnit, seruus Christi non est.

¶ Quid conquereris quasi officium pastoris sit impedimentum deuotionis? Vere enim nihil aliud est, quam continuum exercitium altissimarum virtutum. scilicet charitatis, iustitiæ, & misericordie. Quod ardentius exercitium, quam erecto in Deum corde per varia loca discurrere, querendo, sitiendo, & procurando animarum salutem? Quod tamen tunc & utilius alijs, & facienti dulcius est, cum sit a proprio sponso & pastore. Hoc autem non extinguit, sed auget deuotionem: modo adsit pura intentio, & secularium desideriorum contemptus.

¶ Vnicus finis, vnicus scopus, vnica consolatio, vnicum refrigerium pastoralis officij est, adducere animas ad cognitionem & amorem Dei. Apostolus vocabat conuersos a se, gaudium meum, & corona mea. Hoc est autem maximum laborum omnium leuamen.

¶ Mens mea solidata est & in Christo fundata, dicebat Sancta Agatha. Stultus mutatur ut luna, iustus permanet ut sol, & quasi fundamentum sempiternum: quia confirmatum est cor eius. &c. Hanc igitur animi firmitudinem atque constantiam in rebus bene deliberatis sanisq; consilijs habere pastores debent.

Secunda pars

exemplaria incorrupta esse debēt, qualia sunt
Christus, Apostoli, & sancti viri. Ideo super
actionibus quæ manifeste pertinent ad Euā
gelicum Episcopum, non oportet consulere
quemquam. Insanire puta, si quis aliud con-
suluerit. In hoc vno omnes reputa velut mē
te captos ob mundi consuetudinem, iuxta
illud, Si Angelus de cœlo aliud enangeliza-
uerit. &c.

¶ Veh cæcitati nostræ (ait Augusti.) quia cō
fuetos pessimos abusus non solum non ex-
horrescimus in alijs, sed in eos etiam nos ipsi
aliquando incidimus.

*Bernar.
Epi. 8.*

¶ Tremenda Epistola. 8. B. Bernar. qui cuidā
Brunoni docto viro consulenti an accepta-
ret electionem Archiepiscopatus Colonien.
omnino recusat dare ei consilium: sed solum
dicit se oraturum pro eo: quia tamen ipse ni-
hilominus acceptauerat, sequenti Epistola
terret eum electione Saulis & Iudæ: & super
omnia commendat ei humilitatem.

*Berna.
Epi. 125.*

¶ Bernar. ad magistrum Gaufridum. Tu (in-
quit) habes a Deo scientiam, spiritum liber-
tatis, verbum viuum & efficax, & sale condi-
tum. Ideo oportet te nunc non deesse Ecce-
siæ schismate turbatæ.

¶ Non potest mundus odisse adulatōres su-
os, reprehensores autem semper odit: vnde

Ioan.

Ioan. 7. Non potest mundus odisse vos: me autem odit: quia ego testimonium perhibeo de illo, quod opera eius mala sunt: quia multi huius temporis Pastores sunt canes muti: ideo non odio habentur a carnalibus.

¶ Recole semper illam verissimam sententiã, quod id quod verum & probum est, a paucissimis probatur: quod multitudo probat hoc fere erroneum & prauum est. Vulgi sententiã est. Nõ hunc sed Barrabã. i. melior est Barrabas Christo. Dicit Ioan. Baptista. Ecce agnus Dei, Credemus huic vni, an toti mundo? Igitur nõ vulgares opiniones, sed paradoxas. i. a corrupti vulgi opinione remotas debemus sequi: & de rebus iudicare iuxta earum naturam, non iuxta abusus & iudicium corrupti sæculi. B. Thom. super Matthæ. 11. dicit, quod qui nimium attendit ad voces hominum, nihil recte faciet: citãs illud. Qui obseruat ventum, nunquam seminat: & qui obseruat nubes, non metet.

¶ Attende quod Prælati fere peccant: quia molles, & remissi: & quia consanguineis & amicis expostulantibus succumbunt. Tu vero efflagita a Deo constantem animum: & in nullo declinantem ab his quæ secundũ ipsũ expedire cognoueris. Ideo ne cedas his qui contraria suadent: quacumq; importunitate consilio

Secunda pars.

consiliorum aut precum. Nihil in hac vita habes quod amittas, nullū a quo aliquid speres, neminem quem merito timere debeas. Ideo constantissime ac prudentissime contēde ad solam diuinam voluntatem in omnibus sectandam. Deus enim dissipauit ossa eorum qui hominibus placent.

¶ Qui iam diu in Ecclesia præfunt, frequenter languescere solent: & veluti callos obducere, ne, quæ male fiūt, moleste ferāt. Vnde & aliqua quæ ante intolerabilia reputabant, facile tolerant. Absit, absit hoc. Quādiu durat vinculum reddendæ rationis, qua ratione cessare possumus? Quod zelus negligentia dormiat, inexcusabile est, ait Bernardus.

¶ Humilitas ac modestia

Prælatorum quo ad statum
& personam. Cap. 6.

1. Ioan. 2.

Vi dicit se in Chro manere, debet sicut ille ambulare, & ipse ambulare. Quod igitur aliud exemplar status vestri quæritis o Pastores, quā Dominum Iesum? Cur putatis iam abrogatū esse

ostendunt quā
cū illis

esse decretum illud, Reges gentium dominantur
 eorum, vos autem non sic. &c. Nulla consuetudo,
 nulla prescriptio, potest abrogare hunc ca-
 nonem diuinum. Ponderate verba Lucæ. 16.
 Quod hominibus altum est, abominatio est an-
 te Deum. Dicunt aliquando Pastores. Non
 possumus subditos nostros in obedientia &
 officio continere, nisi splendore vite & populi
 auctoritatem apud eos consequamur. O car-
 citatem insignem: ministri Christi pruden-
 tiores Christo esse volunt? Christus namque
 mediantibus hominibus plenis spiritu suo
 (i. spiritu humilitatis & paupertatis) mun-
 dum subegit: ac spiritum carnis & mundi
 expugnauit: modo vero dicitur, spiritum mun-
 di non posse expugnari, nisi mediante spiri-
 tu mundi. i. nisi Pastores armentur pompa
 ac fulgore secularis potestatis? Quid magis pro-
 posterum potuit excogitari? Non potest (inquit
 Dominus) Sathanas Sathanam eiecere. i. ho-
 mo habens spiritum mundi, non potest
 ab alijs expellere eundem spiritum mun-
 di.

¶ Pastores pomparum seculi sectatores
 destruunt illud encomium Ecclesie Cantico-
 rum. 1. Nigra sum, sed formosa. No-
 lite me considerare, quod fusca sum:
 quia

Secunda pars

quia decolorauit me sol. i. Christus. Quod ad-
literam significat, Ecclesiã esse exterius qui-
dem nigram ob crucis mortificationẽ & cõ-
temptũ externi fulgoris: interius tamen for-
mosam propter donorum cœlestiũ pulchri-
tudinem. Vnde Pastor qui renunciat splen-
dori status ob Christi amorem, potest dicere
illud. Nolite me cõsiderare quod fusca sim:
quia decolorauit me sol. i. si non habeo ex-
ternum splendorem, amor & imitatio Chri-
sti sponsi fecit hoc. Vnde & Dominus dice-
bat, Beatus qui non fuerit scandalizatus in
me. i. non reiecerit me ob hanc externam ni-
gredinem & abiectionem quam elegi. Bern.
postquam exclamasset cõtra fulgorem & re-
gium apparatus prælatorum, sic subiungit,
In amarissima pace nunc sedet Ecclesia im-
pugnata moribus suorũ pastorum. Non fu-
gare, non fugere eos potest, sicut antiquitus
fugabat persecutores hæreticos, & fugie-
bat persecutores principes: ita inualue-
runt & multiplicati sunt super numerum.
Deniq; concludit, Intestina & insanabilis est
plaga Ecclesiæ. Dicunt enim multi pastores.
Nisi habuerimus fulgorem status, contēne-
mur ab omnibus. Si hæc ratio vrget, cur Do-
minus venit in humilitate status, cum sciret
se per hoc a reprobis contemnendum? Au-
gusti

Bernar.
serm. 25.
27. 33.
In. cant.

Augu.

gustin. super illud Pſal. Miſerere mei Deus
 quoniam conculcauit me homo, dicit. Si es
 vere Chriſtianus, para te, quia conculcandus
 es: in torculari es: & ideo cōculationem eua
 dere nō potes. Nos (dicunt mūdani Sap. 2.)
 vitam ſanctorum putabamus inſaniam: igitur
 ſi inſanus reputari nō vis, ſanctus eſſe nō
 vis. De beato Martino legimus, quod impu
 ne a ſuis clericis irridebatur, & contumelijs
 afficiebatur: & ex monacho factus Archiepiſ
 copus Turonen. idem conſtantiffime perle
 uerabat, qui prius fuerat: eadem in corde hu
 militas, & in veſtitu vilitas. In Eccleſia ne
 mo illum ſedere vidit, domi autem tripoda
 utebatur. Cū hoc tamen, ita plenus autho
 ritatis & gratiæ, vt egregie impleret Epiſco
 pi dignitatem. Illud autem Apoſtoli ad Ti
 mot. Nemo adoleſcentiā tuam contēnat,
 nihil aliud ſignificat, niſi, Nihil facias vnde
 te contemptibilem exhibeas: Quod ſi citra
 culpam tuam, apoſtolicos mores ſectādo, cō
 temneris, age gratias Deo, quemadmodum
 ſancti faciebant: & læto animo cū David cā
 ta. Adoleſcentulus ſum ego & contemptus:
 tamen iuſtificationes tuas non ſum oblitus.
 Domine propter te ſuſtinui opprobriū, oppe
 ruit confuſio faciem meam: extraneus factus
 ſum fratribus meis. &c. Quare? Quia zelus
 do

Secunda pars

domus tuæ comedit me: & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. i. zelus acquirendi animas tibi, me coegit ad humilitatem apostolicam sectandam. Scio Domine, quod non ex ore potentium, sapientium, ac pomparice incedentium, sed ex ore infantium & lactentium. i. simplicium & contemptorum Apostolorum, voluisti sapientiam tuam atq; gloriam perfecte manifestari. Nulla igitur (inquit Ber.) splendidior gēma in ornatu Pōtificis humilitate: Quo enim cæteris celsior, eo humilitate apparet illustrior. Nulla potest ita hominū tyrannidē debellare. Ad quē magis pertinet verbum illud, Discite a me qui mitis sum & humilis corde: quam ad ministrum Christi in reductione animarum ad ipsum. Hæu quo deuenerunt pastores nri: scētōs & spirituales honores cōtēnūt, & glorias græcas consecratur: de quibus vide 2. Machabeo. 4. Quæ utilitas quæso vestrarum pōparum? A fructibus earum cognoscetis eas: Fructus earū sunt, ambitio, cupiditas, libidinesq; vestrorum clericorumq;: feruor deuotionis penitus extinctus. Vestri canonici qui debuerant esse primi cooperatores & coadiutores ad omne bonum; hi frequēter sūt primi hostes spiritualis vitæ, humilitatis, modestiæ, ac disciplinæ. Quomodo ergo potestis

Bernar. 2
de consi.

stis v̄ro fastu & p̄p̄a exterminare de mūdo
fastum & sathanicas p̄p̄as: quibus in Baptis-
mo renūtiavimus? Cōstat aut̄ officiū pastora-
le a Deo esse institutū, ad omnia vitia ab Ec-
clesia eliminanda. Ad hoc enim a Deo dati
estis præfules, vt depravatos mores ac leges
mūdi verbis & exēplis viriliter impugnetis:
quas David vocat vanitates & insanias fal-
sas. Nō potestis autē veras mundi insanias ex-
terminare, nisi apostolica documēta & exē-
pla (quæ mundus insanias vocat) viriliter se-
c̄temini, & insanos propter Christū vos appe-
llari patiamini: vt cū Paulo dicere possitis.
Nos stulti propter Christū, vos autē sapiētes
in Christo. Si Decreta sanctorum Concilio-
rū veneramini, illud imprimis decretum cō-
cilij Carthaginē. 4. (cui Beatus Augu. inter-
fuit) in imo corde defigite: quod sic habet,
Episcopus vilē suppellectilē, & mensam, ac
victū pauperem habeat: & dignitatis suæ au-
thoritātē, fide, & vitæ meritis quærat. Hæc
sunt arma Christi & Apostolorū: quibus mū-
di regnum cum suo Goliath expugnan-
dum est. Non eget Christus armis Saulis ad
sua bella gerenda: non eget pompis & splen-
dore sæculi ad populos in fide & obe-
dientiā continendos: vt multi temere asse-
verant: qui ad sui excusationem dicere
solēt,

Secunda pars .

solent, Non est ad extrema declinandum, cōmunis via tenenda est. Profecto si antiqui sancti & pastores nō tenuissent extrema, nec declinassent ad Apostolicas singularitates, nunquam neq; sancti fuissent, neq; calendaria nostra suis nominibus ornassēt, neq; Broviaria gestis suis impleissent. Qui autem tritā sequuti sunt viam, vel ignorantur eorum nomina, vel sordēt, nec semen sanctum post se reliquerunt. Si trita sequenda via est, quare beatus Gregorius electus in Pontificem, mox e domo sua oēs sēculares iuuenes expulsi: & solos probatos clericos vel monachos secum retinuit? Sileant ergo mores oēs qui non sunt euangelico spiritui, doctrinæ, & exemplis sanctorum conformes: iuxta illud. Omnis plantatio quam non plantauit pater meus cœlestis, erradicabitur. Profecto non est superba singularitas, quod vnus aut alter Episcopus huius ætatis nolit conformari in fulgore status Episcopis sui sęculi: imo maxima suberbia & dānanda singularitas est eorum qui audacter documentis & exemplis antiquorum patrum contradicunt: & intolerabilius est quod allegant, oportere. s. seruire temporis: quasi spiritus Christi & euangelica norma mutari debeat cum tempore: ac opinionibus & affectibus hominū seruire: cum

•um potius omnia tempora sint euangelicę institutioni conformāda, & iuxta normam euangelici atq; apostolici spiritus reformāda. Officium carnis nō spiritus est, quod nō strā tempora non ferant illam antiquorum Patrum modestiā & humilitatem externā. Officium carnis est, temper excogitare appa- rentes rationes quibus se muniat: & commo- da sua defendat: nec desunt ei innumeri do- ctiores & patroni, qui partes eius tueantur. At, verba Dei & sanctorū testimonia, firma- stant: quoniam statuit ea Dominus in æter- num & in sæculum sæculi. Cuiusmodi sunt illa, Vos autē nō sic: &, Non dominantes in clero, sed forma facti gregis ex animo, & alia pene innumera. Hęc autem promulgata nō sunt vt varientur cum tempore: sed vt illiba- ta permaneant in omni tempore, & eis ser- uiant omnia tempora.

¶ Quoniam Ioannes Gerl. in secunda par- te suorum operum collegit egregium Opus- culum, cuius titulus est, De temperantia & modestia prælatorum, in quo multa scitu di- gnissima ad hoc institutum refert, ideo, ope- re precium existimaui, summā huius tracta- tus paucissimis hic verbis cōprehendere. Sta- tuit igitur hanc conclusionem. Expediētius & efficacius est, prælatum declinare ad auste-

ritatē vitæ in mensa, vestibus & numero ser-
 uitorū, & reliquis pertinenēibus ad statū suū,
 quam hominibus sæcularibus in talibus con-
 formari. Quam quidem cōclusionem probat
 hoc modo. Tria enim possunt mouere præla-
 tos ad hoc.

¶ Primo, vt placeant Deo: & hoc manifestū
 est non placere Deo, cum sit contra exēpla
 Christi & sanctorum: & manifestū est etiā
 plus placere Deo opera pietatis, in quibus
 possunt expendi ea quæ in prædictis expen-
 duntur. Mentitur ergo iniquitas sibi cum di-
 cit, se per talia velle Deo placere: cum in rei
 veritate placere non intendat, nisi sibi, vel
 mundo.

¶ Secundo potest mouere eos ad hoc spiri-
 tualis profectus subditorū. Quos tamen con-
 stat hac ratione nihil proficere: cum hu-
 jusmodi pompa plus scandalizet homines se-
 culi, tam Principes quam alios omnes, quam
 ædificet. Ex hoc enim concitantur ad mur-
 murationem, inuidiam, cupiditatē, indigna-
 tionem. &c. Habent enim ex præcepto bea-
 ti Petri illud, Non dominantes in clero, sed
 forma facti gregis ex animo. Vnde propter
 hoc tenētur esse forma humilitatis & sobrie-
 ratis. Viuentes autē fastuose, potius sunt for-
 ma ambitionis, cupiditatis, vanitatis: dū hoc
 ipso

ipso subditos suos ad similia compellunt. Ex-
 plum enim praelati quodam modo cogit ad
 similia, iuxta illud Pauli ad Petrum. Tu co-
 gis gentes iudaizare. &c. Sed quorsum atti-
 net ad hoc scripturas allegare: cum experien-
 tia hoc ipsum euidenter clamet. Nam vident
 tanta deuotio Principum, & aliorum secul-
 larium ad antiquos praelatos, tantaq; reuerentia,
 nisi quia tales pompas vilipendebant. Tum
 etiam quia videbant eos esse fideles dispensa-
 tores bonorum ecclesiasticorum, largissime
 eis communicabant diuitias suas. Postea ve-
 ro videntes eos in pompis eas consummere,
 non solum retraxerunt manum, sed ipsa etiam
 ecclesiastica bona iniulerunt. Sed forte di-
 dent. Sic viuimus, vt conformemur ijs qui-
 bus conuiuimus. Ad hoc respondet ille qui
 dixit. Nolite conformari huic saeculo. &c.
 Dicunt etiam. Sic viuimus, ne inter alios eru-
 bescamus. Ad hoc dicitur, quod non est eru-
 bescenda humilitas Christi: neq; vilitas, quae
 propter eum sustinetur. Dicunt etiam. Sic
 viuimus, ne reputemur auari, & hypocritae,
 si fuerimus in talibus caeteris parciores. Haec
 ratio vim haberet aliquam, si non esset alius
 modus rationabilior & iustior: per quem a
 cordibus hominum hanc opinionem euellere-
 rent. Verissimum enim est oportere praelatos

Secunda pars

amouere debere a se suspicionem auaritiæ & hypocrisis: cum debeant proximis bonâ famam, sicut Deo bonam conscientiam. Vnde fateor, quod si prælatus parce viuuit, & nihilominus mille modis extorquet pecunias, & thesaurizat: iste indubie abominabilior est coram Deo, & coram hominibus cõtemptibilior, quâ illi qui splendide viuunt. Quâ obré ita vitâ suam instituere debet, ne auarus estimeretur, & pecunie congregator.

¶ Similiter addit Gerson dicēs. Prælatus nõ solum licite potest dare eleemosinas in publico, & ante se tuba canere (hoc est, se manifestare, cum dat eleemosinas) sed etiam ad hoc ipsum tenerur pro loco & tempore: quoniam positus est in exemplum aliorum, velut lucerna ardens super candelabrum, vt omnibus luceat qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis utiq; auaritiæ suspitio tolletur. Ille enim qui dixit, Cũ facis eleemosinã, nõli tuba canere. & c. etiam dixit, Luceant opera vestra coram hominibus. & c. Per hoc docēs, opera Christianorum & specialiter prælatorum, & in abscondito esse faciēda (quo ad intentionem non captandæ laudis humanæ) & in publico etiã, propter augmentum diuinæ gloriæ. Vnde Gregorius. Sic fiat opus in publico, quatenus intentio maneat in occul-

to. Sed dices. Hoc est præcipitare praelatos in tentationes innanis gloriæ, quæ est subtilissimus quidam ventus. Fateor hoc verum esse. Quapropter non debet acceptare prælaturam, nisi qui fuerit diu iam in humilitate & feruore deuotionis, & cæteris virtutibus exercitatus. Væ enim illis qui ætate huiusmodi exercitia tantum onus suscipiunt, quia multis difficultatibus se ipsos inuoluunt, cū ex altera parte teneantur opera sua facere in publico, & ex altera pateant præcipitatio tumoris & vanitatis. Difficile autem est id recte agere quod non ante dedideris. Atq; in hūc sensum exponit Grego. illud Iob. 18. Posuit in rete pedes suos, & in maculis eius ambulat. Non tamen arbitretur praelatus (quanta cūq; polleat sanctitate) posse se omnino eua- dere inuidias, detractiōnes, & calumnias malignantium. Sed contemnat se a talibus contemni: nec extimescat eorum scandalū: quia in tali casu Dominus dicit. Cæci sunt, & ducēs cæcorum. Quid mirum si omnes contradicunt tibi? Nōne de Domino dixit sanctus ille Symeō, Ecce positus est hic in signum cui contradicetur? Et Dauid, Astiterunt reges terræ. &c. Et Hierē. Omnes contradicūt mihi? Et Actuū ultimo, De secta hac, notum est nobis, quod vbiq; ei contradicatur?

Secunda pars

¶ Tertio (ait Gerson) possunt prælati moueri ad hoc genus viuendi splendidum propter authoritatem Ecclesiæ: vt videlicet habeantur in pretio. Et quidem hæc ratio est velut Achilles eorum: propter quam multos alunt familiares, qui vtinam non tales essent qui & Episcopi, & Ecclesiæ authoritati detraherēt. &c. Sed hæc ratio nullius momenti est. Primo, quia cum honor sit præmium virtutis, ipsi tenentur oues suas docere, vt homines, præcipue propter virtutem honorent, non propter saltum & pompam. Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues suas, s. vt putent splendore vitæ veram esse causam honoris. Vnde beatus Iaco. Dant illos tanquam acceptores personarum, qui honorant diuites ob vestem fulgidam. &c. & spernunt pauperes. Et Bernar. ad Eugen. Tu pastor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate, oues quid hic capiunt? Si auderem dicere, dæmonum magis quam hominum pascua hæc. Siccine faciebat Petrus? Sic Paulus suadebat? Abiq; his crediderunt Apostoli & apostolici viri posse impleri salutare illud mādaturū. Pascue oues meas. Item si Episcopi in hoc zelant authoritatem Ecclesiæ, cur suos curatos in sordibus & abiecto statu derelinquunt: imo & aliquando u dari

Bernard.
lib. 4. cōsi.

audari patiuntur.

¶ His etiã addo, quod principes ac nobiles potius irident quã reuerentur factum hũc: pauperes autem minus audent ad tales accedere, vt ab eis partum vitę suscipiãt. Et vidẽtes eos in otio & epulis viuere, se vero egenos, & in laboribus vitam ducere, inuidẽt eis atq; detrahunt: quos si viderẽt in humilitate viuere, amarent: ac eorum exemplo labores suos equanimiter ferrent.

¶ Tertio, dico, quod vtq; debent procurare, vt honorentur, ac in reuerentia habeantur: sed distinguẽdum est de honore. Duplex enim est honor: quidam est quem mundus solet exhibere dominis ac principibus sæcularibus, ac diuitibus. Alter est quem homines solent exhibere viris sanctitate præstantibus. Et primum quidem genus honoris quærere debent, iuxta illud. Nõ dominãtes in clero: Debent ergo quærere secundum, quod contra tamen pleriq; faciunt. Vnde fit, vt quãnis non incidant in contemptum primo honori contrarium, non tamen vitant contemptum contrarium secundo: imo homines videntes eos splendide viuere, reputãt eos mundanos ac filios huius sæculi. Quod si contingat ob sanctimoniam contemni, nõne scriptum est. Beati eritis: cum vos oderint homines? &c.

Secunda pars

& iterum per gloriam, & ignobilitatem. &c.
 O miseradā stupiditatem: ardet vitij Eccle-
 sia: flāmis vitiorum vritur sponsa tua: vix re-
 peritum vnus aut alter qui in toto corde suo
 dñm quærat, & Eps vacabit splendori sta-
 tus ac delicijs: cum oporteret sacco & cinere
 indutum gēmere, vociferare, ieiunare, & nu-
 dis pedibus cū Isaia incedere? Crescūt mor-
 bi, desūt medici, videlicet clerici probi & do-
 cti: & facultates ecclesiæ quibus medici emē-
 di erant, consumentur in splēdore status?
 Clamandum erat cum Moyse Numc. 11; Nō
 possum portare populū hunc: interfice me,
 ne tantis afficiar malis: & pastores euāgelici
 vacabunt delicijs & pompis? Versatur in sū-
 mo periculo æternę dānationis Episcopus:
 cuius curæ tot animarū salus credita ē: & in
 tāto periculorū pelago nauigās, de splēdore
 vitæ atq; delitijs sollicitus erit?

¶ Quod Prædicatio sit præci-
 puū Episcopi munus. Caput. 7.

Vid aliud est Episcopus;
 quam quidam suæ Dioce-
 sol, & homo totus igneus,
 totus conquirendis Chri-
 sto animabus intentus, exē-
 plo semper & verbo sæpi-
 ssime

ssime prædicâs. Vnde Apostolus ad Thimo. *1. ad Ti. 4*
 Attende (inquit) lectioni, & exhortationi, &
 doctrinæ. Et iterum, Attende tibi & doctrinæ,
 insta in illis: sic enim te saluum facies, & eos
 qui te audiunt. Ac terribilibus verbis eum ob
 testatur. Testificor (inquit) coram Deo & *2. ad Ti. 4*
 Christo Iesu, qui iudicaturus est viuos &
 mortuos, per aduentum ipsius & regnū eius,
 prædica verbum, insta oportune, importu-
 ne. &c. Et instantiā suam in verbo Ephesijs,
 his verbis testatur Actuum. 20. Per triēnium
 non cessavi die & nocte cum lachrimis mo-
 nere vnumquēq; vestrū. Huc pertinet illud
 ardentissimum verbum ex Psalmo. 2. Ego
 (ait Christus) constitutus sum rex ab eo su-
 pra Syon montem sanctum eius, prædicans
 præceptū eius. Quid hic dicitis otiosi pasto-
 res, qui cathedras prædicandi ambitis, & offi-
 ciū ac munus prædicandi negligitis? Chri-
 stus se dicit constitutum regem ad prædicā-
 dum, vos autem dicitis, non posse vos simul
 regere & prædicare? Poterāt quidem vtrūq;
 Patres nostri Gregorius, Ambrosius, Augu-
 stinus. &c. Regebant ecclesias suas, prædica-
 bant, scribebant. &c. Quod si per impedimē-
 ta vtrunq; prestare non potestis, alia per ali-
 os exercete, vobis vero docendi officium re-
 seruate. Hoc enim vobis præcepit Conciliū
 Car

Secunda pars

Carthaginen. quartum his verbis. Episcopus gubernationem viduarum, & pupillorum, ac peregrinorum non per se ipsum, sed per Archipresbyterum, aut Archidiaconum agat. Et infra. Episcopus nullam rei familiaris curam ad se reuocet, sed lectioni, & orationi, & verbi Dei prædicationi tantummodo vacet. Quod sancti illi patres ab Apostolis Actuum 6. acceperunt, dicentibus. Non est æquum nos relinquere verbū Dei, & ministrare mēsis. &c. Quod si pauperum ac viduarum curam posthabuerūt mūneri prædicādi, quanto magis posthūisset audiētia litium, & quæcunq; forensia negotia? Quid intolerabilius quam Episcopum totum tempus prodigere in litibus & discordijs sæcularibus audiēdis, & exiguum aut nullum sacris lectionibus, & meditationibus tradere, quatenus possit sanctis sermonibus & exhortationibus ouium suarum animas ad terrenorum contemptū, & cælestium amorem inflāmare? Sed sunt tñ quidam huius temporis pastores qui dicant, habemus idoneos prædicatores qui hoc munus cōmodius exercent. Hoc adeo exhorruerunt patres nostri, vt in Concilio Hispalensi 2. quod celebratum est anno Domini. 630. habeatur hæc verba. Episcopo præsentē nō licet presbytero populum docere, aut exhortari

vari. &c. Profecto & si Episcopus sit minus doctus, aut minus eloquens, habent tamen aliquid & maius & fortius verbum pastoris: sicut lac matris vtilius esse censetur, lacte nutritricis. Audiant igitur Episcopi consilium Ietro, & eis dictum a Domino putent quod Moysi ille suggessit his verbis. Elto tu populo in his quæ ad Deum pertinent, vt referas quæ dicuntur ad eum, ostendasq; illis ceremonias ritumq; colendi: & viam per quam ingredi debent. Prouide autem viros timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam: & constitues eos iudices minorum: maiora vero ad te deferant. Contra quod faciunt Episcopi, qui auulsi aduersione scripturæ & sacris meditationibus, totos se tradunt litibus, curis, ac forensibus negotijs: dimittentes essentielles actus sui officij pertinentes ad salutem animarum. scilicet meditationem, prædicationem, lectionem, visitationem Diocesis. &c. Summus Pontifex erat Gregorius, & tamen in primis astrictum se agnoscebat ad officium prædicandi: vnde scribens ad Dominicum Episcopum Carthaginen. sic ait, Episcopi est de prædicationis ministerio semper cogitare, intentissimo timore considerans quod recessurus ad percipiendum regnum Dominus, & talenta seruis distribuens

Exo. 18.

Gregori.
Epist. 39
lib. 2.

Secunda pars

tribuēs dicat. *Negotiamini dū venio. Quod profec̄to negotium, tunc vere nos agimus; si viuendo & loquendo, proximorū animas lucrāmur: si infirmos in superno amore roborāmus: si p̄teruos & tumidos gehēnæ supplitia terribiliter insonādo, flectimus: si nūlli contra veritatem parcimus: si supernis amicis: ijs dediti, humanas inimicitias non timemus. Sed ad hęc ego pondus meę infirmitatis expauesco, cogitans rationem quam sum redditurus. Qua enim mēte illum sustinebo, cui de suscepto negotio animarum, lucrum nullum aut pene nullum reporto? Idē Gregorius Epistola. 37. quarti libri, comparat Ecclesiam sine Episcopo, arenti aluco; Cum autem is venit in Ecclesiam suam, est velut cum fluuius reuertitur ad arida saxa, qui iuxta positas valles rigat, vt fructum ferat, aliud quidem trigesimum, aliud sexagesimum, & aliud centesimum: & per fluentia linguę erumpūt flores vsq; ad fructus maturos. Quod si dicat Episcopus, prædicationi insto, sed fructum non video: recolat pulcherrima illa Bernar. verba ad Eugenium, sic dicentis. *Fac quod tuum est: nam Deus quod suum est satis absq; tua solitudine & anxietate curabit: Planta, riga, ser curam, & tuas explicuisti partes: sane incremētū Deus**

quan

Bernard.

quādo voluerit dabit: deus inquā, nō tu: quā
 si forte noluerit, tibi deperit nihil. Commu-
 nica cœleste triticum sine inuidia & sine de-
 sidia: de solo tibi credito talento respondere
 tibi para. Si multum accepisti, multum da: si
 modicum, & id retribue: etenim qui in modi-
 co fidelis non est, neq; in maximo erit. Totū
 quod habes da, quia totū repetendum ē usq;
 ad vltimum quadrantem. In his duobus mā-
 datis verbi scilicet atq; exempli, summam tui
 officij ad conscientiae securitatem pēdere in-
 tellige. Tu tamen si sapis, iunge & tertium,
 studium. s. orationis. Manent itaq; tria hæc:
 verbum, exemplum, oratio: maior autem ho-
 rum, est oratio: nā & si vocis virtus sit opus,
 operi tamen & voci gratiam, efficientiamq;
 promeretur oratio.

¶ Quam vtile autem sit prædicādi studium
 ad impetrādā veniam priorū peccatorū,
 habes a Greg. sic dicēte. Tāto celerius quisq;
 ab omnibus suis peccatis absoluitur, quanto
 per eius vitam, & linguam aliorum animæ
 suorum peccatorum nexibus soluuntur. Idē
 Gregorius, Lingua Episcopi, fomentū sit
 bonis, aculeus malis: tumidos retundat, ira-
 tos mitiget: pigros ac desides exacuat; ac sue-
 cendat: asperis blandiatur, desperatos con-
 soletur.

Gregori.
 Epist 27
 lib. 6.

¶ Patientia

¶ Patientia atq; cōstantia Pasto-
ris in aduersitatibus & persecu-
tionibus tolerandis.

Cap. 8.

Pondera quæso Episcopē
(Ezechie. 2.) conditiones
carnalis populi ad quē gu-
bernandum ac pascendum
mitteris: nam vt ibi habes,
mitteris ad gentes apostra-
tices: ad duros facie: ad in-
domabiles corde: ad irritatores: ad subuerso-
res: ad incredulos: ad domum exasperatē:
deniq; ad scorpiones. Ad te enim pertinet
verbū illud Iob: Frater fui draconum, & so-
cius struthionum. Et ideo ad æquanimiratē
& patientiam te para. Vnde Augustinus su-
per illud Psalmi. Quia defecerunt sicut fu-
mus dies mei, & ossa mea sicut in fruxorio cō-
frixæ sunt, dicit, quod mali sunt fruxoriū bo-
norum: tantum enim frigitur bonus quantū
amat: quoniam tantum dolet de multorum
interitu, quātum salutem eorum diligit. Ad
prælatum etiam iugiter gementem quia vi-
det se non ita fructum facere, applicat ibi Au-
gustinus illud Psalmi. Miserere mei Domi-
ne quoniam tribulor, conturbatus est in ira

Oculus meus, anima mea & venter meus. Ac
 (vt Gregori. inquit) ipsa malorum societas
 magna purgatio bonorū est. Abel nanq; esse
 renuit, quem Chain malitia non exercet: fer-
 rum quippe nostræ mentis ad acumen non
 potest peruenire veritatis, nisi hoc alterius
 eraserit lima prauitatis. Et super illud, Sicut
 liliū inter spinas, dicit glosa. Bonus nō fuit,
 qui malos tolerare non potuit. Et ideo licet
 multa aduersa nostris propositis ac sanctis de-
 siderijs obsistant, nunquam tamen deponen-
 dus est animus, sed semper in medio turbinū
 muniēdus illa dulcissima promissione, Quo-
 niam in me sperauit, liberabo eum: protegā
 eum, quoniam cognouit nomen meum. Cla-
 mauit ad me, & ego exaudiam eum: cum ip-
 so sum in tribulatione, eripiam eum, & glori-
 ficabo eum. Nam (vt pulchre dicit Grego.)
 & habetur 7. q. 1. Aduersitas quæ bonis vo-
 ris obijcitur, probatio virtutis est, non indi-
 cium reprobationis. Nam Paulus prædicatu-
 rus veniebat in Italiam, & tamē veniens nau-
 fragium pertulit: sed tamen nauis cordis in
 maris fluctibus integra stetit.

¶ Quomodo mente turbari aut animo fran-
 gi poterit Episcopus, quādo a carnalibus ma-
 ledicitur, si mente recogitauerit verbū illud
 Domini. Beati eritis cum maledixerint vo-
 bis

Secunda pars

bis homines & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduei sum vos mētientes, propter me: gaudete in illa die & exultate, ecce enim merces uestra copiosa est in cælis: sic enim persecuti sūt Prophetas qui fuerūt ante vos, patres eorum. Gaudete (inquit) in illa die: est enim vere dies festus, qui tantam secum affert. exultationis materiā.

¶ Considera etiā illud Sapien. 2. Dixerunt impij, circunueniamus iustum, quoniam cōtrarius est operibus nostris. &c. Tibi vsurpa quæ so Episcopo ardentissima illa beati Ignacij uerba. Quia frumentum Christi sum, bestiarum (.i. carnalium hominum) dentibus molar, ut panis mundusefficar. Quid vis? Vis ne sine molestia & afflictione in medio carnalium turbarum uiuere? Clamat Moyses. Nō possū sustinere hoc onus: occide me ne tātis afficiar malis. Hier. maledicit diei natiuitatis suæ, p̄ onus officij. Paulus clamat. Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? & tu vis quiescere, ac sine molestia uiuere in medio præuaricatorum, ardēte mundo, & igne carnis omnia deuorante? Igitur in medio malignantium, & persequentium recordare uerbi illius beati Bernar. Ego (ait) plagis consciētiae meæ nullum iudico accommodatius me dica-

dicamentum op, pbrijs & contumelijs. Item dicit, Legi ego apud quédam Sapiétem. Nō est vir fortis, cui non crescit animus in ipsa rerū difficultate: Ego autem dico, fideli homini magis inter flagella fidendum. Memenro (ait Grego) quia charitas patiens est. Et Prouer. 12 dicitur, Doctrina viri per patientiam noscitur: quia non potest constanter & vtiliter recta docere, qui nō nouit despectiones æquanimiter tolerare. Et regulariter impatientes fiunt arrogantes: quia dum non ferunt despici in hoc mundo, si qua bona occulta habent, ostendere conantur: Ideo scriptum est. Melior est patiens arrogate: quia magis vult despici, quam occulta bona sua manifestare. Insuper, ne multitudine superbōrū ac carnalium te contemnentium, nimia tristitia opprimaris: consolétur te illa Spiritus sancti verba. Recti diligunt te, Item illa. Audiant mansueti & lætentur. Videant pauperes, & lætentur. Item, Innocentes & recti ad hæserunt mihi: quia sustinui te. Videbunt recti & lætabuntur, & omnis iniquitas oppilabit os suum. Sicut ergo ex misericordia Domini nō desunt ibi boni ad solatium, ita nec deerunt plurimi peruersi ad patiétiae & humilitatis exercitium. Bene dicit Augustinus. Malus ideo viuit, vt vel corrigatur, vel vt

Secunda pars

*Epif. 24.
lib. 2.*

per eum bonus exerceatur. Et Gregorius inquit, Non est grande ijs esse humiles a quibus honoramur: quia hoc etiam seculares quilibet faciunt: sed illis maxime humiles esse debemus, a quibus aliqua patimur: David nãq; dicit, Vide humilitatem meã de inimicis meis. Quod si nimium turbaris, quia vexant te iniqui opprobrijs ac maledictis, signum est quod non dum habes cor fixum in cœlo. Vnde Gregorius in quadam Epistola, Miror (inquit) quod vos qui cor fixistis in cœlo, verba hominum agitant in terra. Et Bernardus ad alium scribens, Fluctuas (inquit) inter prospera & aduersa, quia non statuisti pedes tuos super petram.

*Gregori.
Epi. 24.
lib. 2.*

¶ Grego. ad Ianuarium Episcopum, sic dicit, Perlatum est ad nos, quod Isidorum virũ clarissimũ excõmunicasti, & anathematizasti, nõ ob aliam causam, nisi pro eo quod te iniuria affecerat: quæ res nos vehemẽter afflixit: Quod si ita est, nihil te ostẽdis de cœlestibus cogitare, sed terrenam conuersationem te habere significas, dum pro vindicta propriæ iniuriæ (quod sacris regulis prohibetur) maledictionem Anathematis iniunxisti: Tamẽ de cætero omnino esto circumspectus atq; sollicitus, & talia cuiq; pro defensione propriæ

præ injuriæ inferre denuo non præsumas, alias. &c.

¶ Et ibi ad Natalem Episcopum, qui scripserat ei se non posse legere: quia multis tribulationibus pressus erat, respondet, quod nulla est excusatio, imo quanto magis grauat pondere tribulationum, tanto magis debet lectioni sacræ vacare. Quia scriptum est, Per patientiam & consolationem scripturarum, spem habeamus.

Idem.
Epist. 37.

¶ Et ibi, Si vitæ huius cursum veraciter attendamus, nihil in eo firmum, nihil inuenimus stabile. Sed quemadmodum viator modo per plana, modo per aspera graditur, sic nobis in hac vita manentibus, nunc prosperitas, nunc occurrit aduersitas: Ideo tota mente ad illum anhelandum est, vbi quicquid est, firmum permanet, vbi non mutatur aduersitate prosperitas. Igitur nos ipsi humiliati discamus flere delicta nostra, & exaltati, aduersitatis memoriam quasi humilitatis anchoram, teneamus.

Idem.
Capit. 90.

¶ Item, Quia omnipotenti Deo incessanter quotidie delinquo, aliquid mihi apud tremendum examen illius esse remedium suspicor, si incessantibus quotidie plagis ferior. Et credo quod eundem Dominum tanto vobis amplius placatis, quanto me ei ma-

Idem.
Epi. 31.
lib. 14.

Secunda pars

le seruientem amplius affligitis. Scribit etiã ad Mauritiũ Cæsarẽ, & enumerans magnas tribulationes quas patiebarur, subiungit. Et quidem de me ipso, in nullo turbatus sum: quia teste conscientia (fateor) aduersa quælibet pati paratus sum: dummodo hæc omnia cum salute duntaxat animæ meæ euadam.

Idem.

Epi. 34.

¶ Et ibidem, Episcopi mei (inquit) me despi- ciunt: & contra me ac mandata mea refugiũ ad seculares iudices habet. In quo ego omni- potenti Deo gratias ago, & peccatis meis de- purto.

Idem.

Epist. 35.

¶ Et ad quendam Episcopum. Exorate (in- quit) Dominum, vt citius me saluet a pecca- torum meorum nexibus, & pondere corru- ptionis corporis huius. Quãuis enim inesti- mabilis sit cœlestis patriæ dulcedo quæ tra- hat, multum tamen in hac vita dolores sunt, qui ad amorem cœlestiũ quotidie impellũt: quoniam dolores in hoc ipso solum vehemẽ- ter placet, quia placere in hoc mũdo aliquid non permittũnt. Quot autem & quantas ca- lamitates pertulerit Grego. suo tempore, co- sidera ex hac Epistola & tribus præcedẽ- tibus. A viginti & septem annis (ait) viuimus inter gladios Lõgobardorum: & non nisi da- tis ingiter multis pecunijs, nos viuere sinũt. Cuncta in Europæ partibus iuri barbarorũ sunt

sunt tradita: destructæ vrbes: euersa castra:
depopulatæ prouinciæ: nullus terrę cultor in-
habitat. &c. Et vno ac eodem tempore (ait)
mihi incūbit omnium Episcoporum, ac cle-
ricorum, monasteriorum, pauperum, & po-
puli curam gerere: ac contra insidias hostiū
solicite vigilare: & contra ducum malitias,
ac fallacias suspectum semper existere. Nam
benigniores vidētur nobis hostes nostri qui
nos interimunt, quā nostræ Reipublicæ iu-
dices, qui nos malitia sua, rapinis, atq; fallaci-
js, in cogitatione consumunt. Pensa (ait) cu-
ius laboris & doloris sunt hæc. Tandem in fi-
ne Epist. 35. asserit, Me infœlicem vehemē-
ter deputaui, qui hoc tali tempore regimen
Ecclesiæ suscipere consensi.

¶ Et ad Anastasium Episcopum. Scio quam
graue sit expto culmina internæ quietis, ne-
gotia externa tolerare: sed tempera dolorem
tuum, sciens quia omnibus omnia factus es.
Ad te pertinet vtraq; manu pro dextera vti,
vertendo sinistram in vsum dexteræ. i. per-
trahendo terrena opera ad cœlestem vtilita-
tem. Dum enim cura temporalium ad vtili-
tatem iustitiæ ducitur, ad fortitudinem dex-
teræ permutatur sinistra. Et quidem sine gra-
ui labore & tedio esse non possum: sed recor-
demur laborum Patrum nostrorum, & dura

Idem.

Epist. 37.

Secunda pars

non erunt que toleramus: Per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnū Dei. Et Apostolus dicit, Supra modum grauati sumus, supra virtutem, ita, vt tæderet nos etiā viuere. Quomodo igitur sine labore transire possumus æstum huius sæculi infirmæ nos oues, in quo grauiter sudasse nouimus & arietes? Quantas ego tribulationes in hac terra patior de Lōgobardorum gladijs, de iniquitatibus nostrorum iudicum, de insolentia & importunitate causarum, de cura subiectorū, de molestia corporis mei, explicare, nec calamo, nec lingua sufficio. Hæc ille.

Idem.

Epist. 38.

¶ Et excusans se quia non respondet ad omnia, Tantis (ait) tribulationibus circumfusus præmor, vt non dico multa tractare, sed mihi respirare vix liceat.

Idem:

Epist. 40.

¶ Et alibi, Innumeras amaritudines patior: sed Deo gratias ago, quia minus valde affligor, quam mereor. Fige animo verba Sapientia. 3. Et si coram hominibus tormenta passi sunt, spes electorum immortalitate plena est: in paucis vexari, in multis bene disponetur.

Idem.

*Epist. 2.
lib. 6.*

¶ Et ad Columbum Episcopum, qui ei scripserat, quod pariebatur multorum inimicitias, respondet, Dubium non est frater, bonos

bonos prauorum odia sustinere: diuinisq;
intentos operibus, peruersorum aduersitati-
bus lacerari.

¶ Et ibi, Minus pie viuis, si minus persecutio *Idem.*
nem pertuleris. Et Apolto. Ipsi scitis fratres *Epist. 27.*
introitum nostrum ad vos: quia non inanis *1. The. 2.*
fuit, sed ante passi multa, & contumelijs affe-
cti. &c. Ecce Apolto. ingressu suu vacuu fuis-
se dixisset, si contumelias non pertulisset. Si
cut enim (ait) semina messiū gelu cooperta
fertilius germinant, sic charitas dum inter
aduersa altringitur, ad augmentum diuini
amoris, ac bonæ operationis assurgit. Scio
quod ex tot malarum linguarum sermoni-
bus peruersis, tempestatem validam pate-
ris, & in mente contradictionu fluctus susti-
nes. Sed memento quod scriptum est, Exau-
diui te in abscondito tempestatis: probaui te
apud aqua contradictionis. Si enim intercõ-
tradicientes in his quæ sunt Dei persistis, tuc
verus operator probaris.

¶ Et in alia, Memento quod suis dixit Dñs, *Idem.*
Plorabitis & flebitis vos, mundus autem gau-
debit. Et iterum, In mundo pressuram habe-
bitis. &c. Et filijs sæculi, Hęc est (ait) hora ve-
stra, & potestas tenebrarum.

¶ Idem, Christianu animu aduersitas nõ deij *Idem.*
cit, sed accendit, promptior est in duris. *Epist. 25*

Secunda pars

fortior in aduersis, audaciorq; in omnibus se exhibet vigor sacerdotalis: quia cum Ecclesia super petram Christi fundata est, quæ nulla impulsio conuellat.

Idem.

¶ Et in alia, Vuæ (inquit) & oliuæ in torculari premuntur, vt vinum & oleum ab eis exprimatur: spicæ quoq; prius excutiuntur & trituantur, vt purum nobis frumentum exhibeant: ita ergo viri sancti triturari & premi varijs laboribus debêt, vt virtus eorum magis emineat.

Idem.

*Epis. 25.
lib. 7.*

¶ Idem, Tantis podagræ doloribus, tantisq; curarum tumultibus premor, vt quantum nūquam me aliquid fuisse reminiscar, valde tamen me videam non esse qui fuerim.

Idem.

Epis. 127.

¶ Idem, Ecce iam vndecim menses sunt quod valde rarum est si de lecto surgere aliquando possum: tantis enim podagræ, tantisq; molestiarum doloribus premor, vt vita mea mihi grauissima pœna sit: quotidie enim in dolore deficio, & mortis remedium expectando suspiro. Idē, Corpus meum tanquam in sepultura, ita siccatum est podagra & assidua a nimi exacerbatione.

Idem.

*Epist. 25.
lib. 81. &*

¶ Idem, Quidam Trajanus Episcopus missus ad incognitū locum, perijt a quodam Abbate sibi dari quatuor, aut quinque monachos ad solatium: quos iussit dari Grego. rationeq;

*Epis. 38.
9. lib.*

¶ Idem, Quidam Trajanus Episcopus missus ad incognitū locum, perijt a quodam Abbate sibi dari quatuor, aut quinque monachos ad solatium: quos iussit dari Grego. rationeq;

*Idem.
Epi. i. l. 8.*

¶ Idem, Quidam Trajanus Episcopus missus ad incognitū locum, perijt a quodam Abbate sibi dari quatuor, aut quinque monachos ad solatium: quos iussit dari Grego. rationeq;

in

intulit, quia peragēs is ad locū incognitum, si proprios quorum consolatione vtatur non habeat, mens affecta tristitia, minus se ad ea quæ vtilitatis sunt erigit: & ante incipit succumbere, quam laborare.

¶ Idem, Sunt pene duo anni, quod lectulo tener, & tantis podagræ doloribus affligor, vt vix in diebus festis, vsq; ad trium horarū spatium surgere valeam, Missarum solemnia celebraturus. Mox autem compellor cū graui dolore decūbere. Quotidie in morte sum, & quotidie repellor a morte, quia peccator grauistalis corruptionis carcere diu teneor inclusus, & compellor clamare, Educ de carcere animam meam.

Epist. 35.

¶ Idē, Hoc certissime scito, quia placere Deo & prauis hominibus nullus potest. In tanto ergo se existimet fraternitas tua Deo placuisse, quanto se peruersis hominibus displicuisse cognouerit. Humani autem terrores & fauores, sūt similes fumo, qui leui aura raptus, mox euanescit. Baptista laudatur quia non erat arundo vēto agitata: non humiliabatur vituperijs: non erigebatur laudibus.

Idem.

Epist. 36.

¶ Memento dicit Augustinus, quod tribula Dei incedit super triticum & super paleam: & sub eadem tribula comminuitur palea, & triticum purgatur, & manet integrū. Sic tribula-

Augu.

psal. 73.

bula-

Secunda pars

bulatio super bonos & malos. Et quidē malus homo est virga Dei ad flagellandum bonum. Sicut (inquit) aliquando iratus pater apprehendit virgam, & cedit ea filium, cui tamen seruat hereditatem, ac deinde projicit eā in ignē: sic Deus per malos dānādos, exercet disciplinam bonorum liberādorū.

Idem.

¶ Iulianus Pelagianus scribens contra libros Augustini, multa conuitia in eum euomit: cui respondens August. in principio libri dicit, Non putes Iuliane quod ego contemno contumelias tuas: non possum contemnere ea quæ sunt mihi materia gaudij, & tristitiæ: Gaudij quidem, quia scriptum ē, Beati estis, cum dixerint omne malum aduersum vos. &c. Et tristitię, propter phrænesim tuam: iuxta illud Apostoli, Quis scandalizatur, & ego non vror. Vnde patet, quod debemus dolere quādo aliqui detrahunt nobis, propter eorum videlicet dānum.

Idem.

psal. 128.

¶ Dicit etiam Augusti. Faciat aliquis aliquid mali: obiurget Episcopus, Malus est (inquit) Episcopus: Nō obiurget Episcopus, bonus est. Et cum Episcopus est constans in arguēdo & suadēdo, mox per suspitiones quærunt crimina aduersus eum, & dicūt, Hic nō facit ea quę dicit. Et frequenter etiam imponūt ei quæ non facit: ea vero quæ bene facit, ma

male fieri dicūt: & peccata quæ tolerat, vitio ei vertūt. Dicat ergo bonus Eps, Sæpe expu-
 nauerūt me. &c. tamen non potuerūt mihi
 .i. nō preualuerūt cōtra me, vt præbeā cōsen-
 sum peccatis eorū: Quid ergo fecerūt mihi?
 Supra dorsū meū. &c. O quā præclare dictū
 ē, Nō possumus peccatores trahere ad bona:
 nec ipsi nos possūt trahere ad sua mala: Quid
 restat? Nimirū, vt toleremus eos. Dicat ergo
 Eps, Ascēde super dorsū meū, tolerare te ha-
 beo, quo vsq; veniat finis: sic mihi p̄ceptū ē,
 vt fructū afferā in patiētia. Nō ergo te corri-
 go: sed tollero te, aut forte cū te tollero, corri-
 gis te: si tamē nō corrigis te vsq; in finē, tolero
 te vsq; in finē. Nūquid semper super dorsum
 meū eris? Veniet qui te inde excutiat, quādo
 s. hinc decesserimus, triticum ibit in horreū,
 palea in ignem. Impugnauerūt ergo me: ta-
 men non oppresserunt.

¶ O securitas (inquit idē) tribulationū: Forti-
 or fuit Iob in sterquilino cōtra suā Euā, quā
 Adam in paradiso cōtra suā. ¶ Nihil ita p̄bat
 virū spūalē, quā peccati alieni tolerātia: quo-
 niā spūalis potius liberationē eius, quā sub-
 nationē, potius auxilia, quā cōuitia medita-
 tur. Iō dicit Apof. Fr̄s & si præoccupatus fue-
 rit homo in aliquo delicto. &c. Alter alterius
 onera portate. i. difficiles mores & peccata.

Nam

Idem.

psal. 135.

Gala. 6.

Secunda pars

Nam qui viuit inter bene moratos viros, nō portat, sed portatur. Igitur tolerantia infirmorum & conuersatio malorum, est magna pars crucis.

Idem.

psal. 141.

¶ Item, idem Augusti. Impij metientes nos metipfos ex semetipsis, dicunt de nobis (.s. Episcopis) quod quærimus in Ecclesia honores, laudes, & vtilitates temporales. Quā multi dicunt de me, propterea prædicare vobis, vt acclametis & laudetis me: & hunc me habere finem, & hanc intentionem, cum loquor. At quomodo potero eis ostendere intentionem meam? Quomodo illi scient quod vix ego scio? nec enim ego me ipsū iudico. &c. Ergo pie pureq; clamemus ad Dominū. Tu cognouisti semitas meas. Vis vt Dominus ducat te per semitas suas? esto mitis, esto mansuetus, non ferox, non superbus, nō excussa & erecta ceruice: quia scriptum est, Diriget māsuetos in iudicio. &c.

Idem.

psal. 32.

¶ Idem, Nonne pater cum blanditur, & cum flagellat, hæreditatem parat? Dic mihi, tu fateris te esse mēbrum Christi: si sic, quare non vis sustinere illam portionem passionum & pressurarum quæ tibi deputata est? Nam vt dicit idem Augustinus. Si nō oporteret vnū quodq; membrum Christi exoluere quasi canonem passionum in toto processu mundi,

Idem.

psal. 61.

non

non diceret Apostolus, Adimpleo ea quæ de
sunt passionum Christi in carne mea. ¶ Item
ibidem, Aurum non lucet quandiu est in for
nace aurificis, in monili lucebit, in ornamen
to lucebit. Patiatur tamen fornacem, vt pur
gatum facibus veniat ad lucem. Palea in for
nace ardet, aurū purgatur: illa in cineres ver
titur, hoc a fordibus purgatur. Fornax, mun
dus: ignis, tribulatio: aurifex, Deus.

¶ Et Augustinus contra secundam Episto
lam Gaudentij exponens illud, Omnes qui
pie volunt viuere in Christo, persecutionē
patientur, dicit, quod persecutio est non so
lum quando aduersitas affligit, sed etiā quā
do prosperitas seducit, vt homo elatione eua
nescat.

Idem.
lib. 2.

¶ Item, persequitur pios, nō solum qui eorū
corpora cruciat, sed multo magis qui corda:
iuxta illud, Vidi præuaricâtes, & tabescebâ.
Magna ergo persecutio est pijs & continua,
videre aliena peccata. Sicut Absalon multo
amplius persecutus est cor paternum in im
pictate moriendo, quam viuens contra eum
bellum gerendo: quemadmodum & Sodo
mitę suis moribus cruciabant Loth. Vnde &
Dauid pater optimus filium quem non des
perando, non defleuerat viuum, spe finita,
fleuit occisum. Hæc ergo persecutio nunquā
deest

Secunda pars

deest pijs. s. dolere malitiam impie viuentiū,
& perditionem morientium.

Chrysoft.

¶ Quam vtilis sint tribulationes, egregie p-
bat Chrysoft. super Psal. Ad te leuavi oculos
meos: Hunc. n. (ait) dixerūt Iudæi constitu-
ti in captiuitate Babilonica: qui tamen in pa-
tria sua obliuiscébatur Dei: cōfidentes in au-
xilio Aegiptiorum: & idolorum suorum.

Idem.

psal. 124

¶ Et dicit idem, Non quæras vitam ab omni-
bus negotijs, periculis, & afflictionibus se-
moram: sed quære non inuolui ac deprimi a
talibus negotijs et periculis: nā in portu quie-
scens homo, redditur ignauus, mollis, &
cneruatus: At, qui vndosum mare transmit-
tit, & multas rupes marinas, multos scopu-
los, & ventorum impetus sustinuit, hic ani-
mum robustiorem fecit.

Idem.

psal. 141.

¶ Pulchris exemplis ostendit Chrysofto. vtili-
tatē tribulationū: Sicut. n. (ait) agricola scin-
dit comas vitiū & aliarū arborū, ne nimis lu-
xuriētur, vt humores & vires in radices om-
nino cōuertātur, ne in folijs cōsumptæ, pdu-
cūt fructus inanes & inutiles: sic oportet abs-
cindi prosperitates tēporales, vt homines cō-
uertantur in radices. i. totas cogitationes po-
nant in internis & æternis bonis, & non su-
per effluent in folia: hoc est, in vana, innuti-
lia, & in fructuosa: sed producant perfectum fru-

fructum pietatis. Sic aqua quæ quiescit, est noxia: quæ autem agitur, vexatur, currit, est salubris. Vide totum Psalmum, quia pulcherrime ibi exhortatur ad tollerantiam tribulationum.

¶ Item, Quædo Apostolus dicit ad Philipen. 4. quod pax Christi exuperat omnem sensum, intelligit, quod carnales non possunt capere, quomodo sit possibile, quæ homo in magnis tribulationibus constitutus, possit seruare pacem cordis. i. quietem: & habere gaudium in eis. Hoc non percipiunt nisi experti. Assequuntur vero hanc pacem, quando in tempore tribulationis constituti, ex corde iustificat Deum, & se ipsos danat: sicut illi tres pueri qui dicebāt, dño Deo nro iustitia, nobis aut confusio, sicut est dies hæc, Et David, Laudas inuocabo dñm: & ab inimicis &c. Et si insurgant tētationes diffidētia, p̄sertim de salute æterna, tūc magis insistēdū in eadē cōsideratione diuinę iustificationis, certissime credēdo quod Deus tecū ager quod iustissimū & æquissimum fuerit: siue perdat siue saluet: quāuis hoc ipse nō videas. Et hoc est benedicere Dominum in omni tēpore.

¶ Et ipse Chrysostomus. horribiliter loquitur de oneribus episcopalis officij: Vocat. n. ipsum, pelagus laborū, & abyssum ærumnarū. Et lo-

Danie. 3.

*Chri. li. 3:
c. 6. de
sacer.*

Secunda pars

loquitur de pauoribus & consternatione ani-
mi quam passus est, cum audiuit se promo-
uendum.

Bernard.
Epi. 32. ¶ Bernardus consolans quendam Abbatem
in tribulatione constitutum, dicit. Quod sicut
in electis tribulatio operatur paciētiam. &c.
(vt dicit Apostolus) ita e conuerso in repro-
bis & damnandis tribulatio parit pusilani-
mitatem, pusilanimitas perturbationem: per-
turbatio desperationem. Igitur non vincaris
a malo, sed spem tuam fortiter in Deo fige,
& rei finem longanimiter expecta. Ibi iurat
in hāc formam. O quam sincere tibi consule-
rē, si scirem: quam iuarem, si possem: ita mi-
hi in tribulationibus meis subueniat, is qui
oīa scit, & omnia potest.

Epi. 72. ¶ Et alibi, O vere leue onus Christi, quod
portantem non grauat, sed leuat. Quid eo le-
uius onere, quod non solum non onerat, sed
& portat omnem cui portādum imponitur?
Est onus exonerās, sicut pennæ auium, quæ
ferunt a quibus ferūtur. Nam esto appositis
pēnis onus crescat, tamen sarcina est leuior.
Idem de quadriga intelligēdū est. Sic enim
oneri grauissimo legis accedēs quadriga Euā-
gelij, & auxit perfectionem, & difficultatem
minuit.

¶ Bernardus præfecerat Ramaldū in Abba-
tem

tem cuiusdam monasterij, vbi erant monachi inquieti. Ideo sæpe is ad Bernar. scribat, plangens dolores & labores suos. Rescribit vero ei Bernardus, & inter alia monet eum ne omnia mala quæ ferebat, ei significet: ne adderet tristitiam super tristitiam. Et quia ille ita fecerat, Bernar. non ferens ignorare quæ circa illum agebatur, scripsit ei rursus Epist. 74. omnino obtestas eum vt omnia ei mala nuntiaret: quia in maiore tristitia & timore vivebat postea quam cessasset scribere, quia semper timebat grauiora pericula veris: charitas enim non sinebat eum esse sui iuris; Charitas (inquit) cum semel affecerit mentem, sui iuris esse non sinit: metuit quod nescit: dolet quod non oportet: sollicitatur plus quam vult: compatitur nolens: miseretur inuita.

¶ Virtus (ait idem) in pace acquiritur, in profura probatur, in victoria approbatur.

¶ Item, Si tristitiæ semper accideret, quis sustineret? Si semper prospera, quis non contemneret? Diuina igitur sapientia sic pio moderamine hæc alternauit electis, vt nec aduersa frangant, nec læta dissoluant: cum potius illa ex istis gratiora, & illa ex ijs tollerabiliora sint: Accipiunt enim vulnera nostra post vinum, oleum.

Bernard.
Epist. 73.

Idem.
Epi. 126.
Item.
Epi. 136.

Zelus iustitiæ, Fortitudo
ac magnanimitas, contra peccata.

Capi. 9.

Ad Tit. 2

IOquere (inquit Paulus) et arguecūōni imperio: nemo te cōremnat. De hoc differit Greg. i pastoral. Cap. 15. vbi inter cetera sic dicit, Sepō Prælati improuidi huma-

nam gratiam amittere formidantes, loquū libere recta pertimescunt: In hoc iam nō pastores, sed mercenarij: quia lupo oues vorante, ipsi silent: assimilati canibus mu-

Isa. 56.

tis non valentibus latrare: quibus ab increpatione debita silentibus, dicitur. Non

Ezec. 13.

ascendistis ex aduerso, nec opposuistis vos murū pro domo Israel, vt staretis in præ-

lio in die Domini. Assimilantur. n. terga vertentibus hi qui ex zelo iustitiæ resiste-

re peccatoribus non curāt. Et ibi late sua-

det quod hoc peragat, non fluxa loquaci-

tate (quæ potius turbat peccatorem quam curet) sed verbis grauitate & sapiētia plenis.

Vnde consecrator Episcopi dicit ei, Accipe baculum pastoralis officij, vt in corrigendis vitijs pie seuias: iudicium sine ira teneas

teneas &c. Vnde de officio ordinarij ex Cō-
 cilio habentur hæc verba, Irrefragabili cōsti-
 tutione sancimus, vt Ecclesiarum prælati ad
 corrigendum subditorum excessus, maxime
 clericorum, & reformandos mores, prudēter
 ac diligenter intendāt, ne sanguis eorum de
 eorū manibus requiratur: vt possint dicere
 quod Paulus Ephesis. Mundæ sunt manus
 meæ a sanguine omnium vestrum: Nā error
 cui non resistitur, approbatur: et facilitas ve-
 niæ incentiuum tribuit delinquēdi. Qui vi-
 tijs (ait Aug.) nutriendis parcit, ne cōtristet
 peccantium voluntatem, tam est miseri-
 cors sicut ille qui non vult rapere puero cul-
 trum ne audiat plorantem: et non timet ne
 vel vulneratum doleat, vel extinctum. Et
 dicit idem Aug. Letargici excitantur: phre-
 netici ligantur: tamen vtriq; amantur. Et in
 quadam epistola sic dicit, Pia tristitia ac
 beata miseria est, vitijs alienis tribulari, nō
 implicari: merere, non habere: dolore con-
 trahi, non amore trahi: mentibus nāq; san-
 orum amicorum fletum cōmo u e risus phre-
 neticorum.

¶ Igitur o pastor pete a dñō vt de te aliquādo
 dicere possis quod de se ipso dicit propheta
 Micheas.

Cap. Irre-
 fragabili

Distin.

83.

23. q. 4.

cit. iust. a

Et. 23. q.

5.

Psal. 34.

Secunda pars

Micheas
30.

Micheas, Repletus (inquit) sum fortitudine spiritus Domini, iudicio & virtute: vt ânunciem Iacob scelus suum, & Israel peccatum suum. Qualis erat Chrysolomus, in cuius vita habes, quod cum clericorum vitia exemplo, verbis, legitimisq; pœnis audacter infestaretur, magnam ipsorum in se concitauit inuidiam. Tandem multis calamitatibus, multisq; laboribus propter Ecclesiâ & morum correctionem exhaustis, vitâ finiuit. De huiusmodi pastoribus dicit Dominus Matthæi 10. Eritis odio omnibus hominibus propter

Ecc'e. 7.

nomen meum: Qui autē perseuerauerit vsq; in finē, hic saluus erit. Igitur o pusillanimis, noli fieri iudex, nisi valeas virtute dirumpere iniquitates: ne forte extimescas faciem potentis: alioquin non Episcopus, sed canis impudēs reputādus es, vt habetur distin. 83.

¶ Gregorius in Pasto. de correptione vitiorum, ita ait. Vitia quædam sunt prudēter dissimulanda, quia eo ipso quod dissimulanter iudicātur (videlicet, quando delinquens deprehendit culpas suas cognosci a rectore) eo ipso erubescit culpas augere, quia tacite considerat pastoris erga se patiētiam, tollerātiā, & clementiam: & hanc Dominus exprobatat peccatrici Iudææ dicens, Non cogitasti in corde tuo, quia ego tacēs, & quasi nō

Isai. 57.

vi.

videns. Quædam autem etiam aperte cog-
 nita, mature tolleranda sunt: cum videlicet nõ
 dum oportunum tempus aduenit, vt aperte
 corrigantur: nã lecta immature vulnera, de-
 terius feruescunt, & nisi cum tempore me-
 dicamenta cõueniant, constat proculdubio
 quod medendi officium amittant. Sed cum
 tempus subditis ad correptionem quæritur,
 sub ipso culparum pondere, patientia præsu-
 lis exercetur. Ideo scriptũ est, *Supra dorsum
 meum fabricauerunt peccatores .i. quos cor-
 rigere nequeo, quasi super impositum dorso
 onus porto.* Quædam sunt occulta vitia sub-
 tiler perscrutanda, vt aliquibus signis eru-
 pentibus rector in subditorum mente omne
 quod clausum latet inueniat, & interuenien-
 te correptionis articulo, ex minimis maiora
 cognoscat: Quod fit diligenti inquisitione,
 vel matura correptione. Quædam vitia sunt
 leniter arguenda: vt quando quis peccat ex
 ignorantia, vel ex infirmitate: vnde Apосто.
*Si præoccupatus fuerit homo in aliquo deli-
 cto, vos qui spirituales estis, corripite huius-
 modi. &c.* Quædã autẽ sunt vehementer in-
 crepanda: vt quando quis ex se non agnoscit
 quanti sit ponderis culpa sua, ex ore increpã-
 tis hoc sentiat: debetq; cum magna zeli aspe-
 ritate accendi contra obstinatos, & crimina

Secunda pars

sua alleuiantes: ne si minus contra culpas accendatur, culparum omnium reus ipse teneatur. Cum. n. nihil acrius rectoris mentem frangat et excruciet quam zelus Dei (dicente Apost. Quis scandalizatur, et ego non vror) fit, ut in verba aspera contra vitia prorumpat: et quia tunc saepe exceditur in verbis, petenda est venia ab omnium domino.

Greg.

2. Reg. 12

In. 3. parte, describit idem varios modos arguendi, et admonendi, iuxta variam delinquentium conditionem: Iuuenes. n. peccantes plerumque sunt increpandi: senes vero blando sermone attrahendi, iuxta illud, Senioreme increpaueris. &c. Item potentes seculi, sunt artificiose arguendi, ne se erigant contra corripientem: sicut fecit Natham cum David. Sapientes vero delinquentes, sunt efficacibus rationibus superandi: inuerecundi, sunt duris increpationibus compescendi. Verecundos autem, modesta exhortatio melius componit. In illos ergo directe inuehendum: hos quasi ex latere tangere, sufficit. Proterui qui non cognoscunt mala sua, et exaltant bona sua, apertis rationibus confundantur. Pusillanimes autem qui nimis cognoscunt infirmitatem suam, et valde despiciunt bona sua, laudandi in primis sunt de bene gestis, et leniter reprehendendi. Astuti et duplices artificiose sunt

sunt disquirendi: hi. n. cum sint quasi deprehensi in crimine, tãtũ acutis et apparentibus defensionibus se palliant, more heritorum, qui cũ deprehenduntur varijs modis elabũtur. Illi autẽ qui sic iniquitatibus duruerũt, quod nec per flagella corrigũtur, tãto acriori inuectione feriendi sunt, quanto maiori insensibilitate obduruerũt, Plerunq; .n. (ait Greg.) sine dedignatione dedignandi sunt: & sine desperatione desperandi: ita dũtaxat vt ostensa desperatio formidinem incutiat, et subjuncta admonitio ad spem reducat: Contra hos ergo dura verba scripturarũ adducenda sunt, vt illud, Si contuderis stultũ in pila quasi ptisanas, feriente de super pilo, nõ auferetur ab eo stultitia eius. Item, Attriuisti eos, et reuenerũt accipere disciplinã. Addit tamen quod etiam aliquando illi qui per flagella et dura verba non corriguntur, nõnũquam per blandimenta curantur: quia quædam vulnera quæ curari incisione nequeũt, fomentis sanantur: & adamas qui incisionem ferri non recipit, hirci sanguine mollescit. Hec Greg.

¶ Perturbati et in furore iracundiæ constituti, non sunt directe et aperta increpatione

si quis inquiturum inquiturum N 4

Proverb
27.

Secunda pars

tionem arguendi, sed potius declinandi : ut ad se reducti tanto libentius exhortationis verba recipiant, quâto se tranquillius tolleratos erubescunt: quia menti furore ebrizæ, omne rectum quod dicitur, perversum viderur. Aliquando tamen in ipso seruore, non directe, sed quasi auersa hasta, sunt tranquille ferendi, ac prudenter acutis, ac lenibus verbis tangendi.

Idem.

¶ Elati vtiliter corripuntur, si eorum correptionibus quædam laudum fomenta misceamus: Prius enim laudando bona quæ in eis sunt, fit placabilis eorum mens ad ressecanda mala quæ in eis sunt: sicut equos indemitos prius blanda manu tangimus, ut eos nobis plenius postmodum etiam per flagella subigamus. Similiter conducit ad persuadendum elatis, si eorum emendationem, vel meliorationem nobis magis quam illis profuturam dicamus: & eam magis nobis quam sibi impedi postulamur: facile enim ad bonum elatio flectitur, si & alijs eius inflexio prodesse creditur.

Idem.

*Epist. 14.
lib. 2.*

¶ Gregorius pluribus admonitionibus utebatur contra delinquentes Prælatos. Unde Episcopum Salonitanum negligentem, epulonem, qui quædam Archidiaconum iniuste expulerat, sic alloquitur. Fraternitas tua post
fre-

frequentatam totiens admonitionem, a culpa suæ errore resipiscat. Quod si forte facere distuleris, vsum tibi pallij, qui ab hac sede concessus est, noueris esse sublatum: si vero amisso pallio, in eadem pertinacia persistis, participatione corporis & sanguinis Domini re noueris esse priuatum. Et comminatur post diligètem inquisitionem, a motione ab Episcopatu: ac tandem in fine concludit, Nos nullum pro personali amore defendimus, sed auctore Deo, normam iustitiæ postposita cuiuslibet personæ acceptione, custodimus.

¶ Ad Episcopum pertinet leuia delicta in alij, præsertim nobilibus tollerare. Vnde Gregorius, quia quidam patricius de animositate accusabatur, respondet, Quanto eum nos loco, & ordine præimus, tâto (si qua sunt eius leuia) tollerare mature & grauitè debemus.

¶ Ibi etiã nota verba prudètię plena, Si ea (inquit) quibus Deus vehemèter offenditur, insequi, vel vlcisci differimus, ad irascendum utiq; diuinitatis patientiam prouocamus. Multa enim mala ad nos de quibusdam in ciuitate Parno peruenerunt, quæ quoniã maiorem correctionem expectant, nec temere credènda, nec desidiose quærenda sunt.

¶ Libet etiam prouideri de alimentis Agathoni

Idem.

Epi. 32.

lib. 2.

Idem.

Epi. 66

Idem.

ni Epi. 62.

Secunda pars

ni ab Episcopatu ob delicta dejecto.

¶ Item arguit Rauenam Episcopum, quia per plateas pallio utebatur in letanijs, cum non nisi in Missarum solēnijs illo uti liceat. Vnde ait, Decorari pallio volumus forsam moribus in decori, dum nihil in Episcopali ceruice splendidius fulgeat quā humilitas.

Idem etiam docens Episcopum Mediolanē, quomodo se debeat habere in punitione vitiorum, Vitia (ait) maturis obiurgationibus increpate, ut ipsa quoq; sacerdotalis indignatio virtute dulcedinis sit admixta: quatenus et tunc a subiectis amari debeat, etiam cum grauiter timetur. Hoc enim facit ut in reuerentia habeatur postor: quia sicut preceptus furor vsitatusq; despicitur, ita contra culpas discreta indignatio plerunq; quo tarda fuerit, eo amplius sit timenda.

¶ Et ibi ad Episcopos, Oportet vos diuini respectu iudicij, clausis carnalibus oculis, nullius hominis faciem rectitudini iustitię pręponere. Confido enim in omnipotente Domino, quia (quod ad intentionem meam attinet) nunquam sino fieri, quod meam possit grauare animam.

¶ Item adhortans Diaconum Constanti-
nopo. ut se opponeret contra suum Episcopū, qui sibi nomē vniuersalis vsurpauerat,

Nunquam

Nunquam (ait) in hoc consentias: in nullo
trepides, quicquid agendū in hac causa est,
cum sūma authoritate age.

¶ Idem, Ego ex Domini largitate hoc habeo,
quod cum quorundam hominum superbis
actibus contradico, charitatis intime custo-
diam nunquam relinquo: sed sic ea quæ sūt
justitię foris exequor, vt ea quæ sunt amoris
minime postponam.

¶ Quia quidā Episcopus litteras apostolicas
missas a Greg. ac publice lectas, publice scin-
di fecit, Gregorius scribēs Diacono suo dicit,
Qualiter hoc patiar scis: qui āte paratior sum
mori, quā beati Petri Apostoli Ecclesiā meis
diebus degenerare. Mores autē meos benecog-
nitos habes, quia diu porto: sed si semel deli-
berauiero nō portare, cōtra omnia pericula
lætus vado.

¶ Et ad Maximū Episcopū prius criminōsū,
posthumiliatū, tria ibi dicit notata digna. Pri-
mū, credita (ait) sollicitudo nos vehemēter ā-
gebat, nequædā illicita quæ de te audieramus
negligēter omittere videremur. Ecce, hic
sollicitudo et zelus boni pastoris, Secūdū, sicut
cū p̄seuerātibus ī culpa oportet esse districtos
ita cū resipiscētibus, oportet esse benignos.
Tertiū, vt tecū tēperatius ageremus, exegit
etiā petitio excellētissimi viri Galinici Exar-
chi cuius

Idem.
Ep. 4. lib.

Ep. 81. 7.
lib. in. 2.
p.

Secunda pars

cuius voluntatem nec pertulimus, nec potuimus contristari.

Idem.

Epi. 127

¶ Item ad regem Recharedum, Quâdo (ait) delicta puniendâ sunt, curandum ne ira subrepat, ne fiat citius omne quod licet: Non. n. ira debet præire vt domina: sed post rationis tergum velut ancilla famulari, vt ad faciendâ iussa veniat: nam si semel mētem possederit, iustum deputat, etiam quod crudeliter facit. Ideo Iacobi I. dicitur, Ira viri iustitiam Dei non operatur. Sic tamen superata ira, debet in trāquillitate iudicium exerceri, vt tamen in ipsa trāquillitate seueritatis censuram nō deferas.

Idem.

Epi. 129.

¶ Hoc frequens est in Epistolis Grego. Quâdo nūtiabatur ei crimen quod in aliqua Diocesi accidisset sine denūtiatione punitionis, mox increpatoriam Epistolam mittebat ad Episcopum ob tarditatem punitionis: sæpe repetens hanc sententiam. Prius ad me punitionis quâ delicti rumor perferri debuit. Dicit tamen, quod illa Episcoporum in puniendis delictis sollicitudo ē utilis, & cautela laudabilis, quando totum agit ratio, & furor nihil sibi vendicat. Restringenda ergo (ait) sub ratione potestas est. Et quando audito crimine concitatur mens, nihil agendū, prius quâ concitata mens ad tranquillitatem redeat.

Idem.

Epi. 12.

lib. 8.

Nam cō

Nam cōmotionis tempore, iustum putat iram
omne quod fecerit.

¶ Et ibidem, In magnis (ait) criminibus seu- *Idem.*
ritatem exigentibus, agendum ut culpam ul- *Epi. 15.*
tio corrigat, & correctis post gratia non ne-
getur. Quando autē excessus nō est magnus,
sæpe ignoscendum, & relinquendum illi vn-
de verecundiam habeat: nam quandoq; plus
virium habet discreta in correctione remis-
sio, quā in exequenda ultione districtio: quia
illa facit plerunq; fideliozem ac subiectum,
hæc vero obstinatum & æmulum.

¶ Quotiens ergo (ait) ira animū inuadit, men- *Idem.*
tem edoma, vince teipsum, differ tempus fu- *Epi. 5t.*
roris: & cum tranquilla mēs fuerit, quod pla-
cet vindica. Ira nunquam est sequenda, quia
nunquam deber præire: Alioquin inter ma-
lignos spiritus reuocamur ad veteris homi-
nis similitudinem: iuxta illud, Turbatus est
a furore oculus meus: inueteraui inter oēs
inimicos meos. Est tamē ira aliquando oitē-
denda, non ramen exhibenda: aliquādo etiā
exhibenda: quando videlicet placata mente
irascimur in executione iustitiæ.

¶ Idē, In correctione hic est ordo seruandus: *Idem.*
ut personas diligas, & vitia persequaris: ne *Epif. 3.*
forte aliter agens transeat in crudelitatem cor- *2. lib.*
rectio, & perdas quos emendare desideras.

De moribus prælatorum.

Micheas
30.

Sic enim vulnus debes abscindere, vt non possis vlcerare quod sanum est: ne si plusquã res exigit ferrũ impresseris, noceas cui prodesse festinas. Ipsa ergo tua dulcedo sit cauta non remissa: et correctio ipsa diligens sit, nõ seuera: sed sic alterum condiatur ex altero, vt et boni habeant amando quod paueant, et prauī metuendo quod diligãt.

Ecc' e. 7.

¶ Si diligẽter legeris epistolas Gregorij, miraberis eius indefessam vigilantiam in correctione vitiorum. Quotiẽscunq; nuntiabatur ei crimẽ alicuius personæ a fide dignis, mox satagebat, vel scriptis monere delinquẽtem, vel si (vitium graue erat et dubium) vel injũgebat alicui examen, vel citabat coram se personam: si vero euidẽs erat, puniri curabat. Deniq; nihil õmittebat de his quæ prudens iustitia exigebat. Et Bernardus inquit ad Eugẽ. Moueatur indignatio tua contra oppressores: moueatur miseratio erga oppressos.

Isai 57.

¶ Tito dicit Paulus, Hęc loquere et exhortare, et argue cum omni imperio. Et Timotheo dicit, Increpa cum omni patientia: quia (inquit Gregorius) Timotheus seruentioris et acrioris spiritus erat, ideo egebat temperamento et freno: Titus autem, quia mansucioris, ideo calcari egebat & stimulo.

¶ Exhortatur idem reginã Angliæ vt ei opẽ ferat

ferat ad punitionem prauorum sacerdotum qui in regno suo debebant: quoniam eos (.i. Episcopos) quorum est hæc insequi, nec sollicitudo eos mouet ad inquirendum, nec zelus ad puniendum. Et testatur quod causa ruinæ populi, sunt sacerdotes mali: quia tunc populus ne habet mediatores ac intercessores dignos ante Deum: neque exempla vitæ. Et concludit quod qui emendare potest, et negligit, participem proculdubio se fecit delicti quod non emendauit. Vigeat ergo zelus rectitudinis in ultionem vitiorum. Vide quæso quod habetur Disti. 83. de hac materia. Sūt. n. verba quæ maximū timorē iegerūt Episcopis in peccatorum correptione negligētibus. Ex Bernardo habes, quo perueniat homo vni vitio assuetus: obducitur enim ei calus: ita, vt iam non sentiat vulnus quod ante sentiebat: quia stupidum et insensibile factū est. Quod enim ante iudicabat amarum, nunc iam dulce putat: quod autem importabile, nunc iam leue, imo delectabile fit. Cor sic induratum, iam ipsum non scinditur compunctione: non mouetur precibus: minis non cedit: flagellis induratur: Deum non timet: hominem non veretur: nouissima non memoratur, nec curat. &c. Quis quæso interius sanare poterit inueteratum concubinarium

Secunda pars

¶ Pij cordis est (ait Bernardus) cedere impo-
runitati, quæ ad id quod oportet, adduci nõ
paritur.

¶ Ama & frequenta secretas admonitiones
& correptiones paternas: sæpe enim hæc be-
ne natis ingenijs efficaciores & vtiliores sũt,
quam publicæ aut iudiciales punitiones.

¶ Contra pusillanimitatem, &
scrupulos conscientia, vanamq; tristi-
tiam, sæpe infestantem non-
nullos pios pastores.

Cap. 10.

¶ Onge oportet abesse cor
Episcopi a pœna illa quam
Iudæis Dominus commina-
tus est, Dabit tibi Dominus
cor pavidũ, & animam, mœ-
iore cõsumptam: sed potius

ad eum pertinet verbum illud Moysi ad lo-
sue ducem constitutum, Confortare, & esto
robustus: tu enim introduces populum istũ
in terram promissam. &c. Verum quidem est
(vt Chryso. dicit) quod fluctus animũ Epis-
copi concutientes, crebriores infestioresq;
esse solent ventis mare conturbantibus Atta-
men tunc vel maxime fiducia ac fortitudine
opus est. Legi (ait Bernar. ad Eugen. papam)
apud

Deute. 2.

*Chryso.
liber 3. de
sacer.*

apud quēdam sapientem. Non est vir fortis, cui non crescit animus in ipsa rerum difficultate. Ego autem dico, quod fidei homini magis est inter flagella fidendum: Et quāvis non succedant ad votum quæ secūdam Deum conamur, Deo flagellante nos, nunquid ideo non debet homo facere quod tenetur, quia Deus facit quod vult? Igitur & si videamus multa mala, non est deponendus animus, sed semper sperāda sūt meliora: Nūquam enim magna bona mortalibus pro- uenerunt, quæ non præcesserint magna mala. Itaq; etiam in ipso malorum & calamitatum diluuiō, in latitudine cordis & fiducia ambulandum est: alioqui ubi libertas filiorum Dei? ubi spiritus ille de quo Apostolus ait, Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, &c? Animus igitur qui solū Deū præ oculis habet, & facit quod in se est, cur agitabitur scrupulis: cur tristitijs euiscerabitur? cur spū pusillanimitatis constringetur? In Psalmo ubi nos habemus, iacta super Dominum curam tuā, iuxta Hebræum habetur, Projice onus tuum in Dominum .i. fidenti animo onera curarum, ac tristitiarum tuarū, in Dominum projice. Quod si ante pastorales curas & molestias fruebaris otio contemplationis, memento verbi Augu. sic dicētis,

Secunda pars

Nec otia vestra necessitatibus Ecclesiae præponatis: cui si parturiēti nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini non inueniretis. Manebas forte in monte, leuatis manibus orans cum Moyse: iussit Dominus vt descendas in cāpum cum Iosue pugnaturus cū Amalechitis: non deponas animum: quia nec in monte absq; timore viuendum est, neq; in medio Amalechitarum diffidendū: quia Loth inter Sodomitas fuit sanctus, & in mōte solus agēs, fuit incestuosus. De hoc Greg. in Pastor. pulchre loquitur in hunc modum, Qui habet dona Dei vt possit esse pastor, si vocatus, suscipere renuit, plerunq; ipsa dona sibi auferuntur: quia non pro se tantum, sed etiam pro alijs acceperat: Vnde Dominus dicens, Si diligis me, pasce oves meas, clare docuit, quod si testimonium dilectionis suæ est suscipere onus pastorale, quisquis virtutibus pollens ipsum suscipere renuit, pastorem summum conuincitur nō amare. Quod si ideo curam pastorem refugiant, quia quietem cōtemplationis diligūt, sciant quod de tantis animabus rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesse poterunt: Et iuxta legem, merito Ecclesia in illum expuet, quia noluit suscitare semen fratris sui Christi defuncti sine liberis: quia

paucos

*Greg.
1. parte.
Cap. 5.*

paucos in vita Dominus conuertit. Dicitur autem expuere in faciem eius, quia exprobat quietem eius: & confusus & discalciatus manet vno pede. Qui enim sui & proximi curam gerit, vtrūmq; pedem calciatum gerit in præparationem euangelij pacis. Qui autem sui dūtaxat, vnū pedem discalciatum habet.

¶ Gregorius ad quendam presbyterum inquit, Miror te contristatum detractionibus hominum, quasi non legeris, si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret. Igitur inter verba laudantium siue vituperantium, ad mentem semper recurrendum est: & si in ea nō inueniatur malum quod de nobis dicitur, magna debet generari lætitia, &c. Vocare tamen debemus detractores nostros & tranquille monendi sunt, eisq; omnibus modis satisfaciendum, ne scandalizentur. Si autem satisfactionem recipere noluerint, ex illo verbo consolatio sumenda est, Sinite illos: cæci sūt, &c. Magna fiducia (ait Greg.) est plenæ mercedis in cælo, quando quis hic pro bono opere deridetur, aut despicitur. Si patrem familias Beelzebub vocauerunt: quanto magis domesticos eius? Et Apostolus vt seductores, & veraces, &c.

Idem.

Epis. 45.

lib. 8.

¶ Ait etiā Greg. ad Patritiū, Quoties stultos homines tibi derogare cognoueris, caue ne

Idem.

Secunda pars

vel minima tristitia tangaris . Si autem sine peccato tuo potes (data ratione) eorum cōpescere murmur, ad hoc teneris : vt ad sanitatem reducantur: vocando eos secreto , & eis rationem redendo . Adducit autem ad hoc solitudinem Petri in tollendo scandala Iudæorum in Baptismo Cornelij.

Actuum.
10. et. 11.

Idem. Ep.
24. lib. 11

¶ Idem, Ego in tanto gemitu & occupationibus viuo, vt ad dies quos ago me peruenisse pœniteat: sola mihi consolatio est, mortis expectatio . Vnde pro me orate, vt de hoc carcere cito egrediar, ne tantis laboribus diutius torquear.

Idem.
Epi. 73.

¶ Bernardus ad Renaldū Abbatem inquit, Onus, animarum est infirmarum: nam quæ sanæ sunt, portari non indigent , ac per hoc nec onus sunt, igitur ægros moribus exhortando, increpando, agis opus tuum, & portādo sanas, quos sanando portas. Si quis vero ita sanus est, vt magis iuuet te, quam iuuetur à te, huius te parem, non patrem cognoscas. Tamen in sanis minus lucraris, quia tua tibi præmia minuis. In infirmis autem in tantum magis lucraris, in quantum magis grauaris.

¶ Non sis pusillanimis permittens te seduci & trahi ab insipientibus ad eorum praua studia vel minus bona consilia: quales erant illi quibus Apostolus per ironiam & suggillationem

nem dicit. Libenter suffertis insipientes, cū sitis ipsi sapientes: sustinctis enim si quis vos in seruitutē redigit, &c. Nulla ergo te verba, nulla mūdi autoritas reuocet ab apostolicis & rectis cōsilijs & institutis. Propter hoc enim scriptū est. Nolli esse humilis in sapientia tua: ne humiliatus in stultitiā seducaris.

Eccli. 13.

¶ Patres heremi valde cōmendabant discipulis suis vt nunquā demisso & inertī, sed vigilantī & attento ac sollicito animo semper incederent. Hoc enim modo, velut parati & in procinctu quodam erāt ad omne bonum: Paratus enim animus ad negotia, plusquam dimidium est negotij.

¶ Scrupulis semper angi, & de peccato irrationabiliter morderi, interdum oritur ex nimio amore sui, quo homo diligit se. Ex quo oritur vt plus æquo timeat periculum suæ salutis. Satagit etiam Sathanas, vt quando non potest auferre à corde hominis timorē Dei, saltem faciat illum timere vana & falsa pericula: vt non perfruatur pace consciētiae.

¶ Scrupulosi sunt valde contumeliosi diuinæ bonitati, nec de illa recte sentiunt, quasi Deus iudex quidam esset iniquus, qui occasiones quæreret ad homines illaqueandos: cum tamen ipse plusquam nos desideret salutem nostram. Quod autem à nobis potissi-

Secunda pars

num requiritur est, firmissimum propositum ac decretum quiduis potius subeundi, quàm illum offendendi. Quisquis vero tale propositum fixum in animo habet, non est cur debeat varijs scrupulis angj.

¶ **S**upremũ remedium scrupulorũ est, humiliter submittere se aliorũ iudicio. Hoc enim remedium à Deo datum est: vt qui sua se prudentia curare non potest, aliena iuuetur. Et quãuis contingat falli & errare aliquando eũ qui consilium det, non fallitur tamen is qui accipit, quando ex mandato Domini sequitur consilium eius.

¶ **O**mnis amaritudo animi vndecunq; veniat, efficaciter est repellenda: quia suauitas deuotionis q̄ omnem supereat dulcedinẽ, non potest esse simul cum quauis amaritudine. Ideo vigilanter incedendũ est: neq; vllus aditus seculari tristitię aut immoderatę solitudini aperiendus: sed eam omnẽ protinus in Dominũ projicere debemus: atq; fiducia securi, in pace & tràquillitate cor nostrũ perpetuo retineamus.

Epi. 258.

¶ **B**ern. scribens ad Eugeniũ Papam, suadet vt non detineat in regimine pastorali quendam, qui omnino inuitus acceptauit, & inuitus exequebatur: allegãs beatũ Ambrosium dicẽtem, quod nemo inuitus benefacit, etiã si

si bonū sit quod facit: quia nihil prodest spiritus timoris, vbi nō est spūs charitatis, &c. Et ad ipsum qui obstinate renitebatur curæ Abbatiali (fratrē scilicet Rualenū) scribit epistolā, vbi hortatur eū, quod cōfortetur in Domino, & nolit iā cōtra stymulū calcitrare. Induere (ait) fortitudine, cōfidens & sciēs quia

gaudiū Dñi fortitudo tua: induere igitur lætitia salutari. Et libro de interiori domo dicit, qđ tristitia omnis boni impedimētū sit. *Cap. 15. Augusti.*

¶ Vis scire vnde oriatur diffidentia salutis? Lege Aug. in præfatione Psalms, Beati quorū: vbi hæc habet, Mala cōsciētia tota est in desperatione: bona conscientia tota est in spe: retrahit enim mala conscientia à spe. Et subdit, Qui igitur vult habere bonam spem, habeat bonam conscientiam: ad habendum autē bonā conscientia, credat, & operetur.

¶ Quid horres (inquit Augustinus) labores? *Augusti.*
An nescis quia fornax mundus, ignis tribulatio, aurum electi, palea iniqui, aurifex Deus: ardet palea, purgatur aurum: palea vertitur in cineres, aurum purgatur à sordibus. Quod vult ergo (inquit) artifex facio: vbi me ponit tolero: iubeor tolerare, nouit ille purgare: ardeat & fulgeat palea ad incendendum me, & quasi consumendum: sed tamen illa tandem vertetur in cinerem,

Secunda pars

cinerem, & ego sordibus carebo. Subiecta ergo esto Deo anima mea: quia ab ipso patientia mea.

*Bernard.
Ep. 82.*

¶ Bernardus cuidam Abbati qui proponebat dimittere Abbatiam ut sibi quietius vacaret, omnino hoc interdicit: tum quia charitas non quaerit quae sua sunt, tum quia sequetur scandalum & turbatio pacis. Libenter (ait) carebo quantumlibet, etiam spirituali quaestu, qui non possit acquiri nisi cum scandalo. Vbi. n. scandalum, ibi procul dubio charitatis est detrimentum: Vbi autem est diminutio charitatis, non potest sperari spiritualis exercitij perfectus. Item qui propria quiete communi utilitati praefert, non potest dicere, Mihi vivere Christus est, & mori lucrum. Et ubi erit illud, Nemo sibi vivit, & nemo sibi moritur? Et illud, Non quod mihi utile est, sed quod multis ut salvi fiant? Et, Ut qui viuunt, iam non sibi viuunt, sed ei qui pro ipsis mortuus est? Et illud, Alligatus es uxori, noli quaerere solutionem, &c? Denique ait, Illud desiderium propriae quietis spiritualis, esse immissum a diabolo: qui eam rationem excogitauerit turbante unitatis & pacis. Atque is suggerit ut dimittat certum bonum quod tenet, spe futuri & incerti boni.

*Bernard.
Epi. 86.*

¶ Et alium Abbatem in eodem casu sic monet, Tene quod tenes, mane in quo es, & stude

de prodesse quibus præs: nec præesse refu-
ge, dum prodesse potes: quia væ quidem tibi
si præs & non prodes: sed ve grauius, si quia
præesse metuis, prodesse refugis.

¶ Et ad quendam qui contra consilium eius
conatus fuerat à se rejicere sarcinā curæ pa-
storalis, dicit, Attende si licuit Christiano in-
junctam sibi dimittere obedientiā ante mor-
tem, cum Christus factus fuerit obediēs vsq;
ad mortem. Si dicis quod impetrasti licen-
tiam ab Episcopo cedendi, dico quod cū fue-
rit importunitate extorta, non fuit licentia,
sed violentia: quod enim tua importunitate
victus Episcopus, inuitus fecit: non fuit ab-
soluere sed abrumpere: Gaudes quia exone-
ratus es, & ego vereor quod Deus sit in te ex
honoratus: cuius proculdubio ordinationi
resistis, dum promotus ab illo, tu te dejicis.
Oportebat etiam patienter portare onus im-
positum, animo non frangi, pusilanimitate
non vinci: & semel susceptum deponere nō
licebat. Si allegas difficultatem vel impossi-
bilitatē, omnia potsibilia sunt credēti. Hoc
verum est quod ideo deposuisti, quia magis
tibi placuit quies tua, quam vtilitas aliena:
nec mirum: placet fateor & mihi quod hæc
quies placeat tibi: si tamen nō nimis: Quod
cunq; autem bonū ita placet, vt si recte fieri
non

*Bernard.
Epi. 87.*

Secunda pars

non possit, placeat tamen fieri eo modo quo fas non est, nimis est: ac per hoc iam quia bene non fit, non est bonum. Igitur oportuit te vel non suscepisse gregem dominicum seruandum; aut susceptum nequaquam relinquere. Nolo ergo te in desperationē mittere: quia iam fecisti: sed nolo quod reputes hoc paruam culpam: sed ob illā semper timeas, se per pœniteas: Neque putes me indignari quia non acquieuisti consilio meo: cū potius quādo mea sententia eligitur, graui onere premi me sentio, rei finem pauidus expectans.

Bernard. ¶ Cui iustius uiuam, quam ei qui si non moreretur, ego non uiuerem? Seruiamus ergo illi in illa charitate quæ timorem expellit, labores non sentit, meritum non intuetur, præmium non requirit, & tamen plus omnibus urget: Nullus terror sic sollicitat, nulla præmia sic inuitant, nulla iustitia sic exigit.

2. de vita contemp. Cap. 16. ¶ Non consterneris animo quia quietem nō habes, ut. n. dicit Prosper, qui pro multis occupatur ut alij proficiant ac Deo vacent, profectus illorum eius fructus est: & qui solitudines omnium portat, in ipsis proficiētibus proficit, & gloria illorum gloria eius est.

Prosper. 1. 105. 3. ¶ Charitas (ait idem) omnium profectus, suos reputat: ac de alienis peccatis, tanquā de proprijs misericorditer luget.

¶ *Basilus,*

Secunda pars

salutē, potest authoritate Papæ deferere curam pastoralem: quia solus Papa potest dispē fare in voto perpetuo quo quis se astringit ad curam subditorum, dum Episcopatum suscipit.

Augusti.

2. Capi.

104.

¶ Augustinus contra literas Petiliani sic dicit. Unguentum spiritualium gratiarum descendit à capite Christo, & ungit barbam: per quam intelliguntur viri fortes in Ecclesia. i. veri pastores: deinde ad reliquum populum.

Chry. li. 3

de Sacer.

¶ De magnanimitate ac fortitudine animi quam debet habere Episcopis cum vexatur importunitatibus pauperum ac viduarum, loquitur Chrysostomus. Paupertas (inquit) est malū insatiabile, querimonia semper & ingratitude plenū: ideo absit vt Episcopus turbetur quando viduæ pauperes in tempestiue obtundunt, aut immerito expostulant. Illorum enim infœlicitas, misericordiam potius quam contumeliam meretur: & extremæ crudelitatis est addere dolorem dolori. Absit vt is excandescat ira, ppter pauperum efflagitationes, aut assiduum illorum occursum. Et de hoc habes in Eccl. vt idē citat. Quod si non cōsolaris verbo, sed potius tua destomachatione anxietatē auges: quāuis dones aliquid, non sentit subsidium. Quod si vultu ac verbo consolaris, donum conduplicas:

Eccl. 4.

plicas:

plicas: Ideo dicitur, Melius verbum, quam datum. Ibidem etiã differit de ægrotis curã, de hospitiibus recipiendis, de virginibus Christi & curandis, & custodiendis. *Eccle. 18.*

¶ Episcopus pusilli & exigui animi, seq; nimium amans, ingruente aduersitate, statim cogitare incipit, quomodo impositum sibi onus excutiat, vt quiescat. Non sic Athanasius, non sic Chrysostomus: imo insurgentibus contra ipsos principibus, &c. tũc acius pro Ecclesia certabant: & se ipsos pro ea murum opponebant: quia videbant hoc expedire ad gloriam Christi, & ouium salutem.

¶ Chrysostomus super illud. Nemo adolescentiam tuam contemnat, dicit, quod Episcopus in his quæ ad se pertinent, constanter ferat contemni, maledici, & lacerari: nam si in his velit se vlcisci, omnino taxabitur. In his autem quæ pertinent ad salutem aliorum, omnino non ferat contẽptum, sed imperio & autoritate sua vtatur: summa cura prouidens ne quid noxiũ immincat gregi: Aliter enin facere, non mansuetudo, sed stultitia est. *Chryf. Hom. 13. 1. ad Tit.*

¶ Quid pusillanimitas ait? Si hoc aut illud fecero, multis displicebo. Quid ergo vis? An speras quod apostolica instituta & euãgelica consilia, carni placitura sit? Obtura ergo aures

Secunda pars

aurēs vocibus carnalium, vt Christū audias:
¶ Duplex martyrium occurrit in pastoralī officio: alterum quidem mere pœnale: quod præcipue versatur, siue in laboribus externis, siue in internis amaritudinibus, angustijs, exacerbationibus, ariditatibus, &c. Alterum vero oritur ex scrupulis & perplexitatibus: quæ circa agenda vel non agenda occurrūt. Hoc autem non est mere pœnale: quoniam habet annexum periculum culpæ: & hoc est longe terribilius & intolerabilius: Verbi gratia. Sit ne puniendum an ferendum tale crimē: an permittendū quod ille non resideat: quod non habeat plura beneficia, & multa his similia. In quibus casibus ad anchoram orationis confugiendum est. Ora igitur, dicens. Domine tu omnia nosti: tu scis quod nulla ratione volo displicere tibi: quī potius occidi magis quā te ostendere paratus sum: Illumina ergo oculos meos, & doce me facere volūtātē tuā: quia Deus me⁹ es tu. Erit autē maximū in his anxietatibus & scrupulis solatiū, si animus bene sibi cōsciū, animaduertit has oēs anxietates nō ex aliquo peccato proprio, aut inordinata aliqua affectione ad terrena, sed ex sola cura & sollicitudine curæ pastoralis oriri. In hoc. n. casu cum homo id præstat quod præstare potest, nō habet cur animus laceretur aut discrucietur.

Secunda pars

22. cathedra ascenderunt sedebis (mei iudice) solitarius: hoc est, facilitas crudelitatis: cuius callidissimæ vulpeculæ, magnorū neminem comperi satis cauisse versutias: ex quā in ipsis met pro nihilo multæ nascuntur iræ: Inde innocentum frequens addictio: inde præiudicia in absentes, &c. Ioannes in Extrauagāte. Diuinis, ita ait, Nos mala contra aliquē dicta nolumus prius credere, quam probare. ¶ Manum tuam (ait Bernar. cuidam Episcopo) misisti ad fortia, fortitudine opus est: speculator factus es, prudentia opus est. Hęc est. Abbatissa virtutum: nulla earum aliquid bene agit, nisi ea dirigente. Memento verborum Iob, Causam quam ignorabam, diligentissime inuestigabam. Attende à falsis Prophetis. i. consultoribus, quorū consilia Deo non sunt odorifera. Cautè audienda sunt eorum hominum consilia, in quibus non constat vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxij sunt.

¶ Præcipitur nobis quod in conuersatione simus simplices, suaues, dulces, sicut columbæ: prudentes tamen sicut serpentes. i. seruantes caput. i. charitatem: hoc est, nihil omnino illicitum facientes ob cuiusquam auctoritatem, respectum, preces, amorem, timorē, &c. vigilantissimis oculis perspicendo, an
in eo

in eo quod petitur latet aliquid veneni: vt
 constanter quidem, & tamen suauiter nege-
 tur. Item oportet oculis linceis videre dia-
 boli facundiam. Nihil est quod non aliquas
 apparentes rationes habeat, & quod nō pos-
 sit verbis honestari præsertim hominū elo-
 quentium. Cuiusmodi sunt ea quibus mul-
 ti probare contendunt magnificum appara-
 tum atq; splendorem decere domos Epi-
 scoporū. Quibus tamen nullo modo aduer-
 sus Patrum & Conciliorum decreta & exē-
 pla concédendum est, iuxta illud, Ne trans-
 grediaris terminos antiquos. q. p. p. r.

¶ Ecclesi. 32. Sine consilio nihil facias, & post
 factum non pœnitebit. Et ibidem etiani, An
 te omnem actum cōsiliū præcedat te. Sed
 cuius? Hoc etiam dicitur ibidem, Anima (in
 quit) viri sancti annuntiat aliquando vera
 plusquam septem speculatores sedentes in
 excelso ad speculandū.

Eccli. 32.

37.

¶ Qui præcipitanter & absq; præuio cōsilio-
 res agunt, plerunq; penitet eos factorum.

Ideo scriptum est, Fili sine consilio nihil fa-
 cias: & post factum non pœnitebis. Et, Pal-
 pebræ tuæ præcedant gressus tuos. Prælati
 cauenda sunt duo extrema. s. pertinacia, &
 inconstātia. Pertinacia ex superbia nascitur:
 qua homo meliorem se cæteris estimās sen-

Eccli. 32.

Prou. 4.

Secunda pars

rentiam suam aliorum sententijs anteponit. Quibus dicit Apostolus, Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Inconstantia autem ex leuitate nascitur: Ideo dicitur, Cor stultorum dissimile erit: quia dum mutabitur se varium exhibet, nūquam idem quod fuerat manet.

Greg. Epis. 33. ¶ Quomodo Gregorius cedebat cōsilio multorum, colligere poteris ex *Epis. 33.* Scribēs n. cuidam qui à monachatu apostatauerat, sic ait, Si pro zeli mei ardore forte in hac causa suspectus sum, cunctam simul Ecclesiam in consilio huius disceptationis adhibeo: & quicquid omnibus fieri salubriter placet, ego in nullo contradico: sed quod in cōmune decernitur, lætus impleo, & subscribo.

Idem. Epist. 30. Lib. 3. ¶ Animaduerte quam humiliter & suauiter Greg. respondet Constantiæ Augustæ: quæ petebat ab eo, quod ipse dare debite non poterat, reliquias scilicet corporis D. Pauli. Dū desiderarem (ait) illa mihi à vestra serenitate imperari in quibus facilimam obedientiæ exhibēs, vestram erga me amplius potuissē puocare gratiam, maior me mēstitia tenuit, quod illa præcipitis, quæ facere nec possum, nec audeo. Et miranda quædā ibi ad sui excusationē cōmemorat. Nihilominus tamen promittit ex catenis eius Apostoli particu-

las

las quasdam lima subtractas se ad eam missurum.

Idem.

¶ Et in alia Epist. cuidam scribit se grauius commo-
tristatum, quod is petiuisset ab eo quaedam in qui-
bus voluntatem eius non poterat facere: quia
ratio obsistebat. Itaque cum magna dulcedine
ratione reddita, negabat quod petebatur, quam-
do fas non erat concedere.

Epist. 39

¶ Et contra Ioan. Episcopum Costanti. qui sibi nomen
vniuersalis Episcopi usurpauerat, Prius (ait)
modesta admonitione pulsandus est animus
eius: qui si nequaquam a suae elationis rigore
voluerit inclinari, tunc quid fieri debeat cum
omnipotentis Dei solatio subtilius pertractabi-
tur. Non enim pacem veraciter tenemus, nisi cum su-
perborum culpas cum charitate simul & iustitia
persequimur: diligentes homines, & vitia perse-
quentes. Vulnera nempe (ait) quae ressecanda
sunt, prius leui manu palpanda sunt.

Idem.

Epist. 36:

Lib. 4.

Epist. 38.

¶ Et ad Castorium (cui causam quandam exami-
nanda commiserat) Vide (ait) ne negligenter
agas, ne fide aut deuotionem tuam quisque cor-
rumpat. Omnia age blande, & dulciter: ut actio
tua districta sit, & lingua mitis. Non sis con-
tentus duas aut tres personas requirere: re-
quirere grauiores quotquot nueneris.

Idem.

Epist. 33

Lib. 5.

¶ Semper in corde geras illud Bernardi. quod is pro-
tulit in fine vite, Semper minus meo sensui
quam alterius credidi: scandalum nemini facere
uolui: & si incidit, sedauit ut potui.

Bernard:

Secunda pars

Gregori. ¶ Et Greg. inquit, Ego Iesum inuoco testē
Epist. 28. in animam meam, nulli hominum à summo
Lib. 6. vsq; ad vltimū, occasionem scandali me da-
 re velle.

Greg. ¶ Contra quendam Episcopum senē ita scri-
Epist. 1. bit. Quauis scriptum sit, Seniorē ne incre-
Lib. 7. paueris: hoc tamen intelligitur, quando cul-
 pa senis non trahit ad interitum iuniores:
 Nam senex exemplo peruertēs iuuenes, di-
 stricta increpatione feriendus est: Nam scri-
 ptum est, laqueus iuuenum omnes vos, &c.

Idem. ¶ Idem etiam dicit, Non fiat Abbas qui sibi
Epist. 91. sapiens esse videtur, nec est in suo sensu hu-
 milis.

Idem. ¶ Idem, Sacerdotali proculdubio conuenit
Epi. 58. grauitati, vt emergentes causas & querelas
Li. 8. Ecclesiæ suæ, sine mora diffiniat: aut (si fieri
 potest) pacifica ordinatione, aut certe, iudi-
 cio interueniente.

Idem. ¶ Idem, Mentibus duris simul omnia vitia
Epist. 81. abscindere impossibile est: quia is qui gradū
 summum ascendere nititur, gradibus vel pas-
 sibus, non saltibus eleuatur. Vnde Augusti-

Idem. ¶ Idem, Episcopo Anglorum precipit ibi ne per-
Epist. 71. mittat Anglis recenter ad fidem conuersis,
Lib. 9. immolare animalia idolis vt solebāt: sed per-
 mittat tamen vt occidant ea in festis marty-
 rum, vt ex eis celebrent cōiuiua prope Eccle-
 siam

siam in tabernaculis ex ramis contextis, &c.

¶ Et in alia Epif. increpat valde quendam *Idem.*
Episcopum quia non exhibebat studium di *Epi. 29.*
lectionis monasterijs, & oppressis pauperi- *Lib. 11.*
bus nec opem ferebat supplicantibus in iu-
stis peritionibus, nec volebat audire consilia

prudētum: nec seruabat grauitatem Episco-
po dignam, vt pote qui quotidie pergeret ad
mare vno aut duobus clericis comitatus:
Quo fiebat vt apud suos esset in fabula, & a-
pud extraneos sic vilis ac despicibilis, vt ni-
hil habere autoritatis aut grauitatis iū dica-
retur.

¶ Item ad alium Episcopum qui commotus *Idem.*
irā excommunicauerat quendam Abbatē, Fre *Epi. 29.*
quenter (ait) admonuisse vos recolo, vt in p *Lib. 12.*
ferenda sententia esse præcipites nullatenus
deberetis. Præsertim cum ille esset in ægri-
tudine constitutus: Quem. n. diuina discipli-
na conterit, ei humana flagella addenda non
sunt. Igitur quantum exasperasti illum, tan-
ta nunc dulcedine consolare.

¶ Et in eodem casu, Causæ quæ per senten- *Idem.*
tias (inquit) sunt decidendæ, necesse est vt *Epi. 30.*
prius studiosa & frequentissima considera-
tione mensurentur: nihil potestati, sed torū
æquitati tribuatur.

¶ Bernar. Plures sunt qui sine quærela inter *Bernard.*

Secunda pars

fratres conuersantur: super fratres vero, non solum inutiliter, sed etiam insipienter & nequiter. Pauci namq; sunt qui vtiliter, pauciores qui humiliter præ sint. Qui autem ad hoc sunt idonei, illi nimirum sunt, qui matrè virtutum discretionem perfecte adepti sunt. Qui etiam vinū charitatis vsq; ad contēptū propriæ gloriæ, & vsq; ad suimet obliuionē, (non quærendo quæ sua sunt, Spiritus sancti magisterio) ebiberunt. Nam virtus discretionis absq; charitatis feruore iacet: & feruor vehemens absq; discretionis temperamento, præcipitat. Nam feruor debet erigere discretionem, & discretio feruorem regere debet: ac demum subiectis, nec desit in cura, nec in superbia præ sit.

Idem.

*De Cons.
ad Eug.*

¶ Et ad Eug. dicit, Mater fortitudinis est prudentia: neq; est fortitudo sed temeritas quilibet ausus, quem non parturivit prudentia.

¶ Idem ad eundem, Non solum cauere tenebris quod malum est, sed quicquid male fuerit coloratum.

¶ Et ibi, In omni agendo tria consideranda, An liceat, an deceat, an expediat.

¶ Quando litigantes veniunt ad te de suis negotijs tractaturi, duo tibi faciēda sūt. Primū da operā vt inter illos de pace & negotio cōueniat. Deinde exhortare ne, p̄ terrena possessiuncula,

si uncula regnū cælorū amittāt, &c. Et sic etiam internegotia tēporalia facultas tibi dabitur diuina tractandi: atq; ita in hoc etiam opere pastoris officium exequeris.

¶ Ora cū sapiente ante cuiusq; grauioris negotij decisionē dicēs, Da mihi Dñe sedium tuarū assistricē sapientiā, & noli me respicere à pueris tuis: quoniā seruus tuus sum ego, & & filius ancillæ tuę: homo infirmus, & exigui tēporis, & minor ad intellectū iudicij & legū. Sequitur, Mitte illā de cælis sanctis tuis vt mecū sit, & mecū labore: vt sciam quid acceptū sit apud te. Scit. n. illa omnia & intelligit. Et deducet me in operibus tuis sobrie. Quis. n. hominū potest scire consilium Dei? aut quis potest cogitare quid velit Deus? Cogitationes mortalium timidæ & incertæ, prouidentię nostræ. Sensum ergo tuum, quis sciat: nisi tu dederis sapiētiam & miseris. Spiritum sanctū tuum de altissimis.

¶ Cū fatuis consilium non habeas: non. n. poterunt diligere, nisi quæ eis placent. *Sap. 9.*

¶ Primum ac præcipuū remedium curando peccatori est, sic dulciter eum tractare; sic omnibus eum sinceri amoris verbis. & obsequijs prosequi, vt ille verā hanc intelligat dilectionē. Hoc. n. iacto fundamento, quicquid dixeris, libenter accipiet.

Secunda pars

11. q. 3.

¶ Gregorius, Summopere præcauendū est, vt rectores Ecclesiæ, & qui publica iudicia exercent, nullatenus leuitate aut fauore ducti, sint præcipites: sed causis prius diligēter ventilatis, cum res quæ ignorabatur plenè ad notitiam venerit, tunc diuina & humana lege resoluatur. Et secundum quod ibi constitutum est, remota personarum acceptione, diffinitiuā sententia proferatur.

Dist. 45.

¶ Idem, Omnis qui iuste iudicat, stateram in manu gestat, & in vtroq; penso iustitiam & misericordiā portat: sed per iustitiam, reddit peccati sententiam: per misericordiam, peccati temperat pœnam: vt iusto liberamine quædam per æquitatem corrigat, quædā per miserationem indulgeat. Qui. n. Dei iudiciū ante oculos suos proponit, semper timet & tremet in omni negotio, formidans ne de iustitiæ tramite deuians, cadat.

Dist. 45.

¶ Item ex eodem alloquens Episcopos, Licet plerunq; accidant Episcopis quæ sunt reprehendenda, plus tamen apud eos corrigendos agat beneuolentia, quam seueritas: plus cohortatio, quam commotio: plus charitas, quam potestas: cum nemo nostrum sine reprehensione aut sine peccato viuat. Nam si Dominus Petrum statim post trinam negationem iudicasset; non tātum fructum ex eo percepisset.

percepisset. Rectores igitur Ecclesiæ delinquentes, magis sunt excitandi ac corrigendi, quam iudicandi. At dicit Bea. Antoni. hæc esse intelligenda in peccatis occultis, vel in peccatis ex passione & fragilitate cõmissis: non autem quando procedunt ex consueta malitia interueniente pertinacia: vt patet ex eiusdem sentētia supra citata: quæ incipit, Quauis scriptum sit seniore[m] ne increpaueris, &c. Et alibi, Ea (inquit) quæ in nobis cõmittuntur, facile possumus dimittere: ea vero quæ in Deum, non sine pœnitentia possemus relaxare.

¶ Idem habet in alio loco, Sicut nostra defendimus, ita iuribus alienis ambitu stimulante nequaquam derogamus: nec etiam gratia fauente alicui plus quam meretur impartior.

¶ Quomodo authoritas regiminis simul seruanda sit cum ministerio misericordiæ, colligit Greg. ex illo Iob, Cũq; sederem quasi rex circumstante exercitu, eram tamen morientium consolator.

¶ Bernard. admonet Eugeniũ Papam vt caueat sibi ne fallatur: quia quãto potestas maior est, tanto turpius & periculosius erratur. Ac nominatim designans quẽdam, ait, Non vos fallat miserãdã facies illius, vilis hãbitus, vultus supplex, demissa supercilia, verborum humilitas,

Epi. 1.

Lib. 7.

22. q. 4.

Si is qui

25. q. 2.

Epi. 247.

Secunda pars

humilitas, neq; ipsæ quidē lachrimulæ cur-
rētes (vt aiunt) ad nutum eius doctę mētiri.

64.

¶ Habes pulchram Episto. 64. Augu. ad Au-
relium Episcopum: In qua vbi reprehendit
deprauatam Aphricæ consuetudinē s. quod
sæculares celebrabāt magna conuiuia in cō-
miserijs ad honorem martyrum, docet ibi
quomodo se debet habere Episcopus quādo
hmōi vitia emendare vult, qui multos habēt
autores. Quantum existimo (inquit) non
aspere, nō duriter, nō modo imperioso ista
colluntur: sed magis docendo, quam iubēdo;
magis monendo, quam minando. Sic enim
agendum est cum multitudine peccantium;
seueritas autem in peccata paucorum exer-
cenda est. Et si quid minamur, cum dolore
fiat, cōminando vindictam ex scripturis: ne
nos ipsi in nostra potestate, sed Deus in no-
stro sermone timeatur. Hoc modo prius mo-
uebūtur spirituales viri, vel spūalibus proxi-
mi: quorū authoritate, et lenissimis quidem,
sed instantissimis admonitionibus cætera
multitudo frangatur. Hæc ille.

7.

¶ Ad Titū inter cōditiones Episcopi hæc nu-
meratur. Non præfractū (vbi nos habemus
non superbum). i. non durum & sui sensus
plus satis tenacem.

8.

¶ Item ad Philip. vbi dicit, Modestia vestra
sit

sit nota omnibus hominibus, græce habetur
 æquitas. Et significat hic quãdam virtutem
 mirabilẽ: qua homo redditur habilis ad chri-
 stiane cum omnibus conuersandum. Signi-
 ficatur. n. amabilitas, & quãdam promptitu-
 do, qua homo paratus est omnibus omnium
 moribus se accommodare, neminem fastidi-
 re, omnibus benefacere, libenter cedere, &
 quæcunq; potest sine offensione Dei ferre,
 & permittere, etiam cum iactura sua, siue re-
 rum suarum. Hoc. n. est, non quærete quæ
 sua sunt, sed quæ aliorum. Nulli onerosus
 aut odiosus est, sed æquus & cõmodus. Hoc
 est quod ad Romanos dicitur, Si fieri potest
 quod ex vobis est, cum omnibus hominibus
 pacem habentes. Et. 1. ad Corinthios, Sine
 offensione estote Iudæis, &c. Et. 2. ad eos-
 dem, Cõmendantes nosmetipsos ad omnẽ
 consciẽtiã hominũ .i. ea faciamus quibus
 omnes homines (si consciẽtiã velint tes-
 tati) nõ possint nos non cõmendare & pro-
 bare, nec aliquid habeant in quo nos merito
 accusare possint. Hoc est omnibus omnia
 fieri. Hoc est modestiam nostram notã esse
 omnibus hominibus. Hæc est præcipua vir-
 tus Prælatorũ. Cõtra hãc regulã pacis & cõ-
 cordiæ vehemẽter pugnãt illi qui nihil suo
 iuri, nihil suo sensui, nihil suę potestati, nihil
 suæ

Roma. 12

Secunda pars

suæ causæ, volunt detractum esse: sed omnes cogere ut ipsi deserta & contempta causa & iure suo, tantum illorum quærant ius, sequantur sensum, cedant potestati, faueant causæ: atque ita omnium hominum mores sibi volūt accommodari, etiam cum illorum detrimento: Ipsi autem moribus aliorum nolunt se atterere, rigide suum ius exequentes & aliorum consilijs aduersantes: nullam in rebus suis iacturam pro pace laturos. Hinc nascuntur discordiæ, turbationes, cōtentiones, &c. Et qui hoc faciunt, iactant se interim quod pro iustitia ac suo iure tuendo hoc faciunt: cum ex hoc ipso valde accusandi sint, quod suum ius plus fecerint quam pacem & concordiam, præsertim publicam. Igitur multa dissimulare debes, multis cōniuere, omnia sic moderari pro loco & tempore, ut charitas & pax illibata seruetur. Hinc illud Poetæ commici: Sūmum ius, sūma iniustitia est. Sapiēs etiam, Noli esse nimium iustus: nec plus sapias quam oportet. Si Deus ius suum rigide exequeretur, quis hominum viveret? Et David sæpe omisit facere, quæ optimo iure potuisset in Saulem, Ioab, &c. Sūmis ergo precibus & lacrimis pete à Domino hanc æquitatem, humanitatem, facilitatem: quā nemo habet nisi charitatem habeat cum prudentia

dentia coniunctam.

¶ Federicus tertius solebat dicere, Qui nescit dissimulare, nescit imperare. Ferendæ n. sunt multæ infirmitates & difficiles mores multorû. Et ideo praelati dicuntur Dij, quia quædam diuina patiëria, & magnanimitas, ac prudentia in ipsis fulgere debet.

¶ Quando per literas corripimur de aliqua re, sed immerito, oportet omnino respondere: ne forte si non respondeamus, culpâ (quæ non est) agnoscere videamur.

*Bernard.
Epis. 68.*

¶ Et in alia Epistola, Cuncti penè sapientes solent in rebus dubijs plus alieno quàm proprio credere iudicio. Et qui aliorum facile ambigua quæq; dilucidant, in suis consueuerunt scrupulosius hæsitare.

Epi. 82.

¶ Item dicit idem, quod Abbas zelo Dei feruēs, si tamen præsit infirmis, sic debet temperare rigorem sui propositi, vt salutem infirmorum non negligat. Inuitandi. n. sunt ad arctiorem vitam, non cogendi.

Epi. 8.

¶ Ibidem in sequenti dicit, quod monachi in firmi solent extorquere suam volûtatem à Prælato, non acquiescere ipsius.

¶ Illud beneficium libèter accipio quod prodest danti, quia non requiro darum sed fructum: alioquin quæro quæ mea sunt.

*Bernard.
Epis. 10.*

¶ Grego. & habetur. 86. Si quid de quocûq; clerico

Gregori.

Secunda pars

clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iuste possit offendere, facile non credas, nec te ad vindictam res accendat incognita: sed presentibus Ecclesie tuæ senioribus, diligenter est veritas perscrutanda: ut si qualitas rei popescerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis.

*Prosper.
de vitaco
teplatiua*

¶ Apostolus docet in omni patientia & doctrina arguendum: quoniam leniter castigatus exhibet reuerentiam castiganti: Asperitate autem nimie increpationis offensus, nec increpationem recipit, nec salutem. Et ibi dicit quod sacerdotes debent prudentissime discernere quos debent temperata seueritate corrigere, et quos debent sacerdotali magnanimitate portare.

53:

¶ Inter Epistolas August. extat Epistola Macedonij iudicis secularis, apud quem sæpe August. intercedebat pro rogantibus: Cui ille respondet, non esse molestum sibi: imo & sæpe gratum quando persone tales qualis erat August. pro reis intercedebant. Pleraque enim (inquit) quæ sponte facere videri nolo (ne remissio seueritatis alios armet in crimina) opto bonis intercessoribus relaxare: ut quod libens concedo, salua seueritate iudicij, alterius merito videatur indultum.

¶ Item

¶ Item in alia Epistola habes, quod non est prudentiæ eam imponere pœnitentiam quæ iam apud hominès viluit: quia pœnitentia solennis, non nisi semel imponebatur, ne si vilesceret, minus utilis esset ægrotis. Quæ tanto magis salubris est, quanto minus contemptibilis.

¶ Absit autem vt Episcopus regulam illam seruet mundanæ prudentiæ quæ imperatoris cuiusdam nomine prædicatur, Nō decet quenquam tristem abscedere à conspectu Principis: nimirum verbis vtendo artificiosè dictis, ne rem expresse negare videatur, &c. Non sic docuit Imperator noster cum dixit, Nescitis quid peratis, &c.

¶ Arbores quæ frequentius bonos fructus proferunt, non sunt euellendæ, quamuis aliquando accidit aut paruū vtilis proferat. Sic homines qui aliàs strenui sunt, non disperadi aut profligadi, etiã si aliqua in eis desideretur.

¶ Mensa

¶ Mensa Episcopi.

Caput. 12.

Eu. multi Episcoporum hæc nostra calamitosa ætate cõmixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, et seruierunt sculptilibus eorũ: epulantes quotidie splendide in vasis pretiosissimis auro argentoq; fulgentibus: quibus (vt ait Berna.) ex bonis Ecclesiæ sola alimenta debentur, non gulæ irritamenta. Et cum Apostoli dicant, Nõ est æquum nos relinquere verbum Dei & ministrare mensis etiam pauperum & viduarũ, ipsi magno studio mensis suis intendunt, ne glecta interim cura prædicandi verbi Dei. Qua vero hi fronte publice taxare poterunt splendidas aliorum mensas?

*Prosper.
Lib. 2. de
vita cons-
tẽplatiua*

¶ Prosper lib. 2. de vita contemp. cap. 17. de abstinentia ita dicit: Quicquid sine quo potest viui percipitur, nõ sustetadæ naturæ sed luxuriæ carnis impenditur. Et. 22. dicit, Deliciosi cibi non officiant si absq; desiderio percipiuntur: viles autem si appetenter percipiantur, impediunt abstinentiæ profectũ: nam Heliz non nocuit perceptio carniũ: et Dauid aquæ concupiscentiam in se castigauit.

gavit. Igitur veri abstinentes non sunt de-
litiosi neq; auidi. A vino vero, deficiente sto-
machi infirmitate, abstinendum: ne quod
infirmum corpus sustet, sanum incēdat.

¶ Ibidem. 24. dicit, quod quando propter
aduenientes fratres intermittimus ieiuni-
um, non solumus ipsum, sed implemus
charitatis officium: alioquin si propter ab-
stinentiā contristo spirituales fratres (quos
noui mea remissione delectari) iam absti-
nentia mea non est virtus sed vitiū, quoniā
me inflat, & fratrem meum cui charitas iu-
bet seruire, contristat.

¶ Hierony. et habetur. 35. cap. Eccle. Ignō-
minia & confusio est Iesum crucifixū, pau-
perem, & esurientem fartis prædicare cor-
poribus: & ieiuniorum doctrinam ruben-
tes buccas, tumentiaq; ora: proferre. Si in
Apostolorum loco sumus, non solum ser-
monem eorum imitemur, sed etiam con-
uersationem & abstinentiā. Alloquitur
Episcopos, & sacerdotes. Idem (& habetur
de consec. dist. 5. cap. Ne tales accipiamus)
asserit quod multi largitate epularum in
varios morbos incurrerūt, videlicet podā-
græ, quæ fit in pedibus, sicut cyragræ quæ
fit in manibus: qui (ait) redacti ad simpli-
cem

Hiero.

Secunda pars

tem mensam & pauperes cibos, conualuerunt.

¶ Tres pestes immo & tres serpentes, irrepunt in Episcopi dignitatem. s. honor, pecunia, & mensa. Et miseri homines ob eas ipsas maxime appetunt eam, propter quas vel solas maxime esset fugienda. Secularis n. latitia quid aliud quæso est quam impunita nequitia? Paulus iam penè Angelus effectus, castigat corpus suum, timens ne reprobus fieret: et tu inter lautas mensas, & delicias securus viues?

¶ Cum ubiq; & semper colloquia Episcopi debeant sapere disciplinam, specialiter tamen in mēsa hoc obseruare oportet post lectionem. Et cum ipse sit qui mensæ præest, in hoc vel maxime debet autoritatem suam retinere, vt prudenter & ciuilitè abigat sermones viles, neq; sit degeneris ac demissi animi in hac parte, respiciendo personas, &c. Meminerit vero carminum quæ Augu. scripta habebat in mensa.

¶ Omnibus Christianis ait Dominus, Videte ne grauentur corda vestra in crapula aut ebrietate, & curis huius sæculi: quanto ergo magis hoc ad ipsos Christiani populi duces ac magistros pertinebit? Audi quid

Greg.

Greg. dicat. Sicut Apostolus crucem quotidie portabat in corde per compassionem proximorum (vñ dicebat, Quis infirmatur, & ego non infirmor) ita crucem abstinētix quotidie portabat in corpore: ideoq; dicebat, Castigo corpus meum & in seruitutē redigo: ne cum alijs prædicauero, &c. Prædicare. n. & nō macerare carnem, existimabat esse aerem verberare. Ideo præmiserat, Non quasi aerem verberas, &c.

¶ Greg. ad Natalem Episcopum quē aliàs taxauerat, quod vacaret epulis & cōiuijs, & ille se excusauerat, quod animo impendendæ hospitibus charitatis id faceret, respondit. Conuiuia tunc veraciter ex charitate fiunt, cum in eis nulla absentium vita mordetur, non inanes in eis sæculariū negotiorum fabulæ, sed verba lectionis sacræ audiuntur: & cum non plus quam necesse est, seruitur corpori, sed solacius infirmitas reficitur, vt ad vsum exercēdæ virtutis habeatur. Hæc si vos in vestris cōiuijs agitis, abstinentium fateor magistri estis. Et quia ille dixerat gaudere se quia cum redemptore nomen voracis audierat, ad hoc respondit Greg. Si de vobis vere dicitur quod de Domino false dicebatur, absoluerē vos nō

*Epis. 37.
Lib. 2.*

Secunda pars

potest par nomen, quorum dispar est causa. Et quia etiam ille se excusabat, quod Abraham ipse in conuiuio excepisset angelos, respondit: Neq; nos vos de cōuiuio reprehendimus, si cognouerimus vos angelos in hospitium recepisse.

¶ Infœlix illa hora, infœlix illa mensa, infœsta illa buccella, ò Episcopo, quando q̄si sedens ad lætam mensam incipias gaudere & obliuisci dolorum tuorum, & grauissimorum periculorum atq; onerū tuos humeros opprimentiū. Quando eras in fœlici statu priuatæ vitæ, nō experiebaris quid erat illud, Antequam comedam suspiro: modo oportet te suspirare iugiter, & antequam comedas, & dū comedis, & postquā comederis: in his gemitibus ac tremoribus salus tua sita est. Quid si ita increuit cæcitas & incuria, vt non modo gaudeas de lauta mensa, sed etiam de vana effusione verborum? Et quid, si eo procederet Sathanæ dementatio, vt paulatim subintrante blanda, sed virulenta aura humanæ gloriæ, sic ea serperet atq; corrūperet interiora tua, vt iam inciperes gaudere de statu, neq; ad depositionem oneris votis saltem animi aspirares?

¶ O cæcitas.

¶ **O** cæcitatem. Nonne sufficiunt pericula æternæ damnationis quæ infœlici iminēt prælato ob multiplices curas & onera pastorâlis officij, sed adhuc vult spõte adde re noua pericula fastus, mensarum, atq; deliciarum? Est adhuc & alia maior abusus. Certum. n. est quod translatio à statu monachali ad episcopalem est ab inferiori ad superiorē: hoc est ad sanctiorem, religiosiorem, austeriorem: vbi ipsis monasticæ vitæ virtutibus, superadduntur alix quæ magis ad Episcopos spectant, videlicet largitas, misericordia, zelus animarum, & procuratio salutis earum, &c. Quæ cum ita sint, multi tamen sunt qui transitum hūc esse intelligant ad vitam laxiorem, ad fastum, ad pompam, ad mensas, ad delicias. Eòne cæcitatatis peruenit mundus, vt epulari quotidie splendide munus esse putent Episcopi, & hoc ipsum ad dignitatem Ecclesiæ existimet pertinere? Sicci- ne duces Christianæ militiæ & antesignani, qui in prima acie stare & cõgredi debēt, & virtutum suarum exemplis alios ad simile virtutum studium incitare, carnis indulgentiæ, dilitijs, opibus, & seculi pompis ita vacabunt?

Secunda pars de moribus præla.

Hom. 15
ad Tim.

¶ Chryſoſt. Audenter dixerim, Eccleſiaſti-
ci præſules nihil præter victum & veſti-
tum habere oportere, nè ad iſta trahan-
tur deſiderio.

¶ Finis.